I.E.S. “XELMIREZ II”

DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Curso 2021 - 2022

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
ADAPTADA AO COVID-19

1. Introdución e contextualización
Todapersoavesenaobrigadeenfrontarunhagran diversidadedesituaciónsdecarácter económico,xaquedebetomarmultitudededecisiónscomo consumidora,traballadora, empresariaou aforradora,emoitasdestasdecisiónsteñen unhagran transcendenciaparaasúa vidapersoalefamiliar.

Xunto aestadimensión persoal,osproblemaseconómicostamén teñen unhaclaradimensión social.Ainflación,o paro,o déficitpúblico,aglobalización son temasdedebatenasociedade actualeobxecto dediversaspropostasporpartedosdiferentesgrupossociaisepolíticos.Para podervalorardeformarazoadaestaspropostasetomarposturaanteelascómpredispoñer dunhaformación económicabásica.

Características específicas que poden servir para contextualizar o ámbito de traballo no
Departamento Economía do IES Xelmirez II..

ODepartamento contacon dousprofesores,dosque só un ten destino definitivo.

PROFESORADO MATERIAS/HORAS
TOTAIS
HORAS/MATERIAS
Ana Pardo Rei
(XD)
Economía da empr. 2º
Bach

12 Horas

Economía 4º ESO

6 Horas

XD

2 Horas

TOTAL HORAS 20 horas

Profesor Provisional
Economía 1º Bach

12 Horas

I.A.E.E.

3 Horas

TOTAL HORAS 15 horas

HORAS DO DEPARTAMENTO 35 horas

O número total de horas do departamento de Economía son de 35 horas, das cales 33 horas son lectivas, e 2 horas da xefatura do departamento.

A maioría do alumnado procede dos arredores de Santiago, das zonas que corresponde a este centro, coma Sigueiro, Trazo, Chaián ainda que tamén hai bastantes

deles que viven en Santiago, concretamente na zona norte da cidade. No ano actual e notable a divesidade do alumnado.

2. Previsión do desenvolvemento da programación nos distintos escenarios de actividade lectiva.

a) Actividade lectiva presencial.

-Modo de proveer o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza presencial.

O departamento de economía facilita a aqueles alumnos e alumnas que por circunstancias sanitarias non poida asistir durante períodos a actividade lectiva presencial os materiais elaborados a través da aula virtual. Así mesmo facilita as actividades correspondentes a cada tema, habitualmente test ou cuestionario de cada tema, así coma enlaces as distintas actividades no caso de utilizar libro PDF en economía 4º ESO, así como aceso aos podcasts e e vídeos que aparecen na aula virtual e que facilitan a comprensión e motivación do alumnado.

-Mecanismos que o profesorado adoptará para asegurar o seguimento continuo do curso polo alumnado.

O departamento indicará ao alumnado que por motivos da Covid-19 ten que permanecer na casa e con antelación suficientemente ampla o prazo de entrega das distintas actividades para que o alumnado que traballa dende a casa poida realizalas no tempo previsto en cada situación.

b) Actividade lectiva non presencial ou telemática.

-Modo de proveer o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática.

Dado que no curso anterior a actividade lectiva presencial queda interrompida polo confinamento dende o 13 de marzo por mor do Covid-19 a maioría do noso alumnado tivo a conexión necesaria para o seguimento das actividades da aula virtual e que en caso de volver a pasar pola mesma situación a dirección consigue facilitar os medios necesarios para cada alumno e alumna con dificultades de conexión telemática.

En caso de non ser posible dita conexión telemática o departamento facilita os materiais impresos para cada curso e nivel.

-Mecanismos que o profesorado adoptará para asegurar o seguimento continuo do curso polo alumnado.
O departamento indicará ao alumnado que siga a actividade lectiva telemáticamente que
por motivos da Covid-19 ten que permanecer na casa con antelación suficientemente
ampla o prazo de entrega das distintas actividades de reforzo e ou ampliación para que o
alumnado que traballa dende a casa poida realizalas no tempo previsto en cada situación.

Ditas actividades unha vez correxidas serán as que sirvan para evaluar a cada alumno e
alumna según os criterios que se detallan a continuación.b) Actividade lectiva non
presencial ou telemática.b) Actividade lectiva non presencial ou telemática.

c) Actividade lectiva semipresencial.
No centro non se adopta dita modalidade xa que o espazo e o profesorado son suficientes.

3. Metodoloxía e actividades do Trimestre.
O departamento facilita distintas actividades de recuperación, de repaso, de reforzo, e
no seu caso, de ampliación. En todos os casos:

- ensaios
- cuestionarios
- actividades de relación e reflexión
- resolución de problemas
- interpretación de documentos
- traballos de investigación

Metodoloxía do alumnado con conectividade e sen conectividade.

Metodoloxías activas que fomentan a transferencia do aprendido e o desenvolvemento
da autonomía persoal e a competencia de aprender a aprender, mediante:

1. Alumnado con conectividade:
Uso de plataformas educativas (aula virtual do centro, blogues)
Correo electrónico

2. Alumnado sen conectividade:
Entrega de material impreso coas tarefas e a información necesaria para a súa realización. Recollida regular.

4. Materiais e recursos
Todo o alumnado atopará os materiais e recursos na aula virtual, cos enlaces aos blogs
utilizados habitualmente. Incluirán, ademais das propias tarefas a realizar, materiais de
elaboración propia, libros dixitais, enlaces a sitios web. Os recursos serán tanto textuais
como gráficos, visuais e audiovisuais. Tal como xa se indicou aqueles alumnos sen
conectividade terán acceso aos materiais impresos e recollida regular.

5. Avaliación e cualificación
Avaliación
✓
Procedementos:

1. Seguimento sistemático do traballo do alumnado
2. Análise da produción do alumnado
3. Interacción do alumnado

✓
Instrumentos:
1. Rexistro da entrega das tarefas en prazo e forma, da comunicación co alumnado, e da
súa actividade nas plataformas dixitais
2. Valoración das tarefas realizadas polo alumnado, entre outras ensaios, cuestionarios,
actividades de relación e reflexión, resolución de problemas, interpretación de documentos, traballos de investigación
3. Rexistro da interacción do alumnado a través de medios como correo electrónico,
plataformas telemáticas (en particular foros e servizos de mensaxería como instrumento
de comunicación) e outros, como evidencia do seu interese e traballo.
Cualificación

1º Bacharelato: Cada avaliación divide a materia en 2 exames. O resultado de cada
avaliación será o resultado obtido o calcular a media ponderada de ditos exames.

2º Bacharelato: Cada avaliación divide a materia en 2 exames. O resultado de cada
avaliación será o resultado obtido o calcular a media ponderada de ditos exames.

6. Cualificación final
a) Alumnado aprobado en forma presencial + non presencial
Valoración da/das avaliación/avaliacións mediante unha media das notas, pudendo subir
ata un máximo de 0,5 puntos a cualificación se hai evidencia dun traballo ben realizado,
constante.

Na forma non presencial incluirán unidades didácticas non vistas na aula, e profundización nas que xa foran avaliadas anteriormente. Neste caso a valoración dos
traballos sería a seguinte: Entrega 30%, Calidade 70%

b) Alumnado que deba recuperar en forma presencial + non presencial
Presencial

As recuperacións parciais de cada avaliación terá lugar ao remate de cada unha de ditas
avaliacións. Ademaís o rematar o curso farase unha recuperación global na que os alumnos recuperarían a/as avaliación/ons suspensas.

Non presencial

Si o longo do curso actual houbera motivos para levar a cabo ensino non presencial
avaliaranse as tarefas entregadas para cada tema para a recuperación, tendo en conta na
valoración de ditas tarefas,a constancia do traballo, interese, puntualidade da entregae
calidadede acordo a oscriterios de valoración correpondentes:entrega 30%, calidade
70%.

7. Estándares de aprendizaxe e competencias
imprescindibles
Criterio de avaliación -estándar de aprendizaxe.

1.1. Explicar o problema dos recursos escasos e as necesidades ilimitadas.
1.1.1. Recoñece a escaseza, a necesidad de elexir e de tomar decisións, como os elementos máis determinantes a afrontar en todo sistema económico.(CMCT, CAA,CL, CSIEE, CSC)1.3.1 Distingue proposicións económicas positivas das proposiciones económicas normativas.(CL, CCEC)
1.2. Observar os problemas económicos dunha sociedade, así como analizar e expresar
unha valoración crítica das formas de resolución dende o punto de vista dos diferentes
sistemas económicos.

1.2.1. Analiza os diferentes plantexamentos e as distintas formas de abordar os elementos clave nos principais sistemas económicos. (CMCT, CSIIE, CAA,CSC)
1.2.2. Relaciona e manexa, a partir de casos concretos de análise, os cambios máis
recentes no escenario económico mundial cas circunstancias técnicas, económicas, sociais e políticas que os explican.(CMCT, CSIIE, CSC, CAA)
1.2.3. Compara diferentes formas de abordar aresolución de problemas económicos, utilizando exemplos de situacións económicas actuais do entorno internacional.(CD,
CSIIE, CSC,CL)
2.1. Analizar as características principais do proceso productivo.
2.1.1. Expresa unha visión integral do funcionamento do sistema productivo partindo do
estudo daempresa e a sua participación en sectores económicos, así como a sua conexión e interdependencia.(CAA,CL,CMCT, CSC)
2.2. Explicar as razóns do proceso de división técnica do traballo.
2.2.1. Relaciona o proceso de división técnica do traballo ca interdependencia económica nun contexto global.(CAA, CSC,CSIIE,CMCT)
2.2.2. Indica as diferentes categorías de factores productivos e as relacións entre
productividade,eficiencia e tecnoloxía.(CMCT, CL, CAA)
2.3. Identificar ls efectos da actividade empresarial para a sociedade e a vida das
persoas.
2.3.1. Estuda e analiza as repercusións da actividade das empresas, tanto nun entorno
cercano como nun entorno internacional.(CAA, CSIEE, CMCT, CSC)
2.4. Expresar os principais obxetivos e funcións das empresas, utilizando referencias
reais do entorno cercano e transmitindo a utilidade que se xera ca sua actividade.
2.4.1. Analiza e interpreta os obxetivos e funcións das empresas. (CMCT,CSIEE,CL,CAA)
2.4.2. Explica a f unción das empresas de crear ou incrementar a utilidade dos bens.
(CL,CMCT)
2.5. Relacionar e distinguir a eficiencia técnica e a eficiencia económica.
2.5.1. Determina e interpreta a eficiencia técnica e económica a partir dos casos
plantexados.(CL,CMCT ,CSIIE, CAA)
2.6. Calcular e manexar os custos e beneficios das empresas, así como representar e
interpretar gráficos relativos a ditos conceptos.

2.6.1. Comprende e utiliza diferentes tipos de custos, tanto fiixos como variables, totais,
medios e marxinais, así como representa e interpreta gráficos de custos.(CD, CMCT,CAA,CSIEE)
2.7. Analizar, representar e interpretar a función de producción dunha empresa a partir
dun caso dado.
3.1.Interpretar, a partir do funcionamento do mercado, as variacións en cantidades
demandadas e ofertadas de bens e servizos en función de distintas variables.

3.1.1. Representa gráficamente os efectos das variacións das distintas variables no
funcionamento dos mercados.(CMCT, CAA)
3.1.2. Expresa as claves que determinan a oferta e a demanda.(CL, CMCT, CD)
3.1.3. Analiza as elasticidades de demanda e de oferta, interpretando os cambios en
prezos e cantidades,así como os seus efectos sobre os ingresos totais.(CMCT, CAA,
CL)
3.2. Analizar o funcionamento de mercados reais e observar as suas diferencias cos
modelos, así como as suas consecuencias para os consumidores, empresas ou Estados.
3.2.1. Analiza e compara o funcionamento dos diferentes tipos de mercados, explicando
as suas diferencias.(CMCT, CAA, CL)
3.2.2. Aplica o análise dos distintos tipos de mercados a casos reais identificados a
partir da observación do entorno máis inmediato.(CAA, CMCT, CSIIE)
3.2.3. Valora, de forma crítica, os efectos que se derivan sobre aqueles que participan
nos diversos mercados.(CSC,CSIIE, CMCT, CL)
4.1. Distinguir as principais magnitudes macroeconómicas, operar con elas e analizar as
súas interrelacións, valorando os inconvenientes e as limitacións que presentan como
indicadores da calidade de vida.
4.1.1. Mide, interpreta e expresa as principais magnitudes macroeconómicas como
indicadores da situación económica dun país.(CMCCTCD, CSC, CCL)
4.1.2. Relaciona as principais macromagnitudes e utilízaas para establecer comparacións
con carácter global.(CAA, CSC)
4.2. Interpretar datos e indicadores económicos básicos e a súa evolución.
4.2.1. Utiliza e interpreta a información contida en táboas e gráficos de variables
macroeconómicas e a súa evolución no tempo.(CMCCTCD)
4.3. Valorar a estrutura do mercado de traballo e a súa relación coa educación e a
formación, analizando de xeito especial o desemprego.

4.3.1. Examina e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados co
mercado de traballo.(CMCCTCD)
4.3.2. Valora a relación da educación e a formación coas probabilidades de obter un
emprego e mellores salarios.(CSC, CAA)
5.1. Recoñecer o proceso de creación do diñeiro, os cambios no seu valor e a forma en
que estes se miden.5.2Describir as teorías explicativas sobre as causas da inflación e os
seus efectos sobre os/as consumidores/as, as empresas e o conxunto da economía.
5.1.1. Analiza e explica o funcionamento do diñeiro e do sistema financeiro nunha
Economía.(CSC, CMCCTCD, CCL)
5.2.1. Recoñece as causas da inflación e valora as súas repercusións económicas e
social.
5.4. Analizar os tipos de política monetaria.
5.4.1. Razoa de forma crítica, en contextos reais, sobre as accións de política monetaria
e o seu impacto económico e social.
5.5. Identificar o papel do Banco Central Europeo e a estrutura da súa política monetaria.
5.5.1. Identifica os obxectivos e a finalidade do Banco Central Europeo, e razoa sobre o
seu papel e o seu funcionamento.(CSC, CMCCTCD)
6.1. Analizar os fluxos comerciais entre dúas economías.6.2. Examinar os procesos de
integración económica e describir os pasos que se produciron no caso da Unión Europea.
6.1.1. Identifica e describe os fluxos comerciais internacionais.(CSC,CCL,CMCCT)
6.2.1. Explica o proceso de cooperación e integración económica producido na Unión
Europea, e reflexiona para valorar as repercusións e as implicacións para España nun
contexto global.(CSC,CCL)
7.2. Explicar e ilustrar con exemplos significativos as finalidades e as funcións do
Estado nos sistemas de economía de mercado, e identificar os principais instrumentos
que utiliza, valorando as vantaxes e os inconvenientes do seu papel na actividade
económica
7.2.1. Distingue e explica as funcións do Estado: fiscais, estabilizadoras, redistributivas,
reguladoras e provedoras de bens e servizos públicos.(CCL, CMCCT)
7.2.2. Identifica os principais fallos do mercado, as súas causas e os seus efectos para os
axentes que interveñen na Economía, e as opcións de actuación por parte do Estado.
(CSC,CMCCTCD).

8. Organización de procedementos para acreditar
coñecementos previos en Bacharelato.
Dado que a materia de economía de primeiro de bacharelato e unha introducción a micro e macroeconomía, e a materia de segundo de bacharelato e economía da empresa
non se necesitan coñecementos especificos o que permite facer un breve repaso de algún
concepto ou modelo pertenecente ao curso anterior no momento oportuno. Así mesmo aqueles alumnos e alumnas que non cursaron dita materia poden facilmente suplir a
carencia dalgún concepto que será explicado como material complementario.

O alumnado de 4º ESO e de IAEE farán un cuestionario inicial para ver os conceptos
que traen previamente mediante a respostas sinxelas de ámbito xeral.

9. Medidas de atención á diversidade e dificultades
derivadas da fenda dixital.
-ADIVERSIDADEENCOMPRENSIÓN.

Non ten dificultadesparacomprenderoscontidos:Seleccionarcontido cun maiorgrao de dificultade.

Comprendeo contido,pero ásvecesresultalledíficil:Seleccionarcontido significativo segundo
atúarealidade.

Ten dificultadesparacomprendero contido quesepresenta:Seleccionaro contido mínimo e
expóñaossimplificando o idiomaeainformación gráfica.

-ADIVERSIDADEDEFORMACIÓNEDESENVOLVEMENTO.

Nonten
dificultades(estudantesaltamentecapacitados):Melloralosmedianteactividadesque llespermitan póren xogo assúashabilidades.

Ten poucasdificultades:Propoñertarefasnasqueadificultadesexaprogresivasegundo as habilidadesquesevaian adquirindo.

Ten dificultades: Selecciona esas tarefas segundo as capacidades dos estudantes, que
permitan acadar o contido mínimo esixido.

-ADIVERSIDADENARESOLUCIÓNDEPROBLEMAS.

Atopa solucións aos problemas que xorden en todas as situacións: Sigue construíndo esta
capacidade.

Buscasoluciónsaosproblemasquexorden nalgunhassituacións:Propoñerproblemascon graos
dedificultadecrecentes.

Ten dificultades para resolver problemas en situacións que xorden: Propoñer problemas
segundo assúashabilidadesparadesenvolvelos.

-ADIVERSIDADENACOMUNICACIÓN.

Exprésase oralmente e por escrito con claridade e corrección: Propoñer tarefas que sigan
mellorando aexpresión oraleescrita.

Ten algunha dificultade para expresarse oralmente e por escrito: Propoñer algunhas tarefas e
debatesnosqueosalumnosteñan queempregaraexpresión oraleescritaparamelloralos.

Ten dificultades para expresarse oralmente e por escrito: Propoñer actividades co nivel
necesario paraqueosalumnosadquiran asferramentasnecesariasquellespermitan mellorar.

-ACOMUNICACIÓNPROFESOR-GRUPO.

Acomunicación profesor-grupo non presentagrandesdificultades:Nonfan faltamedicións.

Acomunicaciónprofesor-grupotenalgunhasdificultades:Propoñerestratexiasparamellorara comunicación.

Acomunicación profesor-grupo ten grandesdificultades:Coñeceacausadadesmotivación e
propón medidasparaminimizalas.

-DIVERSIDADEDEACTITUDEECOLABORACIÓN

Ogrupo ten unhaboaactitudeeestásemprepreparado pararealizarastarefas:Nonfan falta
medicións.

Algúnsdosestudantesteñen unhaboaactitudeecolaboran:Propoñeractividadesgrupaisnas
queosalumnosmenosmotivadosasuman responsabilidades.

Ogrupo ten malaactitudeenon colaboranastarefas:Coñeceascausasdo problemaeadopta
medidas,estratexias,etc.paraminimizaresasactitudes.

10. Actividades complementarias e extraescolares do departamento.

O departamento participa no proxecto PRENSA ESCOLA, pattrocinado polo xornal A Voz de Galicia polo que cada mércores enviannos un exemplar para cada alumno e alumna de 4º ESO, tanto na materia de economía como de IAEE. A actividade consiste en ler unha noticia de caracter económico que lle resulte atractiva e despois de facer un breve resume expoñela oralmente diante dos seus compañeiros co que conseguimos que

o alumnado se familiarice co vocabulario económico e empresarial e facilita a comprensión mais axeitada de ditas noticias ou artigos de prensa.
Tamén participamos no concurso YOUNG BUSINESS TALENT que facilita unha ferramenta de aprendizaxe cun simulador de xestión empresarial no que o alumno acercase a realidade empresarial en modo de xogo, pero que durante todo o curso o

motiva a tomar todas as decisións necesarias para xestionar a súa empresa. Ademais aprende a traballar en equipo cos seus compañeiros, consensuando decisións e aceptando os distintos resultados do concurso semana a semana co incentivo de chegar a final e en todo caso obter un diploma que acredita o seu entrenamento mediante un simulador en tempo real da xestión empresarial nas distintas areas que compoñen a empresa, dende a producción e distribución ata a venda dos productos, así como a publicidade e marketing.

Indice

Programación de Economía. 15

(Primeiro de Bacharelato)

Programación de Economía da Empresa. 79

(Segundo de Bacharelato)

Programación de Iniciación a Actividade Emprendedora e Empresarial. 101
(Cuarto da ESO)

Programación de Economía. 154
(Cuarto da ESO)

PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA
Primeiro de Bacharelato

INDICE

1. Introdución
2. Obxectivosdaetapa
3. Obxectivosdamateria
4. Competenciasdo currículo
5. Contidos
6. Organización didácticadoscontidos:
unidadesdidácticas
7. Criteriosdeavaliación relacionadoscosrespectivosestándares
deaprendizaxeecompetenciasbásicaseconcreción dosmínimos
esixibles
8. Actividadesdeaprendizaxeasociadasacadabloque
decontido
9. Instrumentosdeavaliación paracadaestándarde
aprendizaxe
10.Metodoloxía
11.Medidasdeatención adiversidade
12.Recursosdidácticos
13.Temporalización
14.Temastransversais
15.Procedementosdeavaliación
16.Indicadoresdelogro paraavaliaro proceso de

ensinanza-aprendizaxeeaprácticadocente
17.Diseño daavaliación inicial emedidasquesepoidan adoptar
comoconsecuenciadosresultados
18.Mecanismosderevisión,avaliación emodificación daprogramación
didácticaen relación cosresultadosacadémicoseprocesosdemellora

1. INTRODUCIÓN

O Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria, aprobado polo Ministerio de Educación, Cultura e Deporte (MECD), e publicado no BOE o 3 de xaneiro de 2015, está enmarcado na Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa, que á súa vez modifica o artigo 6 da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, para definir o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha dos ensinos.

De conformidade co mencionado Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, que determina os aspectos básicos a partir dos cales as distintas Administracións educativas deberán fixar para o seu ámbito de xestión a configuración curricular e a ordenación dos ensinos en Bacharelato, corresponde á Xunta de Galicia regular a ordenación e o currículo na devandita etapa.

O Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, así o fai para todas as materias (troncais, específicas e de libre configuración autonómica), e en concreto para a de Economía.

A programación da materia de Economía, de 1º Bacharelato, parte dos orzamentos iniciais do Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece ou currículo dá educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

A materia de Economía de 1º de bacharelato emprega un esquema mixto de presentación, herdado de deseños curriculares anteriores e baseado principalmente na análise da economía como ciencia, do papel dos axentes económicos e do funcionamento das principais institucións económicas e os seus elementos.

Estrutúrase en sete bloques: no primeiro abórdase a o principal problema orixe da ciencia económica, a economía e a escaseza, continuando coa organización da actividade económica para estudar a estrutura dos sistemas económicos; nun segundo bloque ("A actividade produtiva") descríbese a produción como principal actividade económica; no terceiro ("O mercado e o sistema de prezos") repásase a principal institución na fixación de prezos e asignación de recursos; o seguinte bloque ("A macroeconomía") céntrase na medición da actividade económica e no estudo do mercado de traballo; no quinto ("Aspectos financeiros da economía") faise un repaso da vertente financeira da actividade económica; o sexto ("O contexto internacional da economía") aborda a análise do sector exterior e dos fenómenos de integración económica e globalización; e, finalmente, no bloque titulado "Desequilibrios económicos e o papel do Estado na económica", reflexiónase sobre o carácter cíclico da actividade económica e o papel do Estado para mitigar e corrixir os desequilibrios xurdidos do funcionamento económico.

A grande transcendencia social da economía queda reflectida na súa contribución ao
fomento da mellora na calidade de vida, ao progreso e ao benestar social. Os coñecementos económicos teñen cada día mías valor, pola importancia de contar cunha
cidadanía formada e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos.O

estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

2. OBXECTIVOS DO BACHARELATO

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores dá Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver ou seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente vos conflitos persoais, familiares e sociais.
c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación dás persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
d) Afianzar vos hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para ou eficaz aproveitamento dá aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías dá información e dá comunicación.
h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, vos seus antecedentes históricos e vos principais factores dá súa evolución. Participar de xeito solidario non desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos
métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da
tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o
respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial
referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade,
iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como
fontes de formación e enriquecemento cultural.

o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e
social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e
contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3. OBXECTIVOS DA MATERIA

1. Identificar o ciclo da actividade económica. Distinguir sistemas económicos e formar
un xuízo persoal acerca das vantaxes e inconvenientes de cada un deles.

2. Manifestar interese por coñecer e interpretar con sentido crítico e solidario os grandes
problemas económicos actuais, en especial as desigualdades económicas e a
sobreexplotación dos recursos naturais, así como os derivados da globalización da
actividade económica.

3. Relacionar feitos económicos significativos co contexto social, político, histórico e
cultural en que tiveron lugar. Trasladar esta reflexión ás situacións cotiás. Formular
xuízos persoais acerca da conveniencia ou non da intervención da Administración
pública na economía e dos seus efectos.

4. Comprender o funcionamento do sistema de economía de mercado, sinalando as súas
vantaxes e inconvenientes, así como as interrelacións entre o sistema económico e os
fenómenos sociais.

5. Utilizar técnicas elementais de tratamento e representación de datos sobre a economía
galega, española, europea ou doutras zonas do mundo para coñecer e comprender os
trazos característicos da situación económica deses territorios e as perspectivas de
futuro.

6. Formular xuízos persoais acerca de problemas económicos de actualidade.
Comunicar opinións argumentando con precisión e rigor a partir de conceptos e
principios económicos elementais. Aceptar a discrepancia e os puntos de vista distintos
como vía de enriquecemento persoal.

7. Interpretar as mensaxes, datos e informacións que aparecen nos medios de comunicación e/ou internet sobre desaxustes económicos actuais e contrastar as medidas correctoras de política económica que se propoñen. Formular xuízos persoais sobre estas e comprender que as decisións implican, en ocasións, elixir entre obxectivos en parte contraditorios para os diferentes axentes económicos.
8. Analizar e valorar criticamente as repercusións do crecemento económico sobre o medio natural e a calidade de vida das persoas, así como o diferente grao de desenvolvemento das distintas rexións e países. Reflexionar sobre a necesidade de conseguir un desenvolvemento sustentable.
9. Abordar de xeito autónomo e razoado problemas económicos do medio, utilizando os procedementos de indagación das ciencias sociais e diversas fontes e medios de información, en especial as tecnoloxías da información e comunicación. Trasladar esta reflexión ás situacións cotiás do medio.
10. Coñecer e comprender, dun xeito crítico, o uso e significado das principais magnitudes macroeconómicas como indicadores da situación económica dun país.

4. COMPETENCIAS DO CURRÍCULO

As competencias do currículo serán as seguintes:

a) Comunicación lingüística.
b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
c) Competencia dixital.
d) Aprender a aprender.
e) Competencias sociais e cívicas.
f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
g) Conciencia e expresións culturais.

O carácter integrador da materia deEconomía fai que a súa aprendizaxe contribúa á adquisición das competencias básicas:

- Promove acompetencia matemática mediante a realización de cálculos para a determinación de magnitudes macroeconómicas e microeconómicas, así como o uso de algoritmos e estratexias de cálculo.Achega, ademais, aos estudos estatísticos, as táboas e os gráficos como instrumentos básicos para interpretar a

realidade económica, en especial a de Galicia, achegar posibles solucións e alternativas e predicir comportamentos futuros. O cálculo de probabilidades facilita a realización de análises de mercado e de diferentes variables económicas, así como a extrapolación de determinadas tendencias que se aprecian nos comportamentos das economías dos países das distintas áreas económicas a nivel mundial.

▫
Permite unha visión máis ampla e detallada da sociedade actual que axudará aos alumnos a desenvolver acompetencia social e cívicadesde unha actitude reflexiva e consciente, ao facilitarlles a comprensión de problemas tales como a inflación, o desemprego, o esgotamento dos recursos naturais, o subdesenvolvemento, o consumismo, a distribución da renda, as consecuencias da globalización etc. Xoga, ademais, un papel central na configuración de valores e actitudes, de forma especial aqueles relacionados coa solidariedade entre persoas, grupos e pobos; a actitude crítica ante as desigualdades económicas; a importancia da conservación do medio natural para a calidade de vida, en concreto en Galicia etc.
▫
Contribúe ao desenvolvemento dacomunicación lingüística, aopromover o desenvolvemento das catro grandes habilidades: falar, escoitar, ler e escribir. A
materiaesixe exercitarse na lectura, a escoita, a exposición e a argumentación. Por outra banda, a comunicación de coñecementos, ideas e opinións, imprescindibles para lograr os obxectivos desta materia, ao utilizar tanto a linguaxe verbal como a escrita, a valoración crítica das mensaxes explícitas e implícitas en fontes diversas e, particularmente, na publicidade e nos medios de comunicación, tamén axudan á adquisición da competencia. Igualmente, o coñecemento e o uso de termos e conceptos propios da análise do socioeconómico, posibilitan o enriquecemento do vocabulario e estimulan a representación mental que esixe o desenvolvemento do pensamento lóxicoformal.
▫
A achega ácompetencia dixitalvén dada pola importancia que ten, na comprensión e análise de datos de carácter económico, contar con destrezas relativas á obtención, comprensión e interpretación de información, elemento imprescindible dunha boa parte das aprendizaxes da materia. Contribúese, de xeito particular, na busca, obtención e tratamento de información procedente da observación directa e indirecta da realidade, así como de fontes escritas, gráficas, audiovisuais, tanto se utilizan como soporte o papel coma se foron obtidas mediante as tecnoloxías da información e a comunicación. A análise de datos e variables económicas, mediante táboas, gráficas, estatísticas etc. e a utilización de instrumentos informáticos para a elaboración de informacións económicas, estimula esta competencia.
▫
Acompetencia para aprender a aprender supón posuír ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e fenómenos económicos e saber prever e adaptarse aos cambios e crises que se producen cunha visión positiva. A todo isto contribúese, desde as posibilidades que ofrece para aplicar razoamentos de distinto tipo, ao buscar explicacións multicausais e predicir efectos dos fenómenos económicos; proporciona coñecementos das fontes de información e da súa utilización mediante a recollida e clasificación da información obtida por diversos medios, sempre que se realice unha análise desta. Tamén contribúe despois de que se favorece o desenvolvemento de estratexias para pensar, para organizar, memorizar e analizar informacións de carácter económico.

5. CONTIDOS
Bloque 1. Economía e escaseza. A organización da actividade económica
- A escaseza, a elección e a asignación de recursos. O custo de oportunidade.
- Os diferentes mecanismos de asignación de recursos. Análise e comparación dos diferentes sistemas económicos.
- Os modelos económicos. Economía positiva e Economía normativa.
Bloque 2. A actividade produtiva

- A empresa, os seus obxectivos e funcións. Proceso produtivo e factores de produción.
- División técnica do traballo, produtividade e interdependencia.
- A función de produción. Obtención e análise dos custos de produción e dos beneficios.
- Lectura e interpretación de datos e gráficos de contido económico.
- Análise de acontecementos económicos relativos a cambios no sistema produtivo ou
na organización da produción no contexto da globalización.
Bloque 3. O mercado e o sistema de prezos

- A curva de demanda. Movementos ao longo da curva de demanda e desprazamentos na curva de demanda. Elasticidade da demanda.
- A curva de oferta. Movementos ao longo da curva de oferta e desprazamentos na curva
da oferta. Elasticidade da oferta.
- O equilibrio do mercado.
- Diferentes estruturas de mercado e modelos de competencia.
- A competencia perfecta. A competencia imperfecta. O monopolio. O oligopolio. A competencia monopolística.

Bloque 4. A macroeconomía

- Macromagnitudes: A produción. A renda.O gasto. A Inflación. Tipos de interese..
- O mercado de traballo. O desemprego: tipos de desemprego e as súas causas. Políticas contra o desemprego.
- Os vínculos dos problemas macroeconómicos e a súa interrelación.
- Limitacións das variables macroeconómicas como indicadoras do desenvolvemento da sociedade.

Bloque 5. Aspectos financeiros da Economía

- Funcionamento e tipoloxía do diñeiro na Economía.
- Proceso de creación do diñeiro.
- A inflación segundo as súas distintas teorías explicativas.
- Análise dos mecanismos da oferta e demanda monetaria e os seus efectos sobre o tipo de interese.
- Funcionamento do sistema financeiro e do Banco Central Europeo.

Bloque 6. O contexto internacional da Economía

- Funcionamento, apoios e obstáculos do comercio internacional.
- Descrición dos mecanismos de cooperación e integración económica e especialmente da construción da Unión Europea.
- Causas e consecuencias da globalización e do papel dos organismos económicos internacionais na súa regulación.

Bloque 7. Desequilibrios económicos e o papel do estado na Economía

- As crises cíclicas da Economía.
- O Estado na Economía. A regulación. Os fallos do mercado e a intervención do sector público. A igualdade de oportunidades e a redistribución da riqueza.
- Valoración das políticas macroeconómicas de crecemento, estabilidade e desenvolvemento.
- Consideración do medio ambiente como recurso sensible e escaso.

- Identificación das causas da pobreza, o subdesarrollo e as súas posibles vías de
solución.

6- ORGANIZACIÓN DIDÁCTICA DOS CONTIDOS

UNIDADE 1: O problema básico da economía

INTRODUCIÓN

"O último obxectivo da economía é desenvolver políticas que poidan resolver os nosos problemas" (Paul e Ronald Wonnacott).

Esta primeira unidade pretende favorecer o interese do alumnado cara á economía a
través dunha presentación que resulte interesante e útil, que axude os estudantes a
conseguir respostas ante cuestións próximas aos seus intereses e motivacións. Ademais,
preséntanse conceptos moi nucleares dun curso básico de economía que serán retomados unha e outra vez ao longo do curso. Escaseza, necesidade de elixir e custo de
oportunidade son ideas clave que nos axudan a entender a perspectiva económica ou a
forma de "mirar" dos economistas.

Finalmente, é fundamental nas primeiras clases do curso, e ao fío desta primeira unidade, coñecer as ideas e concepcións erróneas que teñen os alumnos sobre os contidos que van desenvolver. Débense prever, polo tanto, tempos e instrumentos para
detectar estes coñecementos previos de tal forma que poidan incorporarse á programación docente.

CONCEPTOS

- O problema central da economía: o conflito entre recursos escasos e necesidades ilimitadas.
- A escaseza de recursos e a necesidade de elixir.
- As necesidades humanas: tipos.
- Os bens que satisfán necesidades: clases de bens.
- Principios básicos: custo de oportunidade, custos irrecuperables, análise marxinal e incentivos económicos.
- Os modelos económicos e as súas aplicacións.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Nesta unidade iníciase un traballo sobre consumo responsable e de sensibilización ante
os problemas medio ambientais, co que se trata de favorecer nos nosos alumnos o

desenvolvemento da competencia social e cidadá. Especialmente coa secciónTemas de reflexión e debate: escaseza ou desigualdade?, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos da realidade económica e que incide especialmente nesa educación para a cidadanía.

Tamén está presente o desenvolvemento da competencia para aprender a aprender. A través do traballo que iniciamos sobre a perspectiva económica, estamos favorecendo que os alumnos incorporen unha estratexia intelectual para abordar e comprender os problemas económicos e que lles permita aprender con autonomía aquelas cuestións económicas polas que están interesados.

Coa secciónNa rede, iníciase un traballo en relación ás competencias sobre o tratamento da información e a competencia dixital para aprender a aprender e sobre a autonomía e iniciativa persoais. Así mesmo, trátase de desenvolver a competencia matemática co uso de modelos económicos e a súa representación gráfica.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–ARRIZABALAGA, Alicia, e WAGMAN, Daniel:Vivir mejor con menos. Aguilar, 1997.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–CORTINA, Adela:Por una ética del consumo. Taurus, 2002.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.), 2001.
Recursos na rede

–Informes anuais sobre o estado do mundo do Worldwatch Institute:www.worldwatch.org/
UNIDADE 2: A produción de bens e servizos

INTRODUCIÓN

“O economista debe posuír unha rara combinación de dotes. Debe ser, dalgún modo, matemático, historiador, estadista e filósofo. Debe dominar a linguaxe científica e expresarse e facerse entender no vulgar. Ha de ser simultaneamente desinteresado e utilitario; tan fóra da realidade como un artista e ás veces tan apegado á terra como o político” (J. M. Keynes).

A unidade ten a intención de favorecer nos nosos alumnos unha visión global do proceso de produción como un fenómeno social que ten lugar a partir da combinación duns factores produtivos e que é favorecido pola especialización e a división do traballo.
Ademais, tamén aborda como debe organizarse unha sociedade para sacar o máximo rendemento dos seus recursos e obter así a máxima produción posible. Introducirase a diferenciación entre economía positiva e normativa, que xustifica que en determinados aspectos todos os economistas estean de acordo nas súas afirmacións, mentres que noutros non o estean tanto.

Por último, presentaranse aos alumnos os sectores económicos que se distinguen en toda economía, responsables da produción nunha sociedade.

CONCEPTOS

- Os factores de produción.
- A división técnica do traballo e as súas vantaxes e inconvenientes.
- A produtividade e os seus determinantes.
- Produción potencial e eficiencia.
- O modelo económico da fronteira de posibilidades de produción.
- Factores determinantes do crecemento económico.
- Economía positiva e normativa.
- Os sectores económicos.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

A competencia social e cívica traballase ao longo da unidade. Preténdese desenvolver nos alumnos unha perspectiva crítica cara ao consumo irracional dos recursos de que dispoñemos e que pode conducir, de continuar a mala xestión, ao seu esgotamento.

Tamén se desenvolve a competencia para aprender a aprender: preténdese que os alumnos adquiran as estratexias necesarias que lles permitan desenvolver as súas capacidades persoais.

Coa secciónAprende na rede traballase a competencia sobre o tratamento da información e a competencia dixital a partir da busca de información sobre a composición sectorial da produción española. A través dunha análise pautada e dirixida, incentívase aos alumnos a aprender a aprender, o que repercute positivamente no desenvolvemento da súa autonomía e iniciativa persoal.

Ademais, desenvólvese a competencia matemática co uso do modelo económico da

fronteira de posibilidades de produción e a súa representación gráfica.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–ARRIZABALAGA, Alicia, e WAGMAN, Daniel:Vivir mejor con menos. Aguilar, 1997.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–CORTINA, Adela:Por una ética del consumo. Taurus, 2002.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía. McGraw-Hill, 1998.
–PÉREZ, R.,et al.:Análisis de datos económicos. Pirámide, 1993
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.),
2001.
Recursos na rede

–Enciclopedia e biblioteca virtualwww.eumed.net
– Páxina web do Instituto Nacional de Estatísticawww.ine.es
UNIDADE 3: Axentes e sistemas económicos

INTRODUCIÓN

“A tripla clasificación de actores corresponde, máis ou menos, coa división das funcións económicas da produción, o consumo e a regulación do sistema” (J. L. Sampedro).

“Un propósito evidente dunha economía boa é producir bens e subministrar servizos con eficacia e distribuír os ingresos de aí procedentes dun modo socialmente aceptable e economicamente funcional” (J. K. Galbraith).

A intención desta unidade é a de presentar os protagonistas ou axentes da economía, é
dicir, os distintos grupos e institucións implicados no funcionamento económico: as
economías domésticas, as empresas e o sector público. Explicaranse as súas funcións e

o seu comportamento, así como as relacións que se establecen entre eles. Estes axentes,
para solucionar os problemas básicos aos que se enfrontan en materia económica –que,
como e para quen producir– organízanse de diferente modo, dando lugar aos diferentes
sistemas económicos.
As características fundamentais, vantaxes e inconvenientes de cada sistema económico
tamén se analizan na presente unidade.

Para finalizar, introdúcense de maneira superficial as correntes de pensamento económico máis importantes ao longo da historia e que serviron de inspiración na conformación dos distintos sistemas económicos estudados.

CONCEPTOS

- As economías domésticas, as súas funcións e o seu comportamento.
- As empresas: obxectivos, funcións e compoñentes.
- O sector público: compoñentes e funcións.
- Relacións entre os axentes: o fluxo circular da renda.
- Os problemas básicos da economía: que, como e para quen producir.
- O sistema de economía de mercado ou capitalista. Fundamentos, vantaxes e inconvenientes.
- O sistema de planificación central. Logros e inconvenientes.
- Os sistemas de economía mixta.
- Aproximación ao pensamento económico: liberalismo, marxismo e keynesianismo.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Proséguese nesta unidade co traballo, común a todas as unidades didácticas da materia de economía, sobre consumo responsable e de sensibilización ante os problemas ambientais.Así, as lecturas e actividades propostas na secciónTemas de reflexión e debate abundan sobre a necesidade de presentar uns valores máis alá do diñeiro e do consumo ostentoso.

Tamén, entre os contidos, trabállase de maneira moi especial a competencia social e cívica. Neste sentido, abórdanse as actividades do sector público na economía, a súa vocación de axuda e de corrector de desigualdades, así como o compromiso de todos os cidadáns co sostemento do aparato estatal como forma de mellorar o benestar de toda a sociedade á marxe de valoracións exclusivamente egoístas.

Ao analizar as funcións das economías domésticas, as empresas e as relacións que se establecen entre elas, trabállase a competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor, ao facer reflexionar os alumnos sobre a importancia da toma responsable de decisións. Tamén se aborda esta competencia cando se recalca a importancia do espírito emprendedor entre os empresarios e cando insiste en que o resultado final que alcanzan as sociedades non é máis ca a suma dos comportamentos responsables de todos os axentes na súa interacción co resto.

Por último, desenvólvese a competencia matemática co uso de modelos económicos e a súa representación gráfica.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–ARRIZABALAGA, Alicia, e WAGMAN, Daniel:Vivir mejor con menos. Aguilar, 1997.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.

– CORTINA, Adela:Por una ética del consumo. Taurus, 2002.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–SAMUELSON, Paul:Economía. McGraw Hill, 1998
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (editor), 2001.
Recursos na rede

– O peso na economía española dos diferentes sectores e axentes económicos:www.ine.es

UNIDADE 4: A empresa e as súas funcións

INTRODUCIÓN

"O saber é o único factor da produción que non está suxeito á lei dos rendementos decrecentes" (J. M. Clark).

Nesta unidade preséntase a produción como un fenómeno social a partir da división do traballo e da especialización. Nese marco introdúcese a empresa como institución que coordina os factores de produción e as tarefas dos distintos especialistas, e que cumpre a importante función de engadir valor ou creación de utilidade dos bens. Ademais, a unidade vai permitir coñecer que fan e como funcionan as empresas, así como as súas distintas modalidades, o seu financiamento e a súa dinámica de crecemento.

CONTIDOS

- División do traballo, interdependencia económica e necesidade de coordinación da produción.
- Funcións da empresa: a coordinación de factores e o ciclo de produción.
- Eficiencia técnica e eficiencia económica.
- A función de produción e os rendementos decrecentes.
- Custos fixos, variables e medios. Ingresos, beneficios e limiar de rendibilidade.
- Tipos de empresas, segundo criterios.
- A internacionalización das empresas.
- A responsabilidade social corporativa.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Esta unidade didáctica é crucial no estudo da economía e vital para a formación de cidadáns que coñezan o funcionamento da sociedade actual. Non é de estrañar, por

tanto, que estea moi relacionada coa maioría das competencias básicas. Así, a través dela, imos traballar de maneira moi activa a competencia matemáticaa través dos exercicios de custos, ingresos e o cálculo do limiar de rendibilidade, así como co cálculo da eficiencia técnica e económica, e a representación gráfica da función de produción.

Tamén se vai traballar a competencia no coñecemento e interacción co mundo físico ao analizar a transformación dos bens e os procesos produtivos que requiren de diferentes fontes de enerxía e xeran residuos, axudando a conformar unha sensibilidade, unha preocupación e unha responsabilidade activa sobre todos os problemas medio ambientais.

Do mesmo xeito, vaise axudar a construír unha conciencia social e cívica ao analizar o papel do empresario, valorar a importancia dos emprendedores e a importancia de que estes adopten comportamentos éticos que teñan en conta o conxunto dos axentes que forman parte do proceso produtivo e do medio empresarial. Con estes mesmos contidos, imos traballar a competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor, e co traballo diario, as actividades deseñadas e a estrutura desta unidade didáctica favorecemos a fundamental competencia de aprender a aprender.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–SAMUELSON, Paul:Economía. McGraw-Hill, 1997.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
– TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.), 2001.

UNIDADE 5: O mercado e as súas forzas: a oferta e a demanda

INTRODUCIÓN

“Calquera pode converter un loro nun sabio economista: todo o que debe aprender son as palabras oferta e demanda” (Anónimo).

Só no noso país, sen ter en conta as relacións co exterior, varias ducias de millóns de consumidores, máis de dous millóns de empresas e varios miles de organismos públicos interrelaciónanse diariamente en procesos de intercambio.Nesta unidade abórdase como se organizan estes intercambios a través do mercado de bens e servizos, que constitúe

un instrumento fundamental para entender o funcionamento económico da nosa sociedade. Para iso, analízanse as dúas caras de cada intercambio, a oferta e a demanda,

o que nos permitirá entender, posteriormente, os prezos e cantidades compatibles coas intencións de compradores e vendedores.

CONTIDOS

- Troco como sistema de intercambio.
- O mercado coa utilización de diñeiro: vantaxes e inconvenientes fronte ao troco.
- A función de demanda. Influencia sobre a cantidade demandada das variacións dos prezos e influencia sobre a demanda do resto de factores que a determinan.
- A función de oferta. Influencia sobre a cantidade ofertada das variacións dos prezos e influencia sobre a oferta do resto de factores que a determinan.
- O proceso de formación de prezos: o equilibrio de mercado e os excesos de oferta e demanda.
- Modificacións do equilibrio de mercado a partir de desprazamentos da demanda e da oferta.
- A elasticidade-prezo da demanda: os tipos e a súa influencia nos ingresos totais

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

A competencia social e cívica abórdase especialmente nesta unidade, pois non en balde estamos explicando o mecanismo básico polo que as sociedades desenvolvidas actuais resolven os problemas económicos. Procuraremos, para transmitir cun maior aproveitamento esta competencia básica, relacionar as aprendizaxes e contidos vistos na aula con mercados reais e con situacións cotiás.

A resolución de exercicios de equilibrio de mercado con sinxelas funcións lineares de oferta e demanda e o cálculo numérico de elasticidades de oferta e demanda axudarán os alumnos a afianzar a súa competencia matemática.

Trataremos tamén de que, examinando na rede o funcionamento de mercados reais, os alumnos desenvolvan a competencia no tratamento da información e a competencia dixital.

Por último, na secciónTemas de reflexión e debate podemos traballar aspectos que favorezan o sentido de iniciativa e espírito emprendedor estimulando o sentido crítico dos alumnos e a súa autonomía nas decisións de consumo, adoptando unha postura crítica ante as mensaxes publicitarias.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

– CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
-FRIEDMAN, Milton e Rose:La libertad de elegir. Random House Mondadori,1980.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.

–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.

–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.), 2001.

Recursos na rede

– Para analizar a marcha de mercados reais:www.agroprecios.com

UNIDADE 6: MODELOS DE MERCADO

INTRODUCIÓN

“Raras veces se reúnen as xentes que exercen o mesmo negocio, nin sequera por diversión ou entretemento, pero, cando o fan, a conversación adoita terminar nunha conspiración contra o público ou nalgunha maquinación para subir os prezos” (Adam Smith).

O coñecemento do mercado adquirido na unidade anterior continúa nesta coa presentación dos supostos do modelo de mercado de competencia perfecta. A partir deste modelo, analízanse outros tipos ou estruturas de mercado en función da maior ou menor competencia existente, e a capacidade das empresas para controlar o mercado e fixar os prezos e a produción.

Ademais dos mercados perfectamente competitivos, na unidade analízanse os tres tipos ou estruturas de mercado máis característicos: a competencia monopolística, o oligopolio e o monopolio. Tamén se estudan as situacións de interdependencia empresarial a través da teoría de xogos como ferramenta que permite dar explicación a múltiples situacións económicas

CONTIDOS

- Mercado de competencia perfecta: características e comportamento.
- A competencia monopolística: características e comportamento.
- O oligopolio: características e comportamento.
- A teoría dos xogos en economía.
- O monopolio: causas de aparición, características e comportamento.
- Vantaxes e inconvenientes dos distintos tipos de mercado.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Ao igual que nas dúas unidades anteriores, o coñecemento e a valoración crítica dos diferentes tipos de mercado que se encontran na realidade axudan os alumnos a conseguir a competencia social e cívica, pois fáiselles coñecedores das estratexias que as empresas utilizan e as condicións que estas poden aproveitar para chegar a resultados de menor benestar para o consumidor, para que, con este coñecemento, os alumnos

actúen en consecuencia e, desde un comportamento ético, a súa acción individual favoreza realidades máis xustas e de maior felicidade para a sociedade no seu conxunto.

A través da análise de anuncios e diferentes técnicas que usan os creativos das axencias de publicidade, podemos desenvolver a competencia conciencia e expresións culturais, ao identificar os valores e elementos artísticos que se poñen en xogo en cada caso para motivar a compra dos consumidores.

Como en todas as unidades, a secciónTemas de reflexión e debate axuda a conformar un criterio propio e a favorecer a competencia básica de aprender a aprender. Por último, seguimos utilizando a linguaxe matemática e gráfica, de maneira que fomentemos a competencia matemática.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.), 2001.

Recursos na rede

– Páxina oficial da Comisión Nacional da Competencia que ofrece información sobre as actuacións deste órgano e dos expedientes abertos:.http://www.cncompetencia.es

UNIDADE 7: O mercado de traballo e o emprego

INTRODUCIÓN

“Somos capaces de conseguir cantidades crecentes de riqueza con cantidades decrecentes de traballo” (André Gorz).

Presentado o mercado de bens e servizos nas unidades anteriores, nesta unidadeabórdase o funcionamento dun mercado de factores produtivos: o traballo. É un mercado moi especial, tanto pola natureza do factor intercambiado, coma polas consecuencias sociais, humanas e económicas que o desemprego carrexa ás persoas que

o padecen.

O desemprego afecta especialmente aos colectivos de mozos e mulleres e a aquelas persoas con maiores dificultades para adaptarse aos cambios da demanda do mercado.
No desenvolvemento da unidade, analízanse os conceptos básicos que definen o mercado de traballo e que permiten entender as causas do desemprego, os seus tipos e
os seus efectos, así como os mecanismos que se utilizan para a súa medición.

Por outro lado, póñense de manifesto as políticas que desde distintos puntos de vista se
propuxeron para diminuír o volume de paro, profundando nas dificultades que encontran os mozos no seu camiño cara á vida activa e as posibles vías para superar esa
proba con éxito.

CONTIDOS

- Grupos de poboación en función do seu acceso ao mercado de traballo, poboación activa, inactiva, ocupada e en paro.
- O mercado de traballo: factores que afectan a oferta e a demanda.
- Imperfeccións do mercado de traballo.
- Taxa de actividade e de paro.
- Desemprego: causas principais e tipos de desemprego.
- As políticas de emprego e as súas consecuencias.
- Evolución do mercado de traballo.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Nesta unidade exprésase unha preocupación ética pola defensa dos dereitos dos traballadores, insistindo en cuestións tan vitais como a erradicación da discriminación
das mulleres traballadoras ou a necesidade de establecer unhas condicións de traballo
seguras e saudables. Estes contidos favorecen a competencia social e cívica dos nosos
alumnos, necesaria para o coñecemento e interpretación da realidade en que viven.

Os contidos da unidade favorecen tamén a competencia matemática a través do traballo
coas ratios que relacionan diferentes variables agregadas do mercado laboral, así como
do uso e representación gráfica de modelos económicos.

Ao longo da unidade ponse de manifesto a necesidade actual dos traballadores de recorrer á formación permanente como vía de adaptación ás cambiantes esixencias do
mercado de traballo.Neste sentido, é básico favorecer nos alumnos o desenvolvemento
da competencia de aprender a aprender. Coa secciónTemas de reflexión e debate preténdese desenvolver unha perspectiva crítica que poña de manifesto as distintas
alternativas de formación e inserción laboral dos alumnos. A valoración das vantaxes e
inconvenientes de cada alternativa ten como finalidade fomentar a autonomía e iniciativa empresarial dos alumnos á hora de tomar as súas propias decisións.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.

–MANKIW, Gregory:Principios de economía. Madrid, McGraw-Hill, 1998.
–MERIGÓGONZÁLEZ, E.: “El desempleo: sus factores; políticas contra el paro”, en Enciclopedia práctica de economía. Barcelona, Orbis, 1987, vol. V.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.), 2001.
–SOLOW, R.:El mercado de trabajo como institución. Madrid, Alianza, 1992.

Recursos na rede

–Información relativa ao mercado de traballo español:www.ine.es
–Servizo público de emprego estatal:www.inem.es

UNIDADE 8: Os indicadores económicos

INTRODUCIÓN

“O PIB mide só o valor de todos os bens e servizos que son obxecto de compravenda nos mercados, que non é o mesmo que o valor de todo o que se produce, e, menos aínda, do que se desexa” (Steven E. Landsburg).

A unidade 8 aborda o estudo macroeconómico. Nela trátase de medir a actividade que se realiza nun determinado medio xeográfico para ofrecer unha visión o menos complexa posible do funcionamento dunha economía, pero que permita diagnosticar o nivel de actividade económica.

A análise macroeconómica ofrece unha medición das distintas relacións económicas do conxunto de axentes que interveñen nos asuntos económicos a través de variables agregadas; por iso, a unidade estuda polo miúdo a macromagnitude fundamental, o PIB (produto interior bruto), para despois analizar as magnitudes derivadas do mesmo.

En definitiva, trátase de facilitar os alumnos un achegamento aos datos globais da economía a través das principais variables da contabilidade nacional. A análise complétase cunha visión crítica que permita desvelar as insuficiencias e limitacións das variables macroeconómicas como indicadoras da calidade de vida das persoas.

CONTIDOS

- Microeconomía e macroeconomía.
- Os problemas macroeconómicos: o crecemento, o emprego, a importancia da estabilidade e equilibrio nos prezos, o orzamento público e o sector exterior, e a equidade presente e interxeracional.
- O fluxo circular da renda.
- O PIB, procedementos de medición, magnitudes derivadas e compoñentes.
- A renda nacional, a renda persoal dispoñible e a renda por habitante.
- A distribución da renda.

- A renda e a riqueza dun país. Compoñentes da riqueza.
- O PIB e a calidade de vida: críticas ao PIB como indicador económico e indicadores alternativos.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

O estudo da disciplina económica desde unha perspectiva global favorece nos alumnos

o coñecemento e análise dunha realidade que, con certeza, cada día estará máis presente nas súas vidas, polo que estimula a necesaria competencia no coñecemento económico apoiado na interacción co mundo físico. Ademais, na construción de modelos e a análise dos problemas que abordan a interrelación entre variables agregadas, os alumnos deben sintetizar multitude de datos, o que contribúe a desenvolver as competencias en matemáticas e no tratamento da información.
Os contidos que tratan sobre o estudo da distribución da renda e a medición do grao de desenvolvemento das diferentes zonas xeográficas estimulan a crítica persoal e argumentada cara ás inxustizas provocadas por unha distribución de recursos moi desigual; así, favorécese o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística, do mesmo modo que se traballa a competencia social e cívica ao poñer de manifesto que a sensibilidade e a solidariedade cidadá ante semellantes inxustizas son ferramentas básicas coas que contribuír a un mundo máis xusto.

A secciónAprende na rede facilita a autonomía dos alumnos na busca e análise da información, e, en definitiva, trata de reforzar a iniciativa persoal na aprendizaxe.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–DORNBUSCH, Rudiger:Macroeconomía. McGraw-Hill, 2000.
– BAJO eMONES:Curso de macroeconomía. Antoni Bosch (ed.), 1995.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–MUÑOZ CIDAD, Cándido:Las cuentas de la nación. Introducción a la economía aplicada. Madrid, Civitas, 2000.

Recursos na rede

–Informes interanuais das principais variables macroeconómicas:www.economyweb.com
– Portal especializado no ensino da economía en Bacharelato: www.ecobachillerato.com

UNIDADE 9: A intervención do Estado na economía

INTRODUCIÓN

“Hai que completar a man invisible do mercado coa man visible da política gobernamental” (Richard A. Musgrave).

Hoxe en día, na práctica totalidade de economías e especialmente nas máis desenvolvidas, o Estado intervén para corrixir os erros de mercado.Nesta unidade didáctica analízanse os principais fallos de mercado e as funcións e instrumentos de corrección cos que conta o sector público. A pesar de que ninguén discute hoxe que o sector público debe intervir, a gran cuestión é relativa ao seu grao de intervención; por iso, na unidade repásanse as principais correntes de pensamento económico que tratan de dar luz sobre este punto. En última instancia, analízase o Estado de benestar, centrando o estudo no caso español como referencia máis próxima aos alumnos.

Para abordar determinados contidos, retómanse e amplíanse conceptos xa tratados, como o sistema de economía mixta e o papel económico do Estado. Á súa vez, o aprendido nesta unidade ten continuidade en unidades posteriores, especialmente o concernente ao estudo das políticas económicas.

CONTIDOS

- A evolución do Estado: do Estado gardián ao Estado protagonista.
- Os fallos de mercado: ciclos económicos, externalidades, bens públicos, falta de competencia e equidade.
- A política económica e os valores dunha sociedade.Os conflitos entre valores.
- Os xuízos de valor nas decisións económicas, economía normativa e positiva.
- O Estado de benestar: beneficiarios e claves de futuro.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

O protagonismo do Estado na economía é necesario para corrixir os fallos provocados polo libre funcionamento do mercado. O estudo deste feito favorece nos alumnos a adquisición da competencia social e cívica ao tratar temas como a sensibilización ante as externalidades negativas e os seus efectos sobre o medio ambiente, ou a desigual distribución da renda e a riqueza.

A través dos debates sobre as vantaxes e inconvenientes da intervención do Estado na economía e da comparativa entre países do noso medio, desenvólvese a competencia en comunicación lingüística, e o alumnado adquire un maior coñecemento e interacción co mundo físico, pois aprende a relación que existe entre a vida dos cidadáns, as políticas económicas e a construción do Estado de benestar. Os criterios económicos de eficiencia deben complementarse con valores como a equidade, a sustentabilidade e a solidariedade.

O papel do Estado na economía mixta, ao ser susceptible de ser interpretado

desde
múltiples perspectivas, estimula a reflexión por parte dos alumnos sobre as
posibles
estratexias que poden formar parte do plan do Estado en prol de cumprir coas
súas
responsabilidades. Con isto, foméntanse a competencia de aprender a aprender.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–LÓPEZ LÓPEZE UTRILLA:Introducción al sector público español. Madrid, Civitas, 1993.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–CUERVO-ARANGOE TRUJILLO, J. A.:Introducción a la economía. Ciudad de México, McGraw-Hill, 1989.
–TORRESLÓPEZ, J.:Economía política. Madrid, Civitas, 2000.
–TRAVÉ, Gabriel,et al.:Didáctica de la economía en el Bachillerato. TRAVÉ, Gabriel (ed.),
2001.
Recursos na rede

–Directorio especializado en información sobre o sector público na rede: www.admiweb.org

UNIDADE 10: O equilibrio e os cambios na economía

INTRODUCIÓN

“Cando o seu veciño perde o traballo, é un estancamento; cando é vostede quen o perde, é unha recesión; cando é un economista quen perde o seu, é unha depresión” (Anónimo).

Nesta unidade profúndase no funcionamento global da economía a través do modelo da oferta e a demanda agregadas, que é o instrumento fundamental que se emprega para analizar aspectos como a produción, a inflación, o desemprego, o crecemento e, en xeral, o papel da política económica. Con isto preténdese axudar os alumnos a comprender as forzas que actúan na economía e os cambios que se producen nela.O modelo da oferta e a demanda agregadas levaranos a retomar conceptos xa analizados, como o PIB, e a presentar variables básicas como o consumo e a inversión, cuxo papel é fundamental para entender os cambios aos que está sometido o equilibrio global dunha economía.

Para completar o estudo macroeconómico, aparte das cifras rexistradas oficialmente na contabilidade nacional, é necesario analizar a economía non declarada ou somerxida, tema abordado ao final da unidade didáctica, onde se poñen de manifesto a súa dimensión e os problemas que xera.

CONTIDOS

- Consumo privado, os factores que o determinan e os indicadores da súa evolución.
- O aforro e os factores que o determinan.

- A inversión e os seus tipos.
- O efecto multiplicador da inversión.
- O modelo de demanda agregada.
- O modelo de oferta agregada.
- Equilibrio macroeconómico: os cambios na oferta e a demanda agregadas, e os seus efectos sobre o equilibrio.
- Visión global da economía dun país: obxectivos básicos e factores que inflúen.
- A economía somerxida.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

O modelo macroeconómico máis importante é, quizais, o que se estuda nesta unidade: a oferta e a demanda agregadas. Os modelos económicos son unha ferramenta básica para tratar a información e avanzar no coñecemento da ciencia económica, e a súa construción contribúe ao desenvolvemento da competencia matemática. Ademais, o contraste entre modelo e realidade permite o coñecemento e a interacción co mundo físico. A visión global sobre o funcionamento da economía dun país evidencia as conexións que teñen lugar entre as distintas variables da economía global, e permítelle ao alumno establecer relacións entre a realidade que vive e os conceptos económicos tratados, potenciando desta forma a súa autonomía e iniciativa persoal. A formación en contidos económicos axuda a comprender moitos asuntos da vida diaria, estimula a reflexión e reforza a competencia de aprender a aprender.

O estudo da economía somerxida relaciónase de maneira moi especial coa competencia social e cívica, ao poñer de manifesto a insolidariedade e o agravio provocados por quen a practican respecto ao resto de cidadáns e empresarios. As lecturas propostas na secciónTemas de reflexión e debate, onde se avoga pola necesidade dun consumo responsable, son unha oportunidade máis para reforzar a citada competencia.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–BAJOEMONÉS:Curso de macroeconomía. Antoni Bosch (ed.), 1995.
–GELZUNEGUI, Bernardo;CABRERIZO, Julián, y PADILLA, Rafael:Macroeconomía. McGraw-Hill, 2001.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–Cuadernos de apoyo didáctico: economía. Aula de El Mundo, Unidad Editorial, S. A., 2000.
–RUESGABENITO, S. M.:Cómo funciona la economía sumergida en España. Pirámide, 1988.
–SAMUELSON, P., y NORDHAUS, W. D.:Economía. McGraw-Hill, 2002.
Recursos na rede

–Síntese de indicadores do Banco de España: enwww.bde.es
–Confederación Española de Caixas de Aforros:www.ceca.es

– Web de divulgación económica:www.econolandia.es
UNIDADE 11: As contas públicas e a política fiscal

INTRODUCIÓN

"Benaventurados os mozos, porque eles herdarán a débeda nacional" (Herbert Hoover).

Na unidade anterior presentáronse as funcións do sector público e os instrumentos que utiliza o Estado para intervir nos sistemas de economía mixta. Esta unidade céntrase nun dos seus instrumentos máis importantes: os ingresos e os gastos públicos. O protagonismo económico crecente do Estado correspóndese, cada vez máis, cunha maior demanda da sociedade respecto da súa responsabilidade sobre a evolución do conxunto da economía e de garantía do Estado de benestar. A partir deste protagonismo económico e social, as finanzas públicas son cada vez máis importantes para poder soster o crecente gasto público, e, como consecuencia, adquire unha importancia crucial a política fiscal e orzamentaria.

CONTIDOS

- Os compoñentes do sector público.
- O orzamento público.
- Os gastos públicos: criterios de clasificación e principais tipos de gasto.
- A evolución do gasto público e as súas etapas.
- Déficit público e débeda pública.
- Os ingresos públicos: cotizacións sociais, tributos e outros ingresos.
- Impostos directos e indirectos.
- Impostos progresivos, proporcionais e regresivos.
- Presión fiscal, estrutura impositiva e fraude fiscal en España.
- A política fiscal: instrumentos e efectos sobre a demanda e a oferta agregadas.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Todos os alumnos coñecen a existencia da fraude fiscal, pero non saben os graves inconvenientes que provoca na sociedade do benestar. Por isto, esta unidade é especialmente idónea para traballar a competencia social e cívica, especialmente na secciónTemas de reflexión e debate, en que se pretende desenvolver unha perspectiva crítica cara á fraude fiscal.

A competencia para aprender a aprender tamén está presente, xa que, a través do traballo sobre a perspectiva económica, estamos favorecendo que os alumnos asimilen unha estratexia intelectual para abordar e comprender os problemas económicos que lles permita aprender con autonomía aquelas cuestións económicas polas que están interesados.

Coa secciónNa rede, o alumnado traballa as competencias sobre o tratamento da información e a competencia dixital para aprender a aprender, e o sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Así mesmo, a competencia matemática desenvólvese co uso de modelos económicos e a súa representación gráfica.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–BAJOEMONÉS:Curso de macroeconomía. Antoni Bosch (ed.), 1995.
–GELZUNEGUI, Bernardo;CABRERIZO, Julián, y PADILLA, Rafael:Macroeconomía. McGraw-Hill, 2001.
–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–Cuadernos de apoyo didáctico: economía. Aula de El Mundo, Unidad Editorial, S. A., 2000.
–RUESGABENITO, S. M.:Cómo funciona la economía sumergida en España.Pirámide, 1988.
–SAMUELSON, P., e NORDHAUS, W. D.:Economía. McGraw-Hill, 2002.
Recursos na rede

– Portal do Ministerio de Economía e Facenda:www.meh.es
UNIDADE 12: O diñeiro

INTRODUCIÓN

“Que fai ao torto galán e prudente ao sen consello? Que ao avarento vello sérvelle de río Xordán? Que fai de pedras pan sen ser o deus verdadeiro?” (Francisco de Quevedo).

Nas economías modernas, o diñeiro desempeña un papel primordial. Por iso, a comprensión da súa natureza e funcións, os cambios no seu valor e cantidade e como inciden estes cambios na economía son contidos fundamentais para entender o funcionamento básico dunha economía.

É, por outra parte, unha unidade en que se abordan contidos tan nucleares como os tipos de interese e a inflación, ou en que se explica como os bancos son capaces de crear o denominado diñeiro bancario.

CONTIDOS

- O diñeiro: evolución e clases.

- Funcións do diñeiro.
- Os tipos de interese: factores de influencia.
- A oferta monetaria e os seus compoñentes.
- Creación do diñeiro bancario e o coeficiente de caixa.
- A inflación e os seus tipos. A medición da inflación. Efectos da inflación na economía.
- Variables reais e nominais.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Esta unidade continúa o traballo sobre o consumo responsable dos alumnos a partir do traballo sobre pautas de consumo que se reflicte na cesta da compra, e desde a proporción de renda que gastan as familias en cada un dos capítulos.Así, preténdese desenvolver tamén unha perspectiva crítica cara aos efectos negativos do consumo irracional e as súas repercusións nos distintos colectivos.

Así mesmo, favorécese a competencia matemática cos cálculos do IPC, os números índice, as taxas de variación etc.

Ademais, ao longo da unidade, e especialmente coa secciónTemas de reflexión e debate, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos da realidade económica.

Tamén esta unidade trata de favorecer a competencia de aprender a aprender, impulsando o alumno á busca de información e interpretación de datos para a súa asimilación e posterior aplicación deses coñecementos a problemas económicos actuais como a inflación.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–LIPSEY, Richard G.,eHARBURY, Colin:Principios de economía.Vicens Vives, 1994.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.

Recursos na rede

– Páxina do Banco de España: www.bde.es

UNIDADE 13:O sistema financeiro e a política monetaria

INTRODUCIÓN

“Existiron tres grandes invencións desde o principio dos tempos: o lume, a roda e os bancos centrais” (Will Rogers).

Nesta unidade abórdanse os aspectos monetarios tratados na unidade anterior, enmarcándoos no sistema financeiro. O sistema financeiro, ao coordinar o aforro que se produce nunha economía coa inversión que se necesita, resulta fundamental para comprender o que ocorre na economía no seu conxunto. A diferenza doutros mercados,

o sistema financeiro cumpre a importante misión de unir presente e futuro. Os que ofrecen aforros, fano porque queren converter parte da súa renda actual en poder adquisitivo futuro. Os que demandan estes aforros, fano porque queren inverter hoxe co fin de poder producir bens e servizos no futuro. Por tanto, é importante que os mercados financeiros funcionen ben non só para as xeracións actuais, senón tamén para as futuras.
É, ademais, unha unidade que vai permitir entender aspectos relevantes do funcionamento da bolsa. Por último, mostrarase o funcionamento básico da política monetaria na zona euro, levada a cabo polo eurosistema.

CONTIDOS

- As funcións do sistema financeiro.
- Os intermediarios financeiros: funcións e tipos.
- Os activos financeiros.
- O financiamento das empresas a través do mercado de valores.
- Os mecanismos básicos da bolsa.
- Os índices bolsistas.
- Tipo de interese real e nominal.
- A política monetaria: instrumentos e efectos sobre a economía.
- O microcrédito e a banca alternativa á tradicional.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Nos contidos desta unidade está presente o desenvolvemento da competencia para aprender a aprender, xa que o traballo con gráficos e exemplos da economía real favorece que os alumnos sexan capaces de aprender de forma máis eficaz e autónoma de acordo cos seus propios obxectivos.Tamén traballa a competencia matemática cando se interpreta a información bolsista.

Coa secciónTemas de reflexión e debate, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos da realidade económica, expoñendo alternativas á orde económica que os alumnos coñecen e que eles mesmos deberán valorar. Por esta razón,

a competencia social e cívica está tamén moi presente.

Coa secciónNa rede, trabállase a competencia sobre o tratamento da información e a
competencia dixital para aprender a aprender e sobre o sentido de iniciativa e espírito
emprendedor.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–KRUGMAN, P., e WELLS, R.:Introducción a la economía. Microeconomía. Reverte, 2006.
–LIPSEY, Richard G.,eHARBURY, Colin:Principios de economía.Vicens Vives, 1994.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.

Recursos na rede

–Portal do Tesouro Público:www.tesoro.es
–Portal da Comisión Nacional do Mercado de Valores:www.cnmv.es

UNIDADE 14: Comercio internacional, balanza de pagos e tipos de cambio

INTRODUCIÓN

“As grandes multinacionais son pequenas empresas que tiveron éxito” (Robert Townsend).

O eixo da unidade constitúeo o comercio internacional. A partir das distintas teorías que xustifican a súa existencia e a súa conveniencia ou non para os distintos países, os nosos alumnos entenderán mellor a natureza dos intercambios entre países, a súa contabilización a través da balanza de pagos e as súas vantaxes comparativas e os obstáculos ao libre comercio, así como o papel que desempeñan os organismos económicos internacionais e as alternativas de comercio xusto e solidario. Ademais, verase que nun mundo en que as relacións de intercambio entre países son cada vez maiores, é necesario un sistema financeiro internacional estable que permita o conseguinte fluxo de movementos internacionais entre as distintas moedas.O impresionante tamaño que adquiriron estes intercambios e a súa influencia decisiva nos resultados da economía internacional fan que resulte imprescindible o seu coñecemento para entender as claves do funcionamento do mundo actual. Sen comprender por que o diñeiro circula rapidamente entre uns países e outros e como iso pode influír na evolución económica mundial, teríamos unha visión parcial do noso contexto económico.

CONTIDOS

- As vantaxes e os inconvenientes do libre comercio.
- Obstáculos ao libre comercio: o proteccionismo.
- A balanza de pagos: conta corrente, de capital, financeira e de erros e omisións.
- As distintas teorías do comercio internacional.
- O intercambio entre distintas moedas: os tipos de cambio.
- Os sistemas de fixación de tipos de cambio: tipos de cambio flexibles, fixos e axustables.
- Causas e efectos da apreciación ou depreciación dunha moeda.
- O sistema financeiro internacional.

▫
Equilibrio e desequilibrio externos e as súas implicacións na política fiscal e monetaria dun país.
▫
O mercado global de capitais: vantaxes e inconvenientes da súa liberalización.
▫
A débeda externa: quen son os debedores e quen os acredores e posibles solucións.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

A través do traballo que se realiza sobre a perspectiva económica, estamos favorecendo que os alumnos incorporen unha estratexia intelectual para abordar e comprender os problemas económicos e que lles permita aprender con autonomía aquelas cuestións económicas polas que están interesados.

Coa secciónAprende na rede, continúase co traballo en relación ás competencias sobre o tratamento da información e a competencia dixital para aprender a aprender e sobre o sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Ademais, tamén se trata de desenvolver a competencia matemática coa contabilización das operacións entre países na balanza de pagos.

Coa secciónTemas de reflexión e debate, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos da realidade económica.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–LIPSEY, Richard G.,eHARBURY, Colin:Principios de economía.Vicens Vives, 1994.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.

Recursos na rede

–Páxina da Organización Mundial do Comercio:www.wto.org
–Fondo Monetario Internacional: www.imf.org

UNIDADE 15: A globalización da economía

INTRODUCIÓN

“A globalización está causando un obsesivo afán de identidade que vai provocar moitos enfrontamentos. As nosas cabezas mundialízanse, pero os nosos corazóns localízanse” (Juan Antonio Marina).

O proceso de globalización económica que vivimos na actualidade ten indubidables vantaxes, pero non está exento de problemas, sobre todo para os países pobres. Ese

proceso de globalización, impulsado por factores de diversa natureza, presenta unhas características propias que se verán na unidade. Ademais, desde este marco globalizador e co estudo das súas consecuencias para os distintos países, os nosos alumnos entenderán mellor o mundo que lles rodea.

Por outro lado, neste mundo de globalización cultural, económica etc., moitos países procuran mellorar a súa situación económica e aumentar o seu poder a escala mundial, levando a cabo procesos de integración, dos que o exemplo máis claro, actual e achegado é o da UE. Esta unidade exporá como se levou este proceso integrador e cales son as políticas e instrumentos de que dispón actualmente a UE para cumprir os seus obxectivos.

CONTIDOS

- Procesos de integración económica.
- Proceso de integración económica da UE.
- Políticas económicas máis importantes da UE.
- A globalización e os seus distintos aspectos.
- As causas da globalización.
- As consecuencias da globalización.
- As relacións entre crecemento, desenvolvemento económico e desenvolvemento humano.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

A través do traballo que se realiza sobre a perspectiva económica, estamos favorecendo que os alumnos incorporen unha estratexia intelectual para abordar e comprender os problemas económicos e que lles permita aprender con autonomía aquelas cuestións económicas polas que están interesados.

Coa secciónAprende na rede, continúase co traballo en relación ás competencias sobre o tratamento da información e a competencia dixital para aprender a aprender e sobre o sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Coa secciónTemas de reflexión e debate, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos dunha realidade económica como é a globalización.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–COHEN, Daniel:Tres lecciones sobre la sociedad postindustrial. Katz, 2007.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–STIGLITZ, Joseph:El malestar en la globalización. Santillana, 2002.

Recursos na rede

– Páxina da Unión Europea:http://europa.eu/index_es.htm
UNIDADE 16: Os grandes desafíos da economía actual

INTRODUCIÓN

"Imponse cada vez máis a necesidade dun novo desenvolvemento, humano e ecolóxico, froito do sistema de valores correspondente a unha nova cultura" (J. L. Sampedro).

Tres cuartas partes da poboación mundial viven no que adoita denominarse países en vías de desenvolvemento. Estes países presentan un dos problemas económicos máis importantes, se non o principal, á teoría económica: o das grandes desigualdades existentes entre os habitantes do noso planeta. Por que existen esas grandes diferenzas entre países? Como é posible que coexistamos persoas que temos cubertas todas as nosas necesidades e gran parte dos nosos desexos con outras que non poden nin alcanzar

o mínimo que necesitan para vivir? Quen debe resolver esta situación?
Con esta unidade abordamos estas cuestións, definitorias do noso medio económico actual, así como outras que tamén o caracterizan referentes ao medio ambiente e o seu deterioración debido á actividade económica humana e o fenómeno da emigración internacional. Tratarase, en definitiva, de que os nosos alumnos comprendan e se interesen por coñecer e descubrir os grandes desafíos da economía actual.

CONTIDOS

- Os fallos de mercado a escala internacional: desigualdades, externalidades negativas, falta de competencia, degradación de bens públicos internacionais e crises económicas.
- As desigualdades e o desenvolvemento.Desigualdades no interior dun Estado e desigualdades entre países.
- Características do subdesenvolvemento.
- Teorías que describen as causas do subdesenvolvemento.
- Efectos da actividade económica e o consumo sobre o medio ambiente.
- O fenómeno da emigración: causas e consecuencias.

DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Esta unidade trata de favorecer, en particular, o desenvolvemento da competencia social e cívica nos nosos alumnos a partir dun traballo de sensibilización ante os problemas medio ambientais e de desigualdades sociais que o modelo de crecemento económico actual provocou. Coa secciónTemas de reflexión e debate, preténdese desenvolver unha perspectiva crítica cara aos aspectos inxustos da realidade económica.

Entre os contidos está tamén presente o desenvolvemento da competencia para aprender a aprender. A través do traballo sobre a perspectiva económica, estamos favorecendo que os alumnos incorporen unha estratexia intelectual para abordar e comprender os

problemas económicos e que lles permita aprender con autonomía aquelas cuestións económicas polas que están interesados.

Coa secciónAprende na rede, continúase co traballo en relación ás competencias sobre
o tratamento da información e a competencia dixital para aprender a aprender e sobre o
sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Bibliografía

–CABRERA, Andrés:Materiales didácticos: economía. Madrid, MEC, 1993.
–MANKIW, Gregory:Principios de economía.McGraw-Hill, 1998.
–STIGLITZ, Joseph:Economía. Ariel, 1995.
–KOUGMAN:Economía internacional. McGraw-Hill.
Recursos na rede

–Informes anuais sobre o estado do mundo do Worldwatch Institute:www.worldwatch.org/
– Páxina da Organización para a Cooperación e o Desenvolvemento Económico: www.ocde.org

7-.CRITERIOS DE AVALIACIÓN RELACIONADOS COS RESPECTIVOS
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS E
CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS EXIXIBLES

Contidos Criterios de
avaliación
Estándares de
aprendizaxe
C-Clave Mínimos esixibles

Bloque 1. Economía e escaseza. A organización da actividade económica

B1.1.Escaseza, B1.1. Explicar o
elección e asignación problema da
de recursos. Custo de escaseza: recursos
oportunidade. escasos e
necesidades
ilimitadas.
ECB1.1.1. Recoñece
a escaseza e a
correspondente
necesidade de elixir
entre decisións
alternativas, como
problema máis
determinante para
afrontar en todo
sistema económico.
CAA
CMCCT
Actividade
económica.
Ciencia económica.
Recursos
económicos
Necesidade.
Escaseza.
Bens e sevicios.
Sector público.
Modelo económico.
Economía positiva.
Economía normativa.
Coste de
opurtunidade
Fronteira de
posibilidades de
produción.
Eficiencia.
Sistema de economía
de mercado.
Sistema de economía
mixta.
B1.2. Mecanismos de B1.2. Observar os
asignación de problemas
recursos. B1.3. económicos dunha
Análise e comparación sociedade, así como
dos diferentes analizar e expresar
sistemas económicos. unha valoración
crítica das formas de
resolución desde o
punto de vista dos
sistemas
económicos.
ECB1.2.1. Analiza as
respostas ás preguntas
clave sobre a
organización dos

principais sistemas
económicos.
.
CSC
CMCCTCD
ECB1.2.2. Relaciona,
para a súa
interpretación, os
cambios máis
recentes no escenario
económico mundial
coas circunstancias
técnicas, económicas,
sociais e políticas que
os explican, a partir
de casos concretos de
análise.
CSC
CD
CAA
ECB1.2.3. Compara
sistemas económicos,
utilizando exemplos
actuais do ámbito
internacional
CAA
CD
CSC

B1.4.Economía como B1.3. Comprender o
ciencia: actividade método científico
económica e que se utiliza na área
sociedade. da economía, así
como identificar as
B1.5.Principios na fases da
toma de decisións investigación
económicas. científica en
economía e os
B1.6.Os modelos modelos
económicos. económicos.
Economía positiva e
Economía normativa.
B1.7.Información
económica:
interpretación de datos
e gráficos.
ECB1.3.1. Distingue
as proposicións
económicas positivas
das proposicións
económicas
normativas.
CAA
CMCCT
Sistema de
planificación central.
ECB1.3.2. Interpreta
os modelos de
representación da
realidade económica,
e emprega os termos e
a metodoloxía
apropiados para
analizar problemas
económicos
concretos.
CCL
CMCCTCD
Bloque 2. A actividade productiva
B2.1.Proceso B2.1. Analizar as
produtivo e factores características
de produción. principais do proceso
produtivo.
ECB2.1.1. Expresa
unha visión integral
do funcionamento do
sistema produtivo
partindo do estudo da
empresa e a súa
participación en
sectores económicos,
así como a súa
conexión e
interdependencia.
CAA,
CCL,
CSC
Os axentes
económicos.
Proceso de
produción e
elementos.

Os factores
produtivos, concepto
e diferenciación.
Función de
produción.
Beneficio
empresarial.
Rendemento, clases.
O custo de
produción, clases.
B2.2.División técnica B2.2. Explicar as
do traballo, razóns do proceso de
productividade e división técnica do
interdependencia. traballo.
ECB2.2.1. Relaciona
o proceso de división
técnica do traballo
coa interdependencia
económica nun
contexto global.
CSC,
CMCCT,CC
L

ECB2.2.2. Clasifica e
define os factores
produtivos, e describe
as relacións entre
produtividade,
eficiencia e
tecnoloxía.
Calcula, clasifica e
utiliza diversos tipos
de custos, fixos e
variables, totais,
medios e marxinais B2.3.Globalización: B2.3. Identificar os ECB2.3.1. Analiza
CSIEE,
cambios no sistema efectos da actividade para explicar as
productivo ou na empresarial para a repercusións da CCL
organización da sociedade e a vida actividade das
producción. das persoas. empresas, tanto nun
ámbito próximo coma
nun ámbito
internacional.
O curto e longo
prazo en produción
Eficiencia técnica.
Eficiencia
económica.
B2.4.Empresa: B2.4. Expresar os
obxetivos e funcións. obxectivos e as
funcións principais
das empresas,
utilizando
referencias reais do
ámbito próximo e
transmitindo a
utilidade que se xera
coa súa actividade.
ECB2.4.1. Distingue
e interpreta os
obxectivos e as
funcións das
empresas.
CSIEE,
CAA,
ECB2.4.2. Explica a
función creadora de
utilidade dos bens das
empresas.
CD,
CCL
B2.5.Eficacia, B2.5. Relacionar e ECB2.5.1. Determina CD,
eficiencia e distinguir a e interpreta a
efectividade. eficiencia técnica e a eficiencia técnica e CMCCT
eficiencia
B2.6.Eficiencia na económica.
económica a partir
dos casos formulados.
Sector económico,
clases.
producción: eficiencia
técnica e económica.
B2.7.Custos de B2.6. Calcular e
producción: Cálculo e controlar os custos e
análise dos custos de os beneficios das
producción e dos empresas, e

beneficios. representar e
interpretar gráficos
relativos a eses
conceptos.
ECB2.6.1. Calcula,
clasifica e utiliza
diversos tipos de
custos, fixos e
variables, totais,
medios e marxinais, e
representa e interpreta
gráficos de custos.
CMCCT,CD
ECB2.6.2. Calcula, CMCCT,CD
analiza e interpreta os
beneficios dunha
empresa a partir de
supostos de ingresos e
custos dun período.

B2.8.Función de B2.7. Analizar, ECB2.7.1. Representa CMCCT,CD
producción. representar e e interpreta gráficos
interpretar a función de produción total,
de produción dunha media e marxinal, a
empresa a partir dun partir de supostos
caso dado. dados.
Bloque 3: o mercado e o sistema de prezos
B3.1.Curva de B3.1. Interpretar, a
demanda. partir do
Movementos ao longo funcionamento do
da curva de demanda e mercado, as
variacións en
desprazamentos na cantidades
curva de demanda. demandadas e
Elasticidade da ofertadas de bens e
demanda. servizos en función
de distintas
B3.2.Curva de oferta. variables.
Movementos ao longo
da curva de oferta e
desprazamentos na
curva da oferta.
Elasticidade da oferta.
B3.3.Equilibrio do
mercado.
ECB3.1.1. Representa
graficamente os
efectos das variacións
das variables no
funcionamento dos
mercados.
.
CMCCT,CD Curva.
Demanda.
Curva
Oferta.
Exceso de demanda e
oferta.
Expansión e
contracción.
Equilibrio e
desequilibrio.
Factores dos que
dependen a oferta e a
demanda.
Desprazamentos
dunha curva.
Desprazamentos ao
longo dunha curva.
ECB3.1.2. Define e
expresa
matematicamente as
variables que
determinan a oferta e
a demanda.
CMCCT
CCL
ECB3.1.3. Analiza as
elasticidades de
demanda e de oferta,
interpretando os
cambios en prezos e
cantidades, así como

os seus efectos sobre
os ingresos totais
CMCCT
CD
B3.2. Analizar o
funcionamento de
mercados reais e
observar as súas
B3.4.Diferentes diferenzas cos
estruturas de mercado modelos, así como as
e modelos de súas consecuencias
competencia. para os/as
consumidores/as, as
empresas ou os
estados.
B3.5.Competencia
perfecta. Competencia
imperfecta.
ECB3.2.1. Analiza e
compara o
funcionamento dos
tipos de mercados, e
explica as súas
diferenzas.
CMCCT
CCL
ECB3.2.2. Aplica a
análise dos tipos de
mercados a casos
reais identificados a
partir da observación
do ámbito máis
inmediato.
CAA,
CSC

Monopolio.
Oligopolio.
Competencia
monopolística.
ECB3.2.3. Valora de
forma crítica os
efectos que se derivan
sobre os axentes
interveniente nos
diversos mercados.
CSC
Competencia
perfecta.
Competencia
imperfecta.
Monopolio.
Oligopolio.
Competencia
monopolística
Bloque 4. La macroeconomía
B4.1. B4.1. Distinguir as
Macromagnitudes: principais
producción. Renta. magnitudes
Gasto. macroeconómicas,
operar con elas e
B4.2. Equilibrio analizar as súas
macroeconómico: interrelacións,
demanda e oferta valorando os
agregadas. inconvenientes e as
limitacións que
B4.3. Inflación e tipos presentan como
de xuro. indicadores da
calidade de vida.
B4.4. Os vínculos dos
problemas
macroeconómicos e a
sua interrelación.
ECB4.1.1. Mide,
interpreta e expresa as
principais magnitudes
macroeconómicas
como indicadores da
situación económica
dun país.
CMCCTCD
CSC
CCL
Riqueza individual.
Riqueza nacional.
Renda nacional.
O produto nacional.
O valor engadido.
Magnitude bruta ou
neta.
Magnitude de prezos
de mercado ou custe
dos factores.
Magnitudes reais e
nominais.
A produción
nacional.
A produción interior.
ECB4.1.2. Relaciona

as principais
macromagnitudes e
utilízaas para
establecer
comparacións con
carácter global.
CAA
CSC
ECB4.1.3. Analiza de
forma crítica os
indicadores estudados
e valora o seu
impacto, os seus
efectos e as súas
limitacións para
medir a calidade de
vida.
CSC
B4.5. Indicadores do B4.2. Interpretar ECB4.2.1. Utiliza e CMCCTCD
desenvolvemento da datos e indicadores interpreta a A renda disponible.
sociedade: as económicos básicos información contida
macromagnitudes e as e a súa evolución. en táboas e gráficos Aforro.
suas limitacións. de variables
macroeconómicas e a
súa evolución no
tempo.
Consumo.
Inversión.

ECB4.2.2. Considera
investigacións e
publicacións
económicas de
referencia como fonte
de datos específicos, e
recoñece os métodos
de estudo utilizados
por economistas.
CAA
CD
Equilibrio
macroeconómico.
Demanda agregada.
Oferta agregada.
Distribución da
renda.
IDH
Capital humano.
Capital público.
ECB4.2.3. Opera con
variables económicas
mediante aplicacións
informáticas,
analízaas e
interprétaas, e
presenta as súas
valoracións de
carácter persoal.
CD CMCCT
B4.6. Mercado de B4.3. Valorar a
traballo. Desemprego: estrutura do mercado
tipos e causas. de traballo e a súa
relación coa
educación e a
formación,
analizando de xeito
ECB4.3.1. Examina e
interpreta datos e
gráficos de contido
económico
relacionados co
mercado de traballo.
CMCCTCD O concepto de
poboación,
clasificación,
medición.
Poboación activa.
ECB4.3.2. Valora a CSC
especial o relación da educación Taxa de actividade.
desemprego. e a formación coas CAA
probabilidades de Taxa de desemprego.
obter un emprego e
mellores salarios. Taxa de ocupación.
Demanda de traballo. ECB4.3.3. Investiga e
recoñece vieiros de
CAA CD
ocupación e
tendencias de Oferta de traballo.
emprego. Tipos de
desemprego.
Economía
sumerxida.

B4.7. Políticas contra B4.4. Estudar as
o desemprego. O opcións de políticas
desemprego en macroeconómicas
Galicia. para facer fronte á
inflación e ao
desemprego.
ECB4.4.1. Analiza os
datos de inflación e
desemprego en
España e as
alternativas para loitar
contra o desemprego
e a inflación.
CD
CSIEE
Políticas de emprego.
Bloque 5. Aspectos financieros de la Economía

B5.1. O diñeiro na B5.1. Recoñecer o
economía: tipoloxía e proceso de creación
funcionamento. do diñeiro, os
cambios no seu valor
B5.2. Proceso de e a forma en que
creación do diñeiro. estes se miden.
ECB5.1.1. Analiza e
explica o
funcionamento do
diñeiro e do sistema
financeiro nunha
Economía.
CSC
CMCCTCD
CCL
Diñeiro: Tipos
Funcións do diñeiro
nas economías.
Proceso de creación
do diñeiro: Diñeiro
legal
B5.3. Teorías B5.2. Describir as
explicativas da teorías explicativas
inflación sobre as causas da
inflación e os seus
ECB5.2.1. Recoñece
as causas da inflación
e valora as súas
repercusións
efectos sobre os/as
consumidores/as, as
económicas e sociais. Diñeiro bancario
empresas e o
conxunto da
economía. O valor do diñeiro.
B5.4. Sistema B5.3. Explicar o ECB5.3.1. Valora o CAA
financieiro. Novas funcionamento do papel do sistema O tipo de interese.
formas de sistema financeiro e financeiro como CSC
financiación. coñecer as elemento canalizador O mercado
características dos do aforro ao CD monetario: Oferta
seus principais investimento, e monetaria.
produtos e mercados. identifica os produtos
e os mercados que o
compoñen.
Demanda de diñeiro.
A inflación e as súas B5.5. Política B5.4. Analizar os ECB5.4.1. Razoa de CAA
monetaria: tipos de política forma crítica, en teorías explicativas.
instrumentos. monetaria. contextos reais, sobre CMCCTCSC
as accións de política Medida da inflación:
monetaria e o seu Indice de Prezos o
impacto económico e Consumo.
social.
Teorías
explicativas:Teoría
monetaria.
Inflación de
demanda.
B5.6. Banco Central B5.5. Identificar o
Europeo. papel do Banco
Central Europeo e a
B5.7. Mecanismos da estrutura da súa
oferta e demanda política monetaria.
ECB5.5.1. Identifica

os obxectivos e a
finalidade do Banco
Central Europeo, e
razoa sobre o seu
papel e o seu
funcionamento.
CSC
CMCCTCD

monetaria: efectos
sobre os tipos de xuro.
ECB5.5.2. Describe
os efectos das
variacións dos tipos
de xuro na economía.
CMCCT
CCL
Inflación de custes.
Inflación estrutural.
O Sistema
Financeiro Español.
A Bolsa.
O Banco de España,
O Sistema de Bancos
centrais e a Política
Monetaria.
O Euro
Bloque 6. El contexto internacional de la economía
B6.1. Comercio B6.1. Analizar os
internacional: causas e fluxos comerciais
teorías. entre dúas
economías.
B6.2. Balanza de
pagos, con especial
referencia a española.
ECB6.1.1. Identifica e
describe os fluxos
comerciais
internacionais.
CSC,
CCL,
CMCCT
O comercio.
O comercio
internacional.
Vantaxa absoluta.
Vantaxa
comparativa.
Relación Real de
Intercambio.
División do traballo.
División
internacional do
traballo.
Libre cambio.
B6.3. Cooperación e B6.2. Examinar os
integración procesos de
económica.B6.4. integración
Unión Europea (UE). económica e
describir os pasos
que se produciron no
caso da Unión
Europea.
ECB6.2.1. Explica o
proceso de
cooperación e
integración
económica producido
na Unión Europea, e
reflexiona para
valorar as
repercusións e as

implicacións para
España nun contexto
global.
CSC,
CCL
B6.5. Globalización B6.3. Analizar e ECB6.3.1. Expresa as CSC
económica e valorar as causas e as razóns que xustifican Proteccionismo.
financieira: causas e consecuencias da o intercambio CCL
consecuencias.B6.6. globalización económico entre Integración
Organismos económica, así como países. económica

económicos o papel dos
internacionais: organismos
mecanismos de económicos
regulación. internacionais na súa
regulación.
ECB6.3.2. Describe
as implicacións e os
efectos da
globalización
económica nos países
e reflexiona sobre a
necesidade da súa
regulación e da súa
coordinación.
CAA
CD
CMCCT
CSC
Globaliza-ción
A Unión Europea
Aranceis
Continxentes.
“Dumping”.
A Balanza de
Pagamentos.
Bloque 7. Desequilibrios económicos y el papel del Estado en la economía
B7.1. Ciclos B7.1. Reflexionar
económicos: crises na sobre o impacto do
economía. crecemento e as
crises cíclicas na
B7.2. Políticas economía e os seus
macroeconómicas de efectos na calidade
crecimento, de vida das persoas,
estabilidade e o ambiente e a
desenvolvemento. distribución da
riqueza a nivel local
B7.3. Ambiente: e mundial.
recurso sensible e
escaso.
B7.4. Pobreza e
subdesenvolvemento:
causas e posibles vías
de solución.
ECB7.1.1. Identifica e
analiza os factores e
as variables que
inflúen no crecemento
económico, no
desenvolvemento e na
redistribución da
renda.
CSC
CMCCTCD
As crises cíclicas dá
economía.
Diferenciación dos
modelos de consumo
e avaliación dás súas
consecuencias.
Identificación dás
causas dá pobreza,
ou
subdesenvolvemento

e as súas posibles
vías de solución.
Consideración do
ECB7.1.2. Diferencia
os conceptos de
crecemento e de
desenvolvemento.
CCL
CMCCT
ECB7.1.3. Recoñece
e explica as
consecuencias do
crecemento sobre a
repartición da riqueza,
sobre o ambiente e
sobre a calidade de
vida.
CSC CCL
ECB7.1.4. Analiza de CAA CSC
forma práctica os CD medio ambiente
modelos de como recurso
desenvolvemento dos sensible e escaso.
países emerxentes e
as oportunidades que
teñen os países en
vías de
desenvolvemento para
crecer e progresar.

ECB7.1.5. Reflexiona
sobre os problemas
ambientais e a súa
relación co impacto
económico
internacional
analizando as
posibilidades dun
desenvolvemento
sustentable.
CSC
CMCCT
A débeda externa
ECB7.1.6.
Desenvolve actitudes
positivas en relación
co medioambiente e
valora a
consideración da
protección do
medioambiente na
toma de decisións
económicas.
CSC CAA
ECB7.1.7. Identifica
os bens ambientais
como factor de
produción escaso, que
proporciona inputs e
recolle refugallos e
residuos, o que supón
valorar os custos
asociados.
CSC
CMCCT
ECB7.1.8. Recoñece
a evolución cíclica da
actividade económica,
describe as fases, as
representa
graficamente e
considera as súas
consecuencias sociais.
CSC
CMCCT
B7.5. Política fiscal e
orzamentos públicos.
B7.6. O Estado na
economía: funcións.
B7.7. Os fallos do
mercado e a
B7.2. Explicar e
ilustrar con exemplos
significativos as
finalidades e as
funcións do Estado
nos sistemas de
economía de
mercado, e
ECB7.2.1. Distingue
e explica as funcións
do Estado: fiscais,
estabilizadoras,

redistributivas,
reguladoras e
provedoras de bens e
servizos públicos.
CCL
CMCCT
Explicar e ilustrar
con exemplos
significativos as
finalidades e
funcións do Estado

intervención do sector
público.
B7.8. Redistribución
da renda e riqueza:
igualdade de
oportunidades.
identificar os
principais
instrumentos que
utiliza, valorando as
vantaxes e os
inconvenientes do
seu papel na
actividade
económica.
ECB7.2.2. Identifica
os principais fallos do
mercado, as súas
causas e os seus
efectos para os
axentes que
interveñen na
Economía, e as
opcións de actuación
por parte do Estado.
CSC
CMCCT CD
nos sistemas de
economía de
mercado e identificar
os principais
instrumentos
que utiliza,
valorando as
vantaxes e
inconvintes do seu
papel crecente na
actividade
económica
ECB7.2.3. Clasifica e
describe os elementos
integrantes dos
orzamentos públicos e
argumenta a
necesidade de prever
os ingresos e os
gastos, e controlar a
súa execución.
CAA
CMCCT CD

8- ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE ASOCIADAS A CADA BLOQUE DE
CONTIDO

Bloque Obx Contidos Actividades de aprendizaxe Tem_
Horas
Bloque 1. i,l B1.1. Escaseza, Identifica os axentes económicos e o 5
Economía e elección e asignación conflicto entre os recursos dispoñibles
escaseza.A de recursos. Custo de e as necesidades, clasificando as
organización da oportunidade. mesmas según a sua importancia e
actividade diferenciando entre os conceptos de
económica pobreza e escaseza.
Realiza unha clasificación dos bens

segundo a súa natureza, función, grao de elaboración, relación que manteñen entre si e segundo a titularidade.
Coñece o concepto de custo de oportunidade e identifícao en diferentes situacións cotiás.
Valora a existencia de custos irrecuperables e identifícaos en distintas situacións

Recoñece e valora a importancia para o
método económico da análise marxinal
e o estudo dos incentivos que moven
aos axentes económicos.
Bloque 1.
Economía e
escaseza.A
organización da
actividade
económica
a,h,i,l B1.2. Mecanismos de
asignación de recursos.
B1.3. Análise e
comparación dos
sistemas económicos.
Comprende as vantaxes do comercio e
a especialización na organización das
economías de mercado.
Identifica os fallos do mercado na nosa
sociedade e mostra unha actitude crítica
ante a sociedade de consumo na que
vive
6
Bloque 1. i,l B1.4. Economía como Distingue as proposicións económicas 4
Economía e ciencia: actividade positivas das proposicións económicas
escaseza.A económica e normativas.
organización da sociedade.
actividade B1.5. Principios na
económica toma de decisións
económicas.
B1.6. Modelos
económicos.
Economía positiva e
normativa.
B1.7. Información
económica:
interpretación de datos
e gráficos.
Interpreta os modelos de representación
da realidade económica, e emprega os
termos e a metodoloxía apropiados para
analizar problemas económicos
concretos.
Bloque 2. A i,l,m,q B2.1. Proceso Reflexiona, a través de dous casos 2
actividade produtivo e factores de concretos, sobre o proceso produtivo e
produtiva produción. a mellora tecnolóxica.
Aprende a importancia dos sectores
económicos e a súa evolución na
economía española.
Bloque 2. A i,l B2.2. División técnica Entende o concepto de división técnica 2
actividade do traballo, do traballo.
produtiva produtividade e
interdependencia. Distingue os diferentes tipos de
factores produtivos e sinala exemplos.
Comprende a clasificación dos factores

segundo a natureza do capital que
acheguen.
Analiza as consecuencias que ten a
interdependencia económica.
Bloque 2. A
actividade
produtiva
a,h,i,l,m B2.3. Globalización:
cambios no sistema
produtivo ou na
organización da
produción.
Reflexiona sobre os límites do
crecemento económico a partir do
concepto de factor produtivo.
2
Bloque 2. A
actividade
produtiva
a,h,i,m B2.4. Empresa:
obxectivos e funcións.
Analiza o funcionamento básico dunha
empresa a través do ciclo de produción.
Identifica os compoñentes e obxectivos
das empresas.
Recoñece as funcións das empresas
dentro do sistema económico-social.
2
Bloque 2. A
actividade
produtiva
i,l,m B2.5. Eficacia,
eficiencia e
efectividade.
B2.6. Eficiencia na
produción: eficiencia
técnica e económica.
Calcula a produtividade e reflexiona
sobre como pode mellorarse.
Interpreta o gráfico da FPP e aplícao
aos conceptos de eficiencia, custo de
oportunidade e crecemento económico
Aplica á súa vida diaria o concepto de
produtividade e eficiencia para mellorar
os seus resultados académicos.
2
Bloque 2. A
actividade
produtiva
i,l,m B2.7. Custos de
produción. Cálculo e
análise dos custos de
produción e dos
beneficios.
Calcula os custos de produción e
beneficios . Analiza os custos de
produción e dos beneficios
3
Bloque 2. A
actividade
produtiva
i,l,m B2.8. Función de
produción.

Interpreta a función de producción.
Calcula os rendementos decrecentes.
3

Bloque 3. O
mercado e o
sistema de prezos
i,l,m B3.1. Curva de
demanda.
Movementos ao longo
da curva de demanda e
desprazamentos na
curva de demanda.
Elasticidade da
demanda.
B3.2. Curva de oferta.
Movementos ao longo
da curva de oferta e
desprazamentos na
curva da oferta.
Elasticidade da oferta.
B3.3. Equilibrio do
mercado.
Describe a interacción que se produce
entre oferentes e demandantes nun
mercado para acordar un prezo e unha
cantidade comprada e vendida.
Constrúe a curva de demanda por
interpolación a partir de pares de datos
cantidade-prezo.
Interpreta en termos económicos a
pendente negativa da función de
demanda.
Diferenza entre movementos ao longo
da curva de demanda e desprazamentos
da curva de demanda.
Explica os efectos das variacións no
prezo dos bens relacionados, a renda
dispoñible e as preferencias sobre a
curva de demanda.
Interpreta gráficamente os efectos dos
cambios nas condicións de demanda
como desprazamentos da curva de
demanda.
Identifica o prezo do ben en cuestión,
os custos dos recursos produtivos e os
obxectivos empresariais como factores
condicionantes da oferta das empresas.
Indica mediante exemplos as
consecuencias de variacións en cada un
dos factores determinantes da oferta
sobre esta última.
Constrúe a curva de oferta por
interpolación a partir de pares de datos
cantidade-prezo.
Interpreta en termos económicos a
pendente positiva da función de oferta.
Diferenza entre movementos ao longo
da curva de oferta e desprazamentos da
curva de oferta.
Explica os efectos das variacións nos
custos de produción e nos obxectivos

empresariais sobre a curva de oferta.
Interpreta gráficamente os efectos dos cambios nas condicións de demanda como desprazamentos da curva de demanda.
Interpreta gráficamente o equilibrio de mercado como punto de coincidencia dos plans de produtores e consumidores.
Calcula o punto de equilibrio como intersección de curvas de oferta e demanda obtidas por interpolación a partir de pares de datos cantidade-prezo
Bloque 3. O
mercado e o
sistema de prezos
a,h,i,l,m B3.4. Estruturas de
mercado e modelos de
competencia.
B3.5. Competencia
perfecta. Competencia
imperfecta.
Monopolio.
Oligopolio.
Competencia
monopolística.
Diferencia os mercados de competencia perfecta daqueles de competencia imperfecta.
Reflexionar críticamente sobre as consecuencias que ten a falta de competencia sobre o funcionamento dos mercados.
7
Caracteriza os mercados de competencia perfecta, competencia monopolística, oligopolio e monopolio atendendo ao seu grao de concentración e á capacidade de cada empresa para influír no prezo
Bloque 4. A g,h,i,l B4.1. Identifica produción, emprego, prezos e 15
macroeconomía Macromagnitudes:
produción. Renda.
Gasto.
B4.2. Equilibrio
macroeconómico:
demanda e oferta
agregadas.
B4.3. Inflación e tipos
de xuro.
B4.4. Os vínculos dos
problemas
crecemento como variables esenciais da economía.
Define macroeconomía como a disciplina que estuda a economía no seu conxunto, en contraposición á microeconomía.
Identifica o PIB, as taxas de desemprego e o IPC como indicadores de produción, emprego e prezos,

macroeconómicos e a
súa interrelación. respectivamente.
Razoa as consecuencias positivas do
control da inflación, da redución do
desemprego e da existencia de
crecemento económico.
Bloque 4. A g,i,l B4.5. Indicadores do Describe o conxunto de elementos que 17
macroeconomía desenvolvemento da
sociedade: as
macromagnitudes e as
súas limitacións.
se inclúen na definición do PIB, así
como aqueles que quedan excluídos
deste indicado
Concibe o PIB como suma dos diversos
compoñentes da demanda agregada.
Calcula o PIB polo método do gasto a
partir de datos estatísticos.
Concibe o PIB como suma dos valores
engadidos das diversas ramas da
economía.
Calcula o PIB polo método do valor
engadido a partir de datos
simplificados.
Concibe o PIB como suma das diversas
rendas pagas nunha economía.
Calcula o PIB polo método da renda a
partir de datos simplificados.
Identifica elementos concretos da
economía que non son medidos polo
PIB, como a economía mergullada, as
externalidades ou calidade dos bens
producidos.
Detecta a incapacidade do PIB e do PIB
per cápita para dar conta da
desigualdade na distribución da renda.
Reflexiona críticamente sobre as
limitacións dos indicadores anteriores e
describe o IDH como exemplo de
indicador que pretende superar
algunhas delas.
Bloque 4. A a,h,i,l,m B4.6. Mercado de Diferenza entre poboación total, 10

macroeconomía traballo. Desemprego:
tipos e causas.
poboación activa e poboación
desempregada.
Calcula taxas de actividade, de paro e
de ocupación a partir de datos
estatísticos.
Diferenza entre desemprego cíclico,
estacional, estrutural.
Explica os efectos do desemprego
nunha economía.
Bloque 4. A
macroeconomía
a,g,h,i,l,
q
B4.7. Políticas contra
o desemprego.O
desemprego en
Galicia.
Describe as principais políticas de
emprego en función das clases de
desemprego que buscan reducir.
3
Bloque 5. Aspectos
financeiros da
Economía
i,l B5.1. O diñeiro na
Economía: tipoloxía e
funcionamento.
B5.2. Proceso de
creación do diñeiro.
Describe a natureza do diñeiro
fiduciario a través das funcións que
cumpre na sociedade.
Describe o proceso de creación de
diñeiro bancario a partir do coeficiente
de caixa
4
Bloque 5. Aspectos
financeiros da
Economía
a,d,h,i,l B5.3. Teorías
explicativas da
inflación.
Explica as distintas teorías sobre a
inflación.
2
Bloque 5. Aspectos
financeiros da
Economía
i,l B5.4. Sistema
financeiro. Novas
formas de
financiamento.
Describe a función do sistema
financeiro na economía e caracteriza os
produtos financeiros como
instrumentos para o cumprimento da
devandita función.
3
Bloque 5. Aspectos
financeiros da
Economía

a,d,h,i,l B5.5. Política
monetaria:
instrumentos.
Describe os obxectivos da política
monetaria, os seus instrumentos e o
dobre sentido que esta pode asumir,
explicando os seus efectos nos
indicadores macroeconómicos clave.
3
Bloque 5. Aspectos
financeiros da
Economía
i,l,a,h,i,l B5.6. Banco Central
Europeo.
B5.7. Mecanismos da
oferta e demanda
monetaria: efectos
sobre os tipos de xuro.
Compara a natureza e funcións do
Banco de España e dos diversos tipos
de banca que operan no sistema
financeiro español.
Explica a estrutura e funcionamento da
Bolsa de valores española.
4

Describe os determinantes da demanda
de diñeiro e do tipo de interese, así
como os agregados monetarios
Diferenza entre a oferta dun mercado
concreto e a oferta agregada.
Diferenza entre a demanda dun
mercado concreto e a demanda
agregada.
Concibe o PIB como indicador do nivel
de demanda agregada.
Identifica o nivel medio de prezos, a
cantidade de diñeiro na economía, o
nivel de renda e os impostos como
factores que condicionan a función da
demanda agregada.
Explica, representa gráficamente e
interpreta en termos económicos a
función da demanda agregada.
Identifica o nivel medio de prezos, os
custos de produción e as expectativas
empresariais como factores que
condicionan a función da oferta
agregada.
Explica, representa gráficamente e
interpreta en termos económicos a
función da oferta agregada.
Describe o equilibrio macroeconómico
como resultado da interacción das
forzas internas do mercado, as políticas
macroeconómicas e as perturbacións
externas ao mercado.
Interpreta gráficamente o equilibrio de
mercado como intersección entre as
curvas da oferta e a demanda
agregadas.
Bloque 6. O g,i,l B6.1. Comercio Explica a existencia de comercio 8
contexto internacional: causas e internacional a través da noción de
internacional da teorías. vantaxe comparativa.
economía B6.2. Balanza de

pagamentos, con
especial referencia á
española.
Define o libre comercio e identifica os
fundamentos teóricos dos principais
argumentos na sua defensa.
Interpreta o libre comercio como
ausencia de barreiras comerciais entre
países.
Identifica a mellora na eficiencia, o
fomento da competencia, a maior
variedade de produtos e as economías
de escala como principais argumentos
en favor do libre comercio.
Explica analiticamente a contribución
das importacións e das exportacións á
demanda agregada.
Identifica os custos de produción e a
demanda como factores de fondo que
potencian o comercio internacional.
Explica mediante un exemplo numérico
sinxelo a noción de vantaxe
comparativa.
Describe o lugar da vantaxe
comparativa na explicación económica
da especialización internacional.
Caracteriza a balanza de pagos como
documento contable de partida dobre.
Describe a estrutura da balanza de
pagos, diferenciando a balanza por
conta corrente, a de capital e a
financeira.
Interpreta a información dunha balanza
de pagos construída con datos
simplificados.
Analiza a balanza de pagos española,
interpretando as magnitudes e os saldos
das súas balanzas.
Bloque 6. O
contexto
internacional da
a,i,l B6.3. Cooperación e
integración
económica.
Diferencia os organismos
internacionais de cooperación
económica dos de cooperación política.
2

economía B6.4. Unión Europea
(UE)
Bloque 6. O a,b,h,i,l, B6.5. Globalización Concibe a globalización como proceso 4
contexto q económica e de creación dun mercado mundial sen
internacional da financeira: causas e fronteiras xeográficas.
economía consecuencias.
B6.6. Organismos
económicos
internacionais:
mecanismos de
regulación.
Identifica a tecnoloxía, a
normalización, o financiamento, a
homoxeneización e o liberalismo
económico como factores que
potencian a globalización.
Describe diferenciadamente os ámbitos
comercial, produtivo e financeiro da
globalización.
Identifica a inestabilidade, a
desigualdade e a degradación do medio
ambiente como procesos negativos que
se agravaron coa globalización.
Identifica a estabilidade cambiaria, a
liquidez internacional e o crédito como
funcións principais do FMI e do Banco
Mundial.
Describe a función da Organización
Mundial do Comercio e describe os
seus principios básicos.
Identifica a coordinación e a consulta
entre países como finalidade básica da
OCDE.
Bloque 7. a,b,c,i,l B7.1. Ciclos Caracteriza a inestabilidade cíclica 5
Desequilibrios económicos: crises na como expresión das fluctuaciones da
económicos e o economía. economía.
papel do estado na B7.2. Políticas
economía macroeconómicas de
crecemento,
estabilidade e
desenvolvemento.
B7.3. Ambiente:
recurso sensible e
escaso.
B7.4. Pobreza e
subdesenvolvemento:
causas e posibles vías
de solución
Valora as consecuencias de que o
Estado interveña ou non no caso dunha
crise económica.
Describe mecanismos concretos polos
que o sector público, a través das
políticas macroeconómicas, pode
reactivar unha economía en crise.
Identifica o crecemento, o pleno
emprego e a estabilidade de prezos

como principais obxectivos da política
macroeconómica.
Identifica a sustentabilidade e a
equidade como criterios que
condicionan a concreción das políticas
macroeconómicas.
Describe as variables económicas de
actuación das políticas fiscal,
monetaria, exterior e de rendas.
Relaciona funcións provedora,
reguladora, estabilizadora,
redistributiva e fiscal do Estado cos
obxectivos da política económica.
Describe os ámbitos de actuación e
resultados en materia ambiental na UE.
Explica as principais clases de medidas
que levan a cabo os estados para
resolver os problemas ambientais.
Describe os principios de cautela,
acción preventiva, prevención na fonte
e «quen contamina paga» como normas
reitoras das políticas ambientais no
ámbito da UE.
Identifica os trazos que caracterizan á
maioría dos países subdesarrollados.
Describe o círculo vicioso da pobreza.
Diferencia desenvolvemento
económico e desenvolvemento
humano.
Bloque 7. a,c,i,l B7.5. Política fiscal e Define a política fiscal como
actuación 5
Desequilibrios orzamentos públicos. intencionada do sector público sobre o
económicos e o B7.6. O Estado na seu propia estrutura ingresos e gastos
papel do estado na economía: funcións. para influír na economía.
economía B7.7. Os fallos do
mercado e a
intervención do sector
público.
B7.8. Redistribución
de renda e riqueza:
Identifica os programas de obras
públicas, os plans de emprego, as
transferencias e a modificación de tipos
impositivos como os principais
instrumentos de política fiscal

igualdade de
oportunidades. discrecional.
Identifica os impostos proporcionais e progresivos, así como as cotizacións á Seguridade Social e as prestacións por desemprego, como principais estabilizadores automáticos.
Explica os efectos dunha política fiscal expansiva ou restritiva sobre lle produción, o emprego e os prezos, a través da influencia da política fiscal na renda dispoñible e a demanda agregada.
Explica os Orzamentos Xerais do Estado como documento que ordena os ingresos a súa orixe e os gastos segundo o seu destino.
Identifica os tributos e as cotizacións sociais como principais fontes de ingresos do Estado en España.
Diferenza entre gastos correntes, gastos de investimento, transferencias e subvencións.
Identifica o lugar do gasto público na demanda agregada.
Interpreta o saldo orzamentario como diferencia entre os ingresos e os gastos do Estado nun período determinado.
Explica a diferenza entre déficit cíclico e déficit estrutural.
Identifica a emisión de débeda, a subida de impostos e o aumento do diñeiro en circulación como opcións a curto prazo para financiar o déficit público.

9. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Estándares de aprendizaxe Instrumentos de avaliación

ECB1.1.1. Recoñece a escaseza e a Probas obxetivas. Proba escrita que conste de
correspondente necesidade de elixir preguntas abertas, para identificar o
problema
entre decisións alternativas, como económico básico, tanto a nivel individual
como
problema máis determinante para social, relacionando as múltiples necesidades
coa
afrontar en todo sistema econômico escaseza de recursos para satisfacelas.
Tamén a partir de exemplos apropiados en que se
poña de manifesto a necesidade de elixir, identificar
o custo de oportunidade.
ECB1.2.1. Analiza as respostas ás
preguntas clave sobre a organización
dos principais sistemas económicos.
ECB1.2.2. Relaciona, para a súa
interpretación, os cambios máis
recentes no escenario económico
mundial coas circunstancias técnicas,
económicas, sociais e políticas que os
explican, a partir de casos concretos de
análise.
ECB1.2.3. Compara sistemas
económicos, utilizando exemplos
actuais do ámbito internacional.
Probas obxetivas. Proba escrita que conste de
preguntas abertas, relación de conceptos, eleción
entre varias respostas posibles que consistan en:
Caracterizar os problemas económicos básicos aos
que se enfronta calquera organización económica,
utilizando exemplos apropiados.
Identificar os principais trazos diferenciais dos
distintos sistemas económicos
Describir os problemas económicos básicos aos que
se enfrontan os axentes económicos e toda
organización económica.
Coñecer os fundamentos do funcionamento das
economías de mercado.
Valorar de forma crítica as vantaxes e
inconvenientes da economía de mercado.
Coñecer as bases do funcionamento do sistema de
planificación central e os inconvenientes que
presenta.
Distinguir, de entre varios produtos e servizos
ofertados no seo dunha economía mixta, os que son
responsabilidade do sistema de mercado e da
iniciativa privada e os que son responsabilidade do
sector público.
ECB1.3.1. Distingue as proposicións Proba escrita que consista en diferenciar
económicas positivas das proposicións razoadamente entre proposicións positivas
e
económicas normativas. normativas, e entre feitos, datos e opinións, e
ECB1.3.2. Interpreta os modelos de recoñecer, a través de exemplos, cómo as
decisións
representación da realidade económica, económicas levan implícito un conflicto
de valores
e emprega os termos e a metodoloxía en moitas ocasións.

apropiados para analizar problemas
económicos concretos. Ademais deberase representar gráficamente e
interpretar o modelo económico da frontera de
posibilidades de produción a partir de supostos
sinxelos.
ECB2.1.1. Expresa unha visión integral
do funcionamento do sistema produtivo
partindo do estudo da empresa e a súa
participación en sectores económicos,
así como a súa conexión e
interdependencia.
Probas obxetivas. Proba escrita que conste de
preguntas abertas, relación de conceptos, eleción
entre varias respostas posibles que consistan em:
Describir as funcións principais que realizan as
empresas.
Explicar o funcionamento económico das empresas
e esquematizar o ciclo típico de producción.
Recoñecemento das funcións sociais e económicas
que cumplen as empresas e valoración crítica de
actuaciones que impliquen falta de ética empresarial.
Describir a estructura económica local ou rexional,
así como as principais características das empresas
españolas.
ECB2.2.1. Relaciona o proceso de Proba escrita que consista na observación de
procesos de traballo con distinto nivel de división
división técnica do traballo coa técnica, e identificar os seus elementos
contrastando
interdependencia económica nun as suas vantaxes e inconvintes.
contexto global.
ECB2.2.2. Clasifica e define os Interpretar o concepto de produtividade e
coñecer as
factores produtivos, e describe as distintas formas que existen para aumentala.
relacións entre produtividade,
eficiencia e tecnoloxía. A partir dos datos achegados, distinguir entre
procesos técnica e economicamente eficientes.
ECB2.3.1. Analiza para explicar as Proba escrita na que o alumno teña que:
repercusións da actividade das
empresas, tanto nun ámbito próximo Describir as funcións principais que realizan
as
coma nun ámbito internacional. empresas, así como o proceso de creación de
utilidade que levan a cabo.
Explicar o funcionamento económico das empresas
e esquematizar o seu ciclo típico de produción.
Caracterizar os principais tipos de empresas,

sinalando exemplos reais referidos ao contexto
próximo asi coma internacional.
Utilizar o concepto de responsabilidade social das
empresas para valorar exemplos reais de actuacións
empresariais.
ECB2.4.1. Distingue e interpreta os Proba escrita con cuestións dirixidas a que o alumno
obxectivos e as funcións das empresas. sexa capaz de:
ECB2.4.2. Explica a función creadora
de utilidade dos bens das empresas. Describir as funcións principais que realizan as
empresas, así como o proceso de creación de
utilidade que levan a cabo.
ECB2.5.1. Determina e interpreta a
eficiencia técnica e económica a partir
dos casos formulados.
Proba escrita na que a partir dos datos achegados, o
alumno alcance a distinguir entre procesos técnica e
economicamente eficientes.
ECB2.6.1. Calcula, clasifica e utiliza Proba escrita de exercicios prácticos para:
diversos tipos de custos, fixos e
variables, totais, medios e marxinais, e Calcular ingresos, custos e beneficios a partir dos
representa e interpreta gráficos de datos achegados xunto ca resolución de sinxelos
custos. problemas de limiar de rendibilidade.
ECB2.6.2. Calcula, analiza e interpreta
os beneficios dunha empresa a partir de
supostos de ingresos e custos dun
período. Clasificar diversos tipos de custos, fixos e variables,
totais, medios e marxinais, e representar e interpretar
gráficos de custos.
ECB2.7.1. Representa e interpreta Proba escrita que consistirá en elaborar a función de
gráficos de produción total, media e produción en exemplos sinxelos dos que se
marxinal, a partir de supostos dados. acheguen os datos e identificar o momento a partir
do cal comezan a operar os rendementos
decrecentes.
ECB3.1.1. Representa graficamente os
efectos das variacións das variables no
funcionamento dos mercados.
ECB3.1.2. Define e expresa
matematicamente as variables que
determinan a oferta e a demanda.
ECB3.1.3. Analiza as elasticidades de
demanda e de oferta, interpretando os
cambios en prezos e cantidades, así
como os seus efectos sobre os ingresos
totais.
Proba escrita com diferentes cuestións tanto teóricas
como prácticas, diferenciadas nas que o alumno sexa
capaz de:
Coñecer os factores que determinan a oferta e a
demanda dos bens e os efectos que as súas
variacións provocan sobre elas.
Explicar e representar graficamente o proceso de
formación de prezos de mercado.
A partir de supostos de cambios nos factores que
inflúen na demanda e na oferta, explicar e
representar graficamente os efectos sobre o

equilibrio de mercado.
A partir de supostos de cambios nos factores que influen na oferta, explicar e representar graficamente os efectos sobre a oferta e sobre o equilibrio de mercado.
Aplicar o concepto de elasticidade para interpretar supostos sinxelos de cambios en prezos e cantidades, e analizar o comportamento dos produtores en relación aos ingresos que obteñen coa venda de bens.
ECB3.2.1. Analiza e compara o funcionamento dos tipos de mercados, e explica as súas diferenzas.
ECB3.2.2. Aplica a análise dos tipos de mercados a casos reais identificados a partir da observación do ámbito máis inmediato.
ECB3.2.3. Valora de forma crítica os efectos que se derivan sobre os axentes interveniente nos diversos mercados.
Proba escrita com distintos tipos de cuestións que van dende explicar e representar graficamente as características e o comportamento do mercado de competencia perfecta, ata a partir de exemplos concretos de mercados de competencia imperfecta, identificar o tipo de mercado, as súas características e o seu comportamento.
A proba inclúe un exercicio que consista en comparar os trazos diferenciais dos distintos tipos de mercado, mediante un esquema comparativos dos mesmos.
Ademais deberá valorar criticamente as vantaxes e inconvenientes dos distintos tipos de mercado, argumentando a resposta.
ECB4.1.1. Mide, interpreta e expresa as principais magnitudes macroeconómicas como indicadores da situación económica dun país.
ECB4.1.2. Relaciona as principais macromagnitudes e utilízaas para establecer comparacións con carácter global.
ECB4.1.3. Analiza de forma crítica os indicadores estudados e valora o seu impacto, os seus efectos e as súas limitacións para medir a calidade de vida.
Proba escritana que partir de exemplos axeitados, o alumno deba explicar as cuestións básicas obxecto do estudo da macroeconomía.
Incluirá cuestións que consistirán en:
Describir que é o PIB e como se mide, especificando que aspectos se recollen nel e cales quedan fóra da súa medición, precisando as diferenzas entre o PIB nominal e o PIB real.
Explicar as principais magnitudes macroeconómicas derivadas do PIB.
Cuestións nas que a partir de datos elementais, poida calcular e interpretar datos relativos ás magnitudes macroeconómicas básicas.
Ademais a partir de indicadores significativos (PIB, IDH), describir a posición económica relativa do

noso país no contexto internacional, valorando as
vantaxes e inconvenientes que presenta cada un
como indicador de progreso
ECB4.2.1. Utiliza e interpreta a Proba escrita na que a partir de textos
información contida en táboas e especializados, de táboas e gráficos de variables
gráficos de variables macroeconómicas macroeconómicas e cos datos achegados, o alumno
e a súa evolución no tempo. sexa capaz de:
ECB4.2.2. Considera investigacións e
publicacións económicas de referencia Interpretar correctamente as táboas e gráficos de
como fonte de datos específicos, e variables macroeconómicas e extraer a información
recoñece os métodos de estudo dos textos especializados referidos ao
utilizados por economistas. funcionamento dos mercados e á análise de
ECB4.2.3. Opera con variables problemas económicos.
económicas mediante aplicacións
informáticas, analízaas e interprétaas, e
presenta as súas valoracións de carácter
persoal.
ECB4.3.1. Examina e interpreta datos e
gráficos de contido económico
relacionados co mercado de traballo.
ECB4.3.2. Valora a relación da
educación e a formación coas
probabilidades de obter un emprego e
mellores salarios.
ECB4.3.3. Investiga e recoñece vieiros
de ocupación e tendencias de emprego.
Proba escrita na que a partir dos datos achegados, o
alumno sexa capaz de:
Distinguir entre poboación activa e inactiva,
ocupada e desempregada, e calcular e interpretar as
taxas de actividade e desemprego.
Representar graficamente o mercado de traballo e
interpretar os movementos e desprazamentos da
oferta e demanda de traballo a través de supostos
sinxelos.
Describir os distintos tipos de desemprego segundo
as causas que o provocan e segundo as persoas
afectadas, con referencias a feitos e datos do paro na
economía española.
ECB4.4.1. Analiza os datos de Proba escrita na que o alumno deberá explicar as
inflación e desemprego en España e as distintas medidas contra o desemprego, sinalando
alternativas para loitar contra o exemplos concretos, e valorando as súas vantaxes e
desemprego e a inflación. inconvenientes.
ECB5.1.1. Analiza e explica o
funcionamento do diñeiro e do sistema
financeiro nunha Economía.
Proba escrita que conste de preguntas abertas, e
relación de conceptos relativos a:
Recoñecer as distintas funcións do diñeiro nunha
economía, sinalando exemplos apropiados en cada
caso.
Explicar en que consiste o interese.
Describir os distintos compoñentes da oferta
monetaria, razoando sobre o seu maior ou menor

dispoñibilidade e sinalando exemplos.
Tamén a partir dun suposto concreto, o alumno terá
que explicar o proceso de creación de diñeiro
bancario e os seus efectos sobre a oferta monetaria.
ECB5.2.1. Recoñece as causas da Proba escrita com cuestións dirixidas a
comprobar
inflación e valora as súas repercusións que o alumno é capaz de explicar en que
consiste a
económicas e sociais. inflación e como se mide e identificar os seus
efectos sobre o conxunto da economía e sobre os
distintos colectivos.
ECB5.3.1. Valora o papel do sistema
financeiro como elemento canalizador
do aforro ao investimento, e identifica
os produtos e os mercados que o
compoñen.
Proba escritaque conste de preguntas abertas, e
relación de conceptos na que o alumno deberá:
Describir as funcións dos distintos participantes do
sistema financeiro e elaborar un esquema das súas
relacións mutuas.
Coñecer que son os activos financeiros e cales son as
súas características.
Identificar os mecanismos básicos do mercado de
valores.
ECB5.4.1. Razoa de forma crítica, en Proba escrita na que a partir de exemplos
de
contextos reais, sobre as accións de actuacións de política monetaria, expansiva
e
política monetaria e o seu impacto restrictiva, o alumno poida explicar e
representar
económico e social. graficamente os seus efectos sobre a demanda e a
oferta agregadas.
ECB5.5.1. Identifica os obxectivos e a
finalidade do Banco Central Europeo, e
razoa sobre o seu papel e o seu
funcionamento.
ECB5.5.2. Describe os efectos das
variacións dos tipos de xuro na
economía.
Proba escrita que conste de preguntas abertas, e
relación de conceptos cos que o alumno demostrará:
Entender o sistema de funcionamento do Banco
Central Europeo, comprender o mercado global de
capitais, xunto co recoñecemento da necesidade dun
sistema financieiro internacional estable.
Explicar en que consiste o interese e identificar os
motivos que inflúen nas variacións dos tipos de
interese nunha economía.
ECB6.1.1. Identifica e describe os
fluxos comerciais internacionais.
Proba escrita na que o alumno deberá describir os
fluxos comerciais internacionais
ECB6.2.1. Explica o proceso de
cooperación e integración económica
producido na Unión Europea, e
reflexiona para valorar as repercusións
e as implicacións para España nun
contexto global.
Proba escrita na que a partir do exemplo da UE, o
alumno sexa capaz de distinguir as formas que pode
adoptar un proceso de integración económica,
indicando as vantaxes e inconvenientes que presenta.

Inclúe cuestións na que demostre coñecer as
políticas económicas máis importantes levadas a

cabo na UE.
ECB6.3.1. Expresa as razóns que
xustifican o intercambio económico
entre países.
ECB6.3.2. Describe as implicacións e
os efectos da globalización económica
nos países e reflexiona sobre a
necesidade da súa regulación e da súa
coordinación.
Proba escrita con varias cuestións que consistan en:
Xustificar as razóns do intercambio económico entre
países en función dos principios das distintas teorías
do comercio internacional.
Identificar as distintas seccións da balanza de pagos
española.
Describir o mecanismo de intercambio de distintas
moedas a través dos tipos de cambio e identificar os
distintos sistemas de fixación de tipos de cambio.
Explicar os factores que afectan á apreciación ou
depreciación dunha moeda.
Identificar os principais problemas da globalización
económica con referencias a exemplos e feitos
apropiados.
ECB7.1.1. Identifica e analiza os Proba escrita na que o alumno deba:
factores e as variables que inflúen no
crecemento económico, no Xustificar a intervención de organismos
desenvolvemento e na redistribución da internacionais na economía a partir dos
fallos de
renda. mercado.
ECB7.1.2. Diferencia os conceptos de
crecemento e de desenvolvemento. Coñecer cales son as causas que explican o
ECB7.1.3. Recoñece e explica as fenómeno da emigración.
consecuencias do crecemento sobre a
repartición da riqueza, sobre o
ambiente e sobre a calidade de vida.
ECB7.1.4. Analiza de forma práctica os Identificar os obxectivos dun proceso de
modelos de desenvolvemento dos desenvolvemento e as súas características.
países emerxentes e as oportunidades
que teñen os países en vías de Identificar as distintas características dos
países
desenvolvemento para crecer e subdesenvolvidos, sinalando exemplos ilustrativos
progresar. destas características.
ECB7.1.5. Reflexiona sobre os
problemas ambientais e a súa relación Sinalar as posibles causas do
subdesenvolvemento a
co impacto económico internacional partir de distintas teorías.
analizando as posibilidades dun
desenvolvemento sustentable.
ECB7.1.6. Desenvolve actitudes
positivas en relación co medioambiente Valorar a influencia que ten sobre o
medio ambiente
e valora a consideración da protección o modelo de crecemento económico actual.
do medioambiente na toma de
decisións económicas.
ECB7.1.7. Identifica os bens

ambientais como factor de produción
escaso, que proporciona inputs e
recolle refugallos e residuos, o que
supón valorar os custos asociados.
ECB7.1.8. Recoñece a evolución
cíclica da actividade económica,
describe as fases, as representa
graficamente e considera as súas
consecuencias sociais.
ECB7.2.1. Distingue e explica as

Proba escrita na que a través de exemplos sinxelos, o
funcións do Estado: fiscais,

alumno sexa capaz de:
estabilizadoras, redistributivas,
reguladoras e provedoras de bens e

Explicar os distintos fallos do mercado,
servizos públicos.

relacionándoos coas actuacións que leva a cabo o
ECB7.2.2. Identifica os principais

Estado para corrixilos
fallos do mercado, as súas causas e os
seus efectos para os axentes que

Identificar, a partir de casos apropiados, as distintas
interveñen na Economía, e as opcións

funcións do sector público dentro dunha economía
de actuación por parte do Estado.

mixta, con referencia aos instrumentos que utiliza na
ECB7.2.3. Clasifica e describe os

súa intervención.
elementos integrantes dos orzamentos
públicos e argumenta a necesidade de

Describir os distintos tipos de gasto público,
prever os ingresos e os gastos, e

diferenciando entre gastos reais e de transferencia.

controlar a súa execución
Coñecer a diferenza existente entre déficit público e
débeda pública.

Explicar os distintos tipos de ingresos públicos,
diferenciando entre impostos directos e indirectos, e
sinalando exemplos apropiados.

Distinguir entre impostos progresivos, proporcionais
e regresivos, e analizar exemplos concretos de
impostos para entender o seu carácter redistributivo.

A partir de exemplos de actuacións de política fiscal,
explicar e representar graficamente os seus efectos
sobre a demanda e a oferta agregadas.

10. METODOLOXÍA

A metodoloxía é a forma concreta na que se organizan, regulan e relaciónanse entre si
os diversos compoñentes que interveñen no proceso de aprendizaxe: obxectivos,
contidos, actividades, avaliación, recursos e medios didácticos; e, especialmente,
alumnado, profesorado e comunidade educativa.

A metodoloxía didáctica do Bacharelato favorecerá a capacidade do alumno para aprender en por si, para traballar en equipo e para aplicar os métodos apropiados de investigación. Concederase importancia á relación dos aspectos teóricos das materias coas súas aplicacións prácticas na sociedade.

A materia de Economía articúlase ao redor de tres eixos organizativos relativos a: métodos de investigación social, identificación de problemas e formulación de hipótese e procura, recollida e tratamento da información, os procedementos explicativos, e ás técnicas de comunicación.

Propóñense unhas estratexias metodolóxicas básicas:

- Que partan de problemas ou de cuestións próximas á contorna e que sexan motivadoras.
- Que teñan potencialidade para desencadear procesos de aprendizaxe significativa.
- Que teñan en conta os esquemas de pensamento e as concepcións dos alumnos e alumnas, favorecendo o traballo dos mesmos e a súa autonomía na aprendizaxe.
- Que propicien a indagación, baseándose na recollida e análise de información de distintas fontes en relación co tema tratado.
- Que desemboquen na obtención dalgunhas conclusións relevantes en relación co problema traballado e na súa comunicación ordenada e clara.
- Que favorezan o traballo cooperativo, o intercambio entre iguais e a reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, o que supón fomentar o traballo en equipo como forma de relación laboral relacionada coa súa futura incorporación ao mercado laboral.

Nestas materias, especialmente, hai que proporcionar ao alumnado un contacto coa diversidade de enfoques, escolas e tratamentos da ciencia económica e presentar a achega doutras ciencias sociais.

Hai que proporcionar un conxunto de termos e esquemas conceptuais para abordar os problemas económicos, seleccionando a información relevante, tratala, ordenala e valorala. Por outra banda, a economía desempeña un papel importante na configuración de valores e actitudes, con clara influencia nos individuos e grupos, adquiren especial importancia a actitude crítica ante as inxustizas e desigualdades económicas, a importancia da conservación do medio natural para mellorar a calidade de vida, o rexeitamento do consumo. Tamén hai que considerar a incorporación da muller ao traballo, ocupando un espazo na sociedade contemporánea e no mundo laboral.

Hai que destacar a posibilidade que estas materias ofrecen para o tratamento dos temas transversais.

Metodoloxía cooperativa. É aquela en a que o traballo se realiza en común por un grupo de alumnos, de forma que as tarefas desenvólvense en equipo e o resultado e aprendizaxe final de cada un depende tanto do seu traballo como do labor do resto dos membros do equipo.

En canto a recursos e actividades concretas temos previstas as seguintes:

1. Exposición oral por parte do profesor e análise posterior do tema cos alumnos, todo iso con abundancia de exemplos prácticos e comentarios. Para iso utilizarase como libro de texto e referencia básica o primeiro libro que aparece na bibliografía.
2. Realización de actividades ao final de cada unidade.
3. Coloquios sobre noticias relacionadas coa materia que aparezan en prensa, radio, televisión e/ou revistas especializadas.
4. Utilización de vídeos nalgunhas unidades didácticas como complemento ao libro de texto usado nas clases. Algúns deles serán películas, con argumentos relacionados coa materia, e que serán visionados preferentemente na última semana dos dous primeiros trimestres.
Utilizarase internet como ferramenta básica para buscar información o máis actualizada posible á hora de realizar os distintos traballos programados.

5. Aproveitaranse, por parte do profesor e na medida do posible, as novas tecnoloxías, desenvolvendo algúns aspectos do temario mediante presentacións que inclúen o uso de equipos informáticos.

11. ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

Tendo en conta o feito de que o alumnado presenta diferenzas individuais en canto a capacidades, interese e motivacións, resaltamos a necesidade de atender aos contidos mínimos, considerándoos esenciais. Estes serán os que constitúan a información básica dun determinado tema que os alumnos/as deberán dominar.

Os contidos complementarios, ofrecen a posibilidade de ampliar determinadas áreas, profundando nas mesmas, loxicamente cun maior nivel de complexidade.

En canto ás actividades atenderase aos feitos e conceptos de cada área que son a base da aprendizaxe, constituíndo o mínimo imprescindible para o aproveitamento de cada área da materia.

Os materiais utilizados na aula teñen tamén unha gran importancia á hora de atender as diferenzas individuais dos alumnos/as.

Para aqueles alumnos/as que presenten dificultades realizaranse cuestionarios de reforzo dos coñecementos básicos, exercicios prácticos e traballos en equipo.

Para aqueles que superen os contidos e as actividades, realizaranse exercicios con maior
nivel dificultade en cuxo aprendizaxe os alumnos mostran un nivel pouco homoxéneo.

12. RECURSOS DIDÁCTICOS.
Os recursos e materiais que se utilizarán son:

Pizarra dixital, aula virtual, recursos da rede (Internet), e material impreso en distintos
formatos: libros de texto, libros de consulta, informes e revistas especializadas na
análise da conxuntura empresarial, prensa económica, prensa de información xeral,
anuarios económicos e información estatística, etc.

13. TEMPORALIZACIÓN.
A temporalización que se indica a continuación para cada Unidade didáctica é meramente orientativa. A distribución temporal forma parte do conxunto da programación da materia, e deberá de adaptarse, para cada caso concreto, ás características ou necesidades específicas do grupo de alumnos e alumnas, debendo
introducir o profesor os cambios que se consideren convenientes.

Unha proposta de distribución temporal para a impartición das diferentes Unidades
didácticas da materia podería estar en torno, á seguinte distribución:

- U.D. I, II, III, IV, V, VI- 1ª Avaliación – 1er. Trimestre
- U.D. VII, VIII, IX, X, XI- 2ª Avaliación- 2º trimestre
- U.D XII, XIII, XIV, XV, XVI- 3ª Avaliación- 3er. Trimestre

14- TEMAS TRANSVERSAIS.

Os contidos transversais son elementos educativos básicos que han de integrarse nas
diferentes áreas e que a sociedade demanda. Sempre se poderán introducir aspectos
relacionados cos temas transversais e para integrar os devanditos temas servirémonos e
valeremos da actitude e comportamento que o profesor ten para os alumnos e alumnas,
xa que son un exemplo para imitar ou desprezar polo alumnado.

Dentro do desenvolvemento das UUDD., trataranse como contidos ou áreas transversais
os que máis acorde que vaian o tema para desenvolver, dos oito establecidos (moral e
cívica, igualdade de sexos, consumidor, para a paz, para a saúde, ambiental, sexual e
viaria).Estes serían:

a) Educación moral e cívica: co fin de que os alumnos saiban actuar e resolver problemas en determinadas situacións cotiás, poñerase en práctica na aula a explicación
sistemática de alternativas, a precisión da linguaxe, a perseveranza na procura de
solucións, etc.
b) Educación para a igualdade de sexos: comportarémonos e actuaremos de forma solidaria e comprensiva, potenciado o respecto cara a si mesmo e cara aos demais.
Utilizaremos a linguaxe de forma non discriminatoria, utilizaremos materiais non sexistas, faremos fincapé na ruptura dos estereotipos sociais, das profesións das
mulleres mediante a orientación laboral.
c) Educación do consumidor: mostraremos coa nosa actitude, un uso racional e adecuado das cousas, evitando accións de consumo desmesurado sen un fin ou obxectivo concreto, é dicir accións do comprar por comprar, senón transmitir valores de
racionalidade ante o consumo.
d) Educación para a paz: debemos potenciar o diálogo entre os suxeitos, como a mellor
forma de resolver os conflitos e desenvolver unha actitude de respecto e recoñecemento
das persoas que fomenta a convivencia e a pluralidade de ideas.
e) Educación ambiental: fomentando hábitos colectivos como: non contaminar con pilas, non utilizar papel descontroladamente, fomentar o coidado da contorna, etc.
f) Educación para a saúde: fomentando hábitos colectivos como: non ensuciar a clase,
nin o centro, potenciar o uso de papeleiras, etc.

15. PROCESO DE AVALIACIÓN:

Nas unidades desta asignatura realizarase un proceso de avaliación continua. Nas actividades avaliarase, tanto a calidade do traballo, como o interese e a participación
nela, así como a coordinación e o dialogo nos traballos realizados en grupo.

Incluirá polo menos seis probas escritas ou orales -dúas por trimestre-. A superación
de calquera destas non significa a superación de ningunha anterior. Na calificación de
cada avaliación valorarase entre un 10 e un 20% a actitude do /da alumno alumna.

Despois de cada avaliación, ao alumnado que non alcanzou os obxectivos previstos faráselle un control, na avaliación seguinte.

Avaliación final. A nota final será a media resultante das tres avaliacións, sempre e
cando en cada unha delas obtivese a calificación mínima de “4”

RECUPERACIÓN DAS UNIDADES DIDÁCTICAS:

Naqueles casos en que o proceso de aprendizaxe non sexa progresivo, realizaranse actividades específicas de recuperación ao largo das unidades seguintes. Estas actividades consistirán segundo a natureza dos conceptos, coñecementos, capacidades e competencias implicadas, en: resolución de cuestionarios, análise e solución de casos, informes, traballos, realización de estudos e exposicións.

16. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINANZA-APRENDIZAXE E A PRÁCTICA DOCENTE.

No Bacharelato a avaliación non se refire exclusivamente aos aprendizaxes dos alumnos, sino que haberá de incluir também o desenvolvemento e a apliación do currículo. Iso implica básicamente tres cousas:

- Saber o que queremos conseguir, o sea concocer e ter claro cales son os nosos obxectivos
- Saber observar, analziar e interpretar o que ocurre na clase, en función dos obxectivos do Departamento.
- Saber tomar decisions sobre o que e preciso facer para ir axustando e adecuando a nosa acción, si e preciso ao apartarnos dos obxectivos.

Esta avaliación terá en cuenta os seguintes aspectos:

En relación coa avaliación do proceso de ensinanza e da práctica docente:

- A organización do centro e o aproveitamento dos recursos.
- O clima escolar no conxunto do centro e da aula. O carácter das relacions profesor/alumno/a. A convivencia entre os alumnos, su identificación co centro…..
- A coordinación entre os profsores do centro, co equipo directivo, etc
- A regularidade e a calidade da relación coas familias

En relación coa evaluación da propia programación

- Adecuación dos contenidos
- Adecuación dos obxetivos as necesidades e as características dos alumnos.
- Adecuación dos criterios establecidos sobre a avaliación.
- Idoneidade da metodoloxía,
- Idoneidade dos materiais curriculares e didácticos empleados.
- Idoneidade da distribución dos contidos aplicados ao longo do curso

17- DISEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS RESULTADOS.

Na primeira semana, farase unha proba inicial que consistirá na realización dun cuestionario tal como se indica nos recursos didácticos do libro de texto da editorial SM. Nese cuestionario se comprobarán os coñecementos e conceptos previos do alumnado. A partires desa avaliación inicial, iranse traballando os conceptos previos erróneos que se irán desenvolvendo ó longo das distintas unidades didácticas.

18- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAPROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS
ACADÉMICOS E PROCESOS DE MILLORA.

A avaliación da propia programación basarase en tres momentos diferentes:

- En primeiro lugar a comprobación de que a planificación se fixo de manera correcta e que as unidades de programación concretaronse con todos os elementos curriculares prescriptivos incluidos.
- En segundo lugar, está o momento dedicado a reorientación continua consecuencia da aplicación na aula da programación didáctica. Analizarase si a programación didáctica e a adecuada as características específicas do grupo. Posteriormente estableceranse as medidas de mellora que se consideren oportunas.
- Por último, despois do desenvolvemento e aplicación total da programación, a avaliación da programación completarase cos resultados das avaliacións do alumnado.

PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DA EMPRESA

Segundo de Bacharelato

INDICE

1. Introdución 77

2. Obxectivos da etapa 78

3. Obxectivos da materia 79

4. Competencias do currículo 80
5. Contidos 82

6. Organización didáctica dos contidos: unidades didácticas 83

7. Criterios de avaliación relacionados cos respectivos estándares de aprendizaxe e competencias básicas e concreción dos mínimos esixibles 87

8. Actividades de aprendizaxe asociadas a cada bloque de contido 90

9. Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaje 91
10. Metodoloxía 93
11. Medidas de atención a diversidade 95
12. Recursos didácticos 96
13. Temporalización 96
14. Temas transversais 96
15. Procedementos de avaliación 97
16. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensinanza-aprendizaxe 98 e a práctica docente.
17. Diseño da avaliación inicial e medidas que se poidan adoptar como consecuencia dos resultados. 99
18. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en relación cos resultados académicos e procesos de mellora 99

1. INTRODUCIÓN

O Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria, aprobado polo Ministerio de Educación, Cultura e Deporte (MECD), e publicado no BOE o 3 de xaneiro de 2015, está enmarcado na Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa, que á súa vez modifica o artigo 6 da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, para definir o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha dos ensinos.

De conformidade co mencionado Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, que determina os aspectos básicos a partir dos cales as distintas Administracións educativas deberán fixar para o seu ámbito de xestión a configuración curricular e a ordenación dos ensinos en Bacharelato, corresponde á Xunta de Galicia regular a ordenación e o currículo na devandita etapa.

O Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, así o fai para todas as materias (troncais, específicas e de libre configuración autonómica), e en concreto para a de Economía.

Economía da Empresa trata de explicar a realidade empresarial, como unha rama da economíaespecializadanundeterminadosuxeitoeconómico:aempresa.Trátasedunha cienciaque,porunhabanda,procuraaexplicacióndofenómenoeconómicodaempresa e, por outra, a actuación sobre ela para alcanzar certos fins. A tendencia actual diríxese a tratar de converter esta disciplina nun corpo de coñecementos interdisciplinarios que traten calquera problema que se formule na empresa.

A empresa é un axente esencial da actividade económica. As empresas constitúen as célulaselementaisdeproduciónqueintegranoorganismoeconómicoatravésdascales se conseguen os obxectivos macroeconómicos e, por iso, ocupan a atención dos/das economistas. É na economía contemporánea onde acha a súa plenitude, xa que a división do traballo, a especialización, o desenvolvemento do sistema monetario e a amplitude do mercado crearon o clima necesario para que se dea con precisión e características peculiares a unidade autónoma de produción, que constitúe o obxecto real da economía da empresa. Nesta materia traballaranse cuestións como a razón da existencia das empresas, as súas características, os tipos de organización e de funcionamento, e os factores que inflúen na toma de decisións.

A materia, que emprega un enfoque de presentación baseado na análise de distintas áreasefunciónsdaempresa,estrutúrasenosbloquesseguintes:"Aempresa",noquese describenosseuselementos,assúasfunciónseosseusobxectivos;"Desenvolvemento daempresa",onde sefaiunhaanálisedas decisiónsdedimensiónelocalización, edas estratexias decrecemento;"Organización edirecciónda empresa", noqueseexplica a planificación, a organización e a xestión dos recursos da empresa; "A función produtiva", para analizar os procesos produtivos e a estrutura de ingresos e custos derivadadeles;"Afuncióncomercialdaempresa",querepasaasprincipaisdecisiónsda

empresa na comercialización dos seus produtos e/ou servizos; "A información na empresa",paracomprenderaimportanciadecontarcondatoseinformaciónrelevantee

precisa na toma de decisións e no cumprimento das obrigas fiscais; e finalmente "A
función financeira", onde se trata de analizar os aspectos salientables das decisión de
investimento efinanciamento na empresa.

A empresa ten un significado social (crea emprego), canaliza a renda e,
conseguintemente, constitúe un elemento de redistribución da renda nacional. O
desenvolvemento da actividade empresarial e aacción do/da empresario/a deben estar
guiadospolaresponsabilidadesocialeocomportamentoético,máisaládaprocuraduns
resultados.

A materia a permitir o fomento dunha cultura e dun xeito de pensar empresarial, onde se
exerciten e medren a creatividade e o espírito de innovación, e se incentive a
elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, así como a
concepción do erro como fonte de progreso e aprendizaxe. Tamén ha contribuír ao
desenvolvemento da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e
tecnoloxía, de comunicaciónlingüística e dixital, da capacidade de aprender a aprender,
e do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor.

2. OBXECTIVOS DO BACHARELATO

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez
intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver
funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así
mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que
lles permitan:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha
conciencia cívica responsable, inspirada polos valores dá Constitución española e do
Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a
corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a
sustentabilidade.

b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma
responsable e autónoma e desenvolver ou seu espírito crítico. Ser quen de prever e
resolver pacificamente vos conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres,
analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en
particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non
discriminación dás persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social,
con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar vos hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para
ou eficaz aproveitamento dá aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua
castelá.
f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías dá información e dá comunicación.
h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, vos seus antecedentes históricos e vos principais factores dá súa evolución. Participar de xeito
solidario non desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as
habilidades básicas propias da modalidade elixida.
l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos
métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da
tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o
respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial
referencia ao territorio galego.
m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como
fontes de formación e enriquecemento cultural.
o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e
social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e
contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3. OBXECTIVOS DA MATERIA

1.Identificar anatureza, asfunciónseprincipias características dosdiferentes tiposde
empresas.

2.Recoñecer avariedade de contribucións económicas e sociais dosdistintos tipos de
empresasevalorarcriticamenteasúaincidenciasobreomedioambienteeacalidadede
vida das persoas.

3. Analizar o funcionamento económico global das empresas a partir da función específica decadaunhadassúasáreas deactividade, assúasrelaciónsinternas easúa dependencia externa.

4. Interpretar os estados de contas anuais de empresas pequenas ou medianas, identificando os seus desequilibrios económicos e financeiros e propóñense avaliar
medidas concretas.
5. Identificar as contribucións económicas e sociais das empresas, valorando a súa
incidencia no medioambiente e na calidade de vida das persoas.
6. Coñecer os deberes e dereitos tanto do/a traballador/a como do empresario/a.
7. Saber distinguir os diferentes tipos de contratos laborais existentes, e as vantaxes
derivadas da negociación colectiva.
8.Identificaro importantepapeldesempeñadopoloSectorPúblico,comoreguladorda actividade económica e da Política Fiscal.

9. Coñecer os principais impostos que deben liquidar os/as empresarios/as.

4. COMPETENCIAS DO CURRÍCULO

As competencias do currículo serán as seguintes:

a) Comunicación lingüística.
b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
c) Competencia dixital.
d) Aprender a aprender.
e) Competencias sociais e cívicas.
f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
g) Conciencia e expresións culturais.

O carácter integrador da materia deEconomía fai que a súa aprendizaxe contribúa á
adquisición das competencias básicas:

- Promove acompetencia matemática mediante a realización de cálculos para a determinación de magnitudes macroeconómicas e microeconómicas, así como o uso de algoritmos e estratexias de cálculo.Achega, ademais, aos estudos estatísticos, as táboas e os gráficos como instrumentos básicos para interpretar a
realidade económica, en especial a de Galicia, achegar posibles solucións e alternativas e predicir comportamentos futuros. O cálculo de probabilidades facilita a realización de análises de mercado e de diferentes variables económicas, así como a extrapolación de determinadas tendencias que se aprecian nos comportamentos das economías dos países das distintas áreas económicas a nivel mundial.

- Permite unha visión máis ampla e detallada da sociedade actual que axudará aos alumnos a desenvolver acompetencia social e cívicadesde unha actitude reflexiva e consciente, ao facilitarlles a comprensión de problemas tales como a inflación, o desemprego, o esgotamento dos recursos naturais, o subdesenvolvemento, o consumismo, a distribución da renda, as consecuencias da globalización etc. Xoga, ademais, un papel central na configuración de valores e actitudes, de forma especial aqueles relacionados coa solidariedade entre persoas, grupos e pobos; a actitude crítica ante as desigualdades económicas; a importancia da conservación do medio natural para a calidade de vida, en concreto en Galicia etc.
- Contribúe ao desenvolvemento dacomunicación lingüística, aopromover o desenvolvemento das catro grandes habilidades: falar, escoitar, ler e escribir. A materiaesixe exercitarse na lectura, a escoita, a exposición e a argumentación. Por outra banda, a comunicación de coñecementos, ideas e opinións, imprescindibles para lograr os obxectivos desta materia, ao utilizar tanto a linguaxe verbal como a escrita, a valoración crítica das mensaxes explícitas e implícitas en fontes diversas e, particularmente, na publicidade e nos medios de comunicación, tamén axudan á adquisición da competencia. Igualmente, o coñecemento e o uso de termos e conceptos propios da análise do socioeconómico, posibilitan o enriquecemento do vocabulario e estimulan a representación mental que esixe o desenvolvemento do pensamento lóxicoformal.
- A achega ácompetencia dixitalvén dada pola importancia que ten, na comprensión e análise de datos de carácter económico, contar con destrezas relativas á obtención, comprensión e interpretación de información, elemento imprescindible dunha boa parte das aprendizaxes da materia. Contribúese, de xeito particular, na busca, obtención e tratamento de información procedente da observación directa e indirecta da realidade, así como de fontes escritas, gráficas, audiovisuais, tanto se utilizan como soporte o papel coma se foron obtidas mediante as tecnoloxías da información e a comunicación. A análise de datos e variables económicas, mediante táboas, gráficas, estatísticas etc. e a utilización de instrumentos informáticos para a elaboración de informacións económicas, estimula esta competencia.
- Acompetencia para aprender a aprender supón posuír ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e fenómenos económicos e saber prever e adaptarse aos cambios e crises que se producen cunha visión positiva. A todo isto contribúese, desde as posibilidades que ofrece para aplicar razoamentos de distinto tipo, ao buscar explicacións multicausais e predicir efectos dos fenómenos económicos; proporciona coñecementos das fontes de información e da súa utilización mediante a recollida e clasificación da información obtida por diversos medios, sempre que se realice unha análise desta. Tamén contribúe despois de que se favorece o desenvolvemento de estratexias para pensar, para organizar, memorizar e analizar informacións de carácter económico.

5. CONTIDOS

Bloque 1. A empresa

-Elementos
-Funcións
-Obxectivos

Bloque 2: Desenvolvemento da empresa

- Analise das decisións de dimensión
- Análise das decisións de localización
- Estratexias de crecemento

Bloque 3: Organización e dirección da empresa

- Función de planificación
- Organización
- Xestión dos recursos da empresa

Bloque 4: A función productiva

- Análise dos procesos produtivos
- Estrutura de ingresos e custos derivados dos procesos produtivos

Bloque 5: A función comercial da empresa

-Principais decisións da empresa na comercialización dos seus produtos e/ou servizos

Bloque 6: A información na empresa

- Obtención de datos e información relevante e precisa na toma de decisións e no cumpremento das obrigas fiscais

Bloque 7: A función financeira

-Analizarosaspectossalientablesdasdecisióndeinvestimentoefinanciamento na empresa

6- ORGANIZACIÓN DIDÁCTICA DOS CONTIDOS

UNIDADE DIDÁCTICA 1: O Papel da empresa na economía

- Actividade económica e empresa
- As función da empresa na economía
- A empresa e o empresario
- O funcionamento económico das empresas
- Compoñentes da empresa
- Que obxectivos persigue a empresa?
- Teorías sobre a empresa
- A empresa e os tipos de mercado

UNIDADE DIDÁCTICA 2 :Clases e formas de empresas

- Criterios de clasificación das empresas
- A empresa segundo a súa forma xurídica
- O empresario individual
- As sociedades persoalistas
- A sociedade de responsabilidade limitada
- A sociedade anónima
- As empresas de economía social e de interese social

UNIDADE DIDÁCTICA 3: Entorno e estratexia da empresa

- O entorno da empresa
- O entorno específico ou sectorial: a empresa e o mercado
- As forzas competitivas do sector
- Análise estratéxico: o método DAFO
- A estratexia competitiva da empresa
- A responsabilidade social e medioambiental
- O marco xurídico da actividade empresarial

UNIDADE DIDÁCTICA 4: O desenvolvemento das empresas

- Localización e dimensión empresarial
- A localización comercial e de servicios
- A dimensión das empresas
- O proceso de crecemento das empresas

- Especialización ou diversificación?
- Integración vertical ou subcontratación?
- O crecemento externo
- A importancia das pymes na economía
- Internacionalización e competencia global: as EM

UNIDADE DIDÁCTICA 5: A función produtiva da empresa

- O área de produción da empresa
- Tipos de sistemas productivos
- Produción e eficiencia
- Custos, ingresos e beneficios da empresa
Os componentes do custo
- O limiar de rendabilidade
- Producir o mercar?

UNIDADE DIDÁCTICA 6: Produtividade, eficiencia e innovación

- A produtividade como indicador da eficiencia
- Crecemento da produtividade e I+D+i
- Competividade e calidade
- Os inventarios da empresa
- Modelos de xestión de inventarios
- Valoración de inventarios
- As externalidades da produción

UNIDADE DIDÁCTICA 7: A función comercial da empresa

- A actividade comercial e a súa evolución
- O proceso de planificación de marketing
- O mercado e a demanda
- Investigación de mercados
- Análisis do consumidor
- A segmentación de mercados
- Estratexias de segmentación e posicionamento

UNIDADE DIDÁCTICA 8: Os instrumentos de marketing mix

- O marketing mix
- A política de produto
- A identificación do produto
- O ciclo de vida do produto
- A política de prezos
- A comunicación ou promoción do producto
- A distribución comercial
- Marketing e novas tecnoloxías

UNIDADE DIDÁCTICA 9: A financiación da empresa

- A función financieira da empresa
- As fontes de financiación
- A constitución e as ampliacións de capital social
- Os efectos económicos da ampliación de capital
- A financiación interna ou autofinanciación
- A financiación axena a curto prazo
- A financiación axena a medio e longo prazo
- A contorna financieira das empresas

UNIDADE DIDÁCTICA 10: O investimento da empresa

- As decisións de investimento
- A equivalencia de capitais no tempo
- Criterios de selección de investimento: o VAN
- A taxa interna de rendibilidade (TIR)
- Criterios estáticos de selección de investimentos
- A amortización dos investimentos

UNIDADE DIDÁCTICA 11: O patrimonio e as contas da empresa

- O patrimonio da empresa
- Elementos e masas patrimoniais
- O sistema informativo da empresa: a contabilidade
- O balance de situación
- Elaboración do balance de situación

- A conta de resultados ou de Perdas e Ganancias
- Obrigacións contables: O Plan Xeral de Contabilidade
- Criterios de valoración do patrimonio

UNIDADE DIDÁCTICA 12: Analise financiero da empresa

- A estrutura financieira da empresa
- O fondo de maniobra
- Análise financiero do balance
- Desequilibrios patrimoniais
- O período de maduración da empresa
- O período medio de maduración económico e financiero

UNIDADE DIDÁCTICA 13: Análise económico e social da empresa

- Análise económico da empresa
- A rendibilidade económica e financieira
- Rendabilidade e estrutura financieira da empresa
- A fiscalidade das empresas
- Os impostos qsue pagan as empresas: o IS e o IRPF
- Outros impostos: o IAE e o IVA
- Do balance social ao balance ético das empresas

UNIDADE DIDÁCTICA 14: Dirección e organización e organización da empresa

- A dirección da empresa e as súas función
- A función de planificación
- Dirección participativa por obxectivos (DPO)
- A función de control
- A función de organización
- Antecedentes e evolución do pensamento organizativo
- Criterios des departamentalización
- A organización formal e informal
- A representación da organización: o organigrama
- Tipos de estrutura organizativa

UNIDADE DIDÁCTICA 15: A dirección de recursos humáns

- As función da dirección de recursos humáns
- A motivación humán
- Factores de motivación
- Dirección e liderazgo
- A comunicación interna na empresa
- Reclutamento, selección e formación do persoal
- Contrato de traballo es relación laborais
- Conflitos de intereses e vías de negociación

7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE E CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS ESIXIBLES

Criterios de
avaliación
Estándares de aprendixaze Compete
ncias
clave
Mínimos esixibles
B1.1 Describir e
interpretar os
elementos da empresa,
as clases de empresas
e as súas funcións na
economía, así como as
formas xurídicas que
adoptan, e relacionar
con cada unha as
responsabilidades
legais dos/das
propietarios/as e
xestores/as, e as
esixencias de capital
EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.
EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.
EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.
EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas funcións que desenvolven e os obxectivos que procuran dentro do sistema.
CD,CMCCT,C
SIE,CAA,CD,
CCL
-Formasxurídicasdasempresas
-Criteriosdeclasificación delas
empresas

-Razoaaformaxurídica
apropiadacorrespondenteacada
caso práctico
-Funcións,elementose
obxectivosdaempresa
B1.2. Identificar e
analizar os trazos
principais do contorno
EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de
empresarios/as que actúan no seu contorno, así como a
forma de relacionar co seu contorno máis próximo.
CD,CMCCT,C
SC,CSIEE
-Contornadaempresa
-Responsabilidadesociale
en que a empresa EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e
ambientaldaempresa
desenvolve a súa
actividade e explicar,
a partir deles, as
ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das
actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.
EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como
-Oproceso decreación de
valor:acadeadevalor
estratexias e as elemento dinamizador de progreso, estimando a súa
decisións adoptadas, e creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.
as posibles
implicacións sociais e
ambientais da súa
actividade.
B2.1. Identificar e
analizar as estratexias
de crecemento e as
EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan
a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a
transcendencia futura para a empresa desas decisións.
CCL,CMCCT,
CD,CSIEE,CA
A
-Localización edimensión
empresarial
decisións tomadas EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como -
Estratexiasdecrecemento
polas empresas, tendo
en consideración as
características do
estratexia competitiva e relaciona as economías de escala
coa dimensión óptima da empresa.
EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de
interno eexterno
-Pequenasemedianasempresas:
marco global en que especialización e diversificación. estratexiasdemercado
actúan. EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e
externo a partir de supostos concretos.
EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das
medianas empresas no noso país, e valora as súas
-Importanciadaspequeñase
medianasempresas(PYMES)na

estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas
vantaxes e os seus inconvenientes.
EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de
desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a
importancia da responsabilidade social e ambiental.
EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da
innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da
empresa, e relaciónao coa capacidade para competir de
xeito global.
economía
-Empresamultinacional:
aspectospositivosenegativos
deseu funcionamento
B3.1. Explicar a
planificación, a
organización e a
EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do
traballo nun contexto global de interdependencia
económica para valorar a súas consecuencias sociais.
CMCCT
CSC,CCL,CSI
EE,CD,CAA
-División técnica do traballo e
necesidadede organizaciónno
xestión dos recursos EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de
mercado actual.
dunha empresa,
valorando as posibles
dirección, as canles de información e de comunicación, o
grao de participación na toma de decisións e a -Funcións básicas da
modificacións para organización informal da empresa. dirección.
realizar en función do
ámbito en que
EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de
actividade da empresa (aprovisionamento, produción e -Planificación e toma de
desenvolve a súa comercialización, investimento e financiamento,
decisiónsestratéxicas.
actividade e dos
obxectivos
recursos humanos e administrativa), así como as súas
interrelacións. -Organización formal e
formulados. EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas
do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e
inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e
describe propostas de mellora.
EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha
organización concreta, para detectar problemas e propor
melloras.
EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos
nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar
a súa xestión e a súa relación coa motivación e a
produtividade.
informaldaempresa:deseñoe
análisedasúaestrutura.
-A xestión dos recursos
humanoseasúaincidenciana
motivación.
-Osconflitosdeintereseseas
súasvíasdenegociación.
B4.1. Analizar
procesos produtivos
desde a perspectiva da
EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos

factores, interpreta os resultados obtidos, e coñecendo
medios e alternativas de mellora da produtividade nunha
CD,CMCCT,C
SC,CAA -Productividade como indicador
daeficienciaeo seu cálculo
eficiencia e a
produtividade, e
recoñecer a
empresa.
EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a
produtividade e os salarios dos/das traballadores/as.
-Significado de I+D+i e a súa
relación coacompetividadeeo
importancia da I+D+i. EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a
sociedade e para a empresa da investigación e da
innovación tecnolóxica en relación coa competitividade
e o crecemento.
crecemento
B4.2. Determinar a
estrutura de ingresos e
custos dunha empresa,
EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha
empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda xerados
ao longo do exercicio económico, aplicando
CD,CMC
CT,CSIE
-Clasificación e cálculo dos
custosnaempresa.
calculando o seu
beneficio e o seu
limiar de
razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.
EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos,
ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos
E -Cálculo einterpretación e
representación do limiarde
rendibilidade, a partir graficamente. rendibilidadedaempresa.
dun suposto EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade)
formulado. necesario para a supervivencia da empresa.
EEB4.2.4. Analiza os métodos custo beneficio e custo
eficacia como instrumentos de medida e avaliación que
axudan á toma de decisións.
B4.3. Describir os
conceptos
fundamentais do ciclo
EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e
resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.
EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante
CD,CMCCT,C
SIEE
-Costesdexestión de
inventarios.
de inventario e diferentes métodos. -Métodosdevaloración de
manexar os modelos
de xestión.
EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de
inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha
empresa.
existencias.
-Modelosdexestión de
inventarios.
B5.1. Analizar as
características do
EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de

diferentes variables como, por exemplo, o número de
CSIEE,CAA,C
D,CMCCT,CS -Concepto eclasesdemercado.
mercado e explicar, de competidores e o produto vendido. C -Técnicas de
investigación de
acordo con elas, as
políticas de márketing
EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as
estratexias e os enfoques de márketing. mercados.
aplicadas por unha EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de márketing, -
Segmentación demercados.
empresa ante
diferentes situacións e
incorporando nesa valoración consideracións de carácter
ético, social e ambiental. -Variables do márketing-mix e
obxectivos. EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da
investigación de mercados.
EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación
de mercados en casos prácticos.
EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de
elaboración deestratexias.
-Estratexiasdemárketingeética
empresarial.

innovación e transformación do márketing que xorden co
desenvolvemento das tecnoloxías da información e da
comunicación.
EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento
do departamento comercial da empresa.
EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en
relación coas características dos produtos ou dos
servizos ofrecidos pola empresa.
-Tecnoloxías da información e
das comunicacións e
márketing.
B6.1. Identificar os
datos máis salientables
do balance e da conta
EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a
función que teñen asignada.
EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os
CMCCT,CSIE
E,CAA,CD -A composición do patrimonio
easúavaloración.
de perdas e ganancias,
explicar o seu
dereitos e as obrigas da empresa en masas patrimoniais.
EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os -Ascontasanuaiseaimaxefiel.
significado, investimentos e o seu financiamento. -Elaboración do balance e da
diagnosticar a
situación a partir da
EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio
patrimonial, na solvencia e no apancamento da empresa, contadeperdaseganancias.
información obtida e mediante a utilización de rateos. -Análiseeinterpretación
da
propor medidas para a
súa mellora.
EEB6.1.5. Propón medidas correctoras axeitadas en caso
de se detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.
EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das
operacións matemáticas e dos procedementos propios
das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a
solución de problemas empresariais.
EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio
económico, patrimonial e financeiro da empresa.
EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma
de decisións.
EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico
da empresa, empregando os criterios de imputación
aplicables.
EEB61.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos
do resultado da empresa.
información contable.
B6.2. Recoñecer a
importancia do
cumprimento das
EEB6.2.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas
segundo a súa organización e a actividade que
desenvolvan.
CMCCT,CSIE
E,CLC,CSC
-Fiscalidadeempresarial:
principaisfigurasimpositivase
obrigas fiscais e EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos
elementosclavedasúaestrutura
explicar os impostos
que afectan as

impostos que recaen sobre as empresas e destaca as
principais diferenzas entre eles. edo seu funcionamento.
empresas. EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza
nacional supón a carga impositiva que soportan as
empresas.
B7.1. Valorar
proxectos de
investimento,
EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos
(prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor
actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.
-Estrutura económica e
financeiradaempresa.
xustificar
razoadamente a
selección da
EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de
recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun
suposto concreto de selección de alternativas de
-Concepto e clases de
investimento.
alternativa máis
vantaxosa, diferenciar
as posibles fontes de
investimento para unha empresa.
EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das
empresas diferenciando o externo e o interno, a curto e a
-Valoración e selección de
proxectosdeinvestimento.
financiamento nun
determinado suposto e
razoar a elección máis
longo prazo, así como o custo de cada un e as
implicacións na marcha da empresa.
EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de
-Fontes de financiamento
interno e externo da empresa.
axeitada. financiamento externo, as opcións posibles, os seus
custos e as variantes de amortización.
EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade
concreta, as posibilidades que teñen as empresas de
recorrer ao mercado financeiro.
EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de
financiamento da empresa.
EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que
mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade
financeira.
EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á
análise e á resolución de supostos.
EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos da actividade
da empresa e a súas fases.
EEB7.1.10. Calcula, para un determinado suposto
práctico, o períodos de maduración da empresa, e
distingue as súas fases.
Novas formas de
financiamento.
-Ciclosdaempresa.
-Período medio demaduración.

8. ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE ASOCIADAS A CADA BLOQUE DE CONTIDOS
Bloque Obx Contidos Actividades de aprendizaxe Tem_
Horas
Bloque 1. A empresa a,d,i,l,
m
B1.1. A empresa e o/a empresario/a.
B1.2. Elementos, funcións e obxectivos da
empresa.
B1.3. Clases de empresas.
B1.4. Marco xurídico da actividade
empresarial.
-Realiza un mapa conceptual do bloque
-Investiga requisitos legales para poder der
empresario en España
-Completa una tabla resumen coas características
de cada unha das formas xurídicas
- Propuesta de casos prácticos para elexir a forma
xurídica máis adecuada
- Busca en internet empresas diferentes formas
xurídicas de empress da contorna
15
Bloque 1. A empresa a,d,h,i,
l,m,q
B1.5. Contorno da empresa.
B1.6. Responsabilidade social e ambiental
da empresa.
B1.7. Funcionamento e creación de valor.
-Baseándose no exemplo do sector do automóvil y
a partir dun esquema, identifica as principais fases
da cadea de valor de este sector
- Nunha lista de cambios da contorna identifica
cales se refiren ao entorno xeral ou específico da
empresa
-Elabora unha listaxe cos principais beneficios e
costes sociais nos que incurre unha empresa
6
Bloque 2.
Desenvolvemento da
d,i,l,m B2.1. Localización e dimensión empresarial.
B2.2. Estratexias de crecemento interno e
-Realiza un mapa conceptual do bloque
- Propuesta de casos prácticos para elexir a 6
empresa externo.
B2.3. Pequenas e medianas empresas:
estratexias de mercado.
B2.4. Importancia das pequenas e medianas
empresas (PME) na economía.
B2.5. Internacionalización, competencia
global e tecnoloxía.
B2.6. Empresa multinacional: aspectos
positivos e negativos do seu funcionamento.
ubicación máis adecuada de empresas comerciais e
industriais
-Estudio de casos: Chupa-cups e Zara
-Elaborar un cadro cas ventaxas e inconvenientes
das PYMES
- Investigar en internet estratexias de crecemento
que seguiron determinadas empresas
Bloque 3.
Organización e
d,i,l,m,
q

B3.1. División técnica do traballo e
necesidade de organización no mercado
-Realiza un mapa conceptual do bloque
-Representa el organigrama de cada estructura 6
dirección da empresa actual.
B3.2. Funcións básicas da dirección.
B3.3. Planificación e toma de decisións
estratéxicas.
B3.4. Organización formal e informal da
empresa: deseño e análise da súa estrutura.
B3.5. A xestión dos recursos humanos e a
súa incidencia na motivación.
B3.6. Os conflitos de intereses e as súas vías
de negociación.
organizativa
-Comentarios e interpretación de diferentes textos
relacionados con el tema
- Identifica relacións formais e informais do
instituto
-Análisis del principio de Peter
-Busca no estatuto de traballadores toda a
normativa referente á negociación de conflictos de
intereses
Bloque 4. A función
produtiva
a,i,l,m B4.1. Produción e proceso produtivo.
B4.2. Función de produción. Produtividade e
eficiencia
B4.3. Investigación, desenvolvemento e
innovación (I+D+i) como elementos clave
para o cambio tecnolóxico e a mellora da
competitividade empresarial.
-Realiza un mapa conceptual do bloque
-Resolución de exercicios PAU de productividade
-Estudio de caso: Evolución dun producto dende a
súa invención ata a actualidade
3
Bloque 4. A función
produtiva
i,l,m B4.4. Custos: clasificación e cálculo dos
custos na empresa.
B4.5. Cálculo e interpretación do limiar de
rendibilidade da empresa.
-Resolución de exercicios PAU referentes ao tema 12
Bloque 4. A función
produtiva
i,l,m B4.6. Os inventarios da empresa e os seus
custos. Modelos de xestión de inventarios.
-Resolución de exercicios PAU referentes ao tema 10
Bloque 5. A función
comercial da empresa
d,h,i,l,
m
B5.1. Departamento comercial da empresa
B5.2. Concepto e clases de mercado.
B5.3. Técnicas de investigación de
mercados.
B5.4. Comportamento do/da consumidor/a e
segmentación de mercados.
B5.5. Variables do márketing-mix e
elaboración de estratexias.
B5.6. Estratexias de márketing e ética
empresarial.
-Realiza un mapa conceptual do bloque

-Completa un cadro que contemple as características das diferentes modalidades de mercado
-Resolución de casos prácticos: Segmentación de mercado según las distintas variables
-Análisis de anuncios televisivoscontemplando as variables de marketing-mix
-Analizar o proceso dunha comra por internet (Amazon,e-bay…)

B5.7. Tecnoloxías da información e das
comunicacións e márketing.
Bloque 6. A
información na
d,g,h,i,
l,m
B6.1. Obrigas contables da empresa.
B6.2. A composición do patrimonio e a súa
-Realiza un mapa conceptual do bloque
--Resolución de exercicios PAU referentes ao 20
empresa valoración.
B6.3. Resultados da empresa.
B6.4. As contas anuais e a imaxe fiel.
B6.5. Elaboración do balance e da conta de
perdas e ganancias.
B6.6. Análise e interpretación da
información contable.
bloque
a,c,d,h
,i,l,m
B6.7. Fiscalidade empresarial: principais
figuras impositivas e elementos clave do súa
estrutura e do seu funcionamento.
-Elabora un cadro que sintetice os elementos dun
imposto aplicados a unha empresa individual ou
sociedad mercantil
6
Bloque 7. A función
financeira
d,g,i,l,
m
B7.1. Estrutura económica e financeira da
empresa.
B7.2. Concepto e clases de investimento.
B7.3. Valoración e selección de proxectos de
investimento.
B7.4. Fontes de financiamento interno e
externo da empresa. Novas formas de
financiamento.
B7.5. Ciclos da empresa.
B7.6. Período medio de maduración.
-Realiza un mapa conceptual do bloque
-Resolución de exercicios PAU referentes ao tema
-Resolución de casos
-Cuadro comparativo das vantaxes e inconvenientes
dos distintos métodos de valoración de inversiones
20

9. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE
APRENDIZAXE
Estándares de aprendizaxe Instrumentos de avaliación
EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e Probas obxectivas:
relaciónaas coas esixencias de capital e coas responsabilidades -Proba escrita
que conste de preguntas de resposta breve na que adxudicará unha
para cada tipo. forma xurídica a cada tipo de situación proposta (capital,
responsabilidade,
EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa número de
socios..).
máis apropiadas en cada caso en función das características - Completar un
cuadro de correspondencia entre as empresas dadas e os distintos
concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das criterios de
clasificación
empresas. -Enumerar ´los elementos, áreas funcionais e obxectivos da empresa

EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os
criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da
actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel
tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a
fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou
privado.
EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas
funcións que desenvolven e os obxectivos que procuran dentro
do sistema.
EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as Traballo
individual:
que actúan no seu contorno, así como a forma de relacionar co -Localizar na zona
unha empresa de cada forma xurídica estudiada
seu contorno máis próximo. -Elixir unha empresa e analizar a súa repercusión
social e medioambiental
EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e
ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das
actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.
EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento
dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor
para a sociedade e para a cidadanía.
EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a Probas obxectivas:
localización e a dimensión dunha empresa, e valora a -Proba escrita que conste
de preguntas de resposta breve nas que se exponen os
transcendencia futura para a empresa desas decisións. factores de localización e
dimensión dunha empresa.
EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia -Proba escrita que
incorporará preguntas de explicar e relacionar as formas de
competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión crecementos e as
extratexias a aplicar en cada caso
óptima da empresa. -Proba escrita que conste de preguntas referentes á
importancia e funcións que
EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización cumplen as
PEMES no noso país
e diversificación. - Proba escrita que conste de preguntas referentes á
importancia e funcións que
EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e cumplen as
multinacionais no noso país
externo a partir de supostos concretos. - Proba escrita na que o alumnado teña
que explicar o impacto das novas
EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas tecnoloxias nas
estratexias e na competitivade global
empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas
formas de actuar, así como as súas vantaxes e os seus
inconvenientes.

EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de
desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a
importancia da responsabilidade social e ambiental.
EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e
das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relacióna o
coa capacidade para competir de xeito global.
EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun Proba escrita na que o alumnado teña que:
contexto global de interdependencia económica para valorar a - Describir os principios organizativos
súas consecuencias sociais. - Analizar as consecuencias sociais da división do traballo
EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de -Diferenciar entre organización formal e informal na empresa
dirección, as canles de información e de comunicación, o grao -Enumerar as diferentes áreas funcionais da empresa
de participación na toma de decisións e a organización informal
da empresa. Traballo individual:
EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da - Localizar unha empresa da contorna e analizar a súa estructura organizativa e
empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, representar o seu organigrama
investimento e financiamento, recursos humanos e
administrativa), así como as súas interrelacións.
EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu
ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, Proba escrita na que o alumnado teña que:
detecta problemas para solucionar, e describe propostas de -Describir as teorías sobre a motivación humana
mellora. -Analizar os estilos e teorías sobre o liderazgo
EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización - Enumerar os elementos do contrato de traballo
concreta, para detectar problemas e propor melloras. -Realizar un cadro cas distintas modalidades de contratación
EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha -Explicar as vías de negociación nos conflitos de intereses
empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión - Definir o convenio colectivo
e a súa relación coa motivación e a produtividade.
EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos Proba escrita na que o alumnado teña que:
factores, interpreta os resultados obtidos, e coñecendo medios e -Resolver un exercicio de cálculo de productividade global e por factores
alternativas de mellora da produtividade nunha empresa.
EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e
os salarios dos/das traballadores/as.
EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e
para a empresa da investigación e da innovación tecnolóxica en
relación coa competitividade e o crecemento.
EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, Proba escrita na que o alumnado teña que:
calcula o seu beneficio ou a súa perda xerados ao longo do -A partir de certos datos resolver un exercicio de costes, ingresos e beneficios e
exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e comentar e representar gráficamente os resultados obtidos.
interpreta os resultados. - Calcular o limiar de rendibilidade, representar gráficamente e comentar o
EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e resultado
beneficios dunha empresa, e represéntaos graficamente.
EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade)
necesario para a supervivencia da empresa.
EEB4.2.4. Analiza os métodos custo beneficio e custo eficacia
como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma

de decisións.
EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve Proba escrita na que o alumnado teña que:
casos prácticos sobre o ciclo de inventario. -Cubrir unha ficha de almacén segundo os diferentes métodos
EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante -Comentar a idonieade de cada método en supostos de inflación e deflación
diferentes métodos.
EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.
EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes Proba escrita na que o alumnado teña que:
variables como, por exemplo, o número de competidores e o -Completar unha tabla na que se relaciona os diferentes tipos de mercado coas
produto vendido. características de cada un deles
EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as - Relacionar algúns exemplos concretos coas estratexias aplicadas na súa
estratexias e os enfoques de márketing. comercialización
EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de márketing, -Enumerar as fases da investigación de mercado
incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, -Realizar un cadro de vantaxe e inconvenientes da aplicacións das novas
social e ambiental. tecnoloxías
EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.
EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.
EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación do márketing que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.
EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.
EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.
EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función que Proba escrita na que o alumnado teña que:
teñen asignada. -Realizar un balance de situación, o seu correspondente análise financieira e
EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as medidas correctoras pertinentes
obrigas da empresa en masas patrimoniais. -Realizar a conta de perdas e ganancias, o seu análise económico e medidas

EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e
o seu financiamento.
EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio
patrimonial, na solvencia e no apancamento da empresa,
mediante a utilización de rateos.
EEB6.1.5. Propón medidas correctoras axeitadas en caso de se
detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.
EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións
matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais
como ferramentas que facilitan a solución de problemas
empresariais.
EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico,
patrimonial e financeiro da empresa.
EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de
decisións.
EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da
empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.
EEB61.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do
resultado da empresa.
correctoras pertinentes
EEB6.2.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a
súa organización e a actividade que desenvolvan.
EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que
recaen sobre as empresas e destaca as principais diferenzas
entre eles.
EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional
supón a carga impositiva que soportan as empresas.
Proba escrita na que o alumnado teña que:
-Describir os elementos dun imposto
-Explicar a fiscalidade do empresario social e individual
EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de Proba escrita na que o
alumnado teña que:
recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para -Diferenciar
entre métosos estáticos y dinámicos de valoración de investimentos
seleccionar e valorar investimentos. -Resolver un problema de elección de
investimentos polos diferentes métodos
EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e -Realizar un
esquema coas diferentes formas de financiación e explicar cada
dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de unha delas
selección de alternativas de investimento para unha empresa. -Explicar cada fase
que conforma o período medio de maduración, distinguindo
EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das entre PMM financieiro e
económico
empresas diferenciando o externo e o interno, a curto e a longo
prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha
da empresa.
EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento
externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de
amortización.
EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta,
as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado
financeiro.
EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de
financiamento da empresa.
EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor
se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.
EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á
resolución de supostos.
EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos da actividade da
empresa e a súas fases.
EEB7.1.10. Calcula, para un determinado suposto práctico, o
períodos de maduración da empresa, e distingue as súas fases.

10. METODOLOXÍA

A metodoloxía é a forma concreta na que se organizan, regulan e relaciónanse entre si os diversos compoñentes que interveñen no proceso de aprendizaxe: obxectivos, contidos, actividades, avaliación, recursos e medios didácticos; e, especialmente, alumnado, profesorado e comunidade educativa.

A metodoloxía didáctica do Bacharelato favorecerá a capacidade do alumno para aprender en por si, para traballar en equipo e para aplicar os métodos apropiados de investigación. Concederase importancia á relación dos aspectos teóricos das materias coas súas aplicacións prácticas na sociedade.

A materia de Economía articúlase ao redor de tres eixos organizativos relativos a:
métodos de investigación social, identificación de problemas e formulación de hipótese
e procura, recollida e tratamento da información, os procedementos explicativos, e ás
técnicas de comunicación.

Propóñense unhas estratexias metodolóxicas básicas:

- Que partan de problemas ou de cuestións próximas á contorna e que sexan motivadoras.
- Que teñan potencialidade para desencadear procesos de aprendizaxe significativa.
- Que teñan en conta os esquemas de pensamento e as concepcións dos alumnos e alumnas, favorecendo o traballo dos mesmos e a súa autonomía na aprendizaxe.
- Que propicien a indagación, baseándose na recollida e análise de información de
distintas fontes en relación co tema tratado.
- Que desemboquen na obtención dalgunhas conclusións relevantes en relación co problema traballado e na súa comunicación ordenada e clara.
- Que favorezan o traballo cooperativo, o intercambio entre iguais e a reflexión sobre o
propio proceso de aprendizaxe, o que supón fomentar o traballo en equipo como forma
de relación laboral relacionada coa súa futura incorporación ao mercado laboral.

Nestas materias, especialmente, hai que proporcionar ao alumnado un contacto coa diversidade de enfoques, escolas e tratamentos da ciencia económica e presentar a
achega doutras ciencias sociais.

Hai que proporcionar un conxunto de termos e esquemas conceptuais para abordar os
problemas económicos, seleccionando a información relevante, tratala, ordenala e valorala. Por outra banda, a economía desempeña un papel importante na configuración
de valores e actitudes, con clara influencia nos individuos e grupos, adquiren especial
importancia a actitude crítica ante as inxustizas e desigualdades económicas, a importancia da conservación do medio natural para mellorar a calidade de vida, o rexeitamento do consumo. Tamén hai que considerar a incorporación da muller ao traballo, ocupando un espazo na sociedade contemporánea e no mundo laboral.

Hai que destacar a posibilidade que estas materias ofrecen para o tratamento dos temas
transversais.

Metodoloxía cooperativa. É aquela en a que o traballo se realiza en común por un grupo
de alumnos, de forma que as tarefas desenvólvense en equipo e o resultado e aprendizaxe final de cada un depende tanto do seu traballo como do labor do resto dos
membros do equipo.

En canto a recursos e actividades concretas temos previstas as seguintes:

1. Exposición oral por parte do profesor e análise posterior do tema cos alumnos, todo
iso con abundancia de exemplos prácticos e comentarios. Para iso utilizarase como libro
de texto e referencia básica o primeiro libro que aparece na bibliografía.
2. Realización de actividades ao final de cada unidade.
3. Coloquios sobre noticias relacionadas coa materia que aparezan en prensa, radio,
televisión e/ou revistas especializadas.
4. Utilización de vídeos nalgunhas unidades didácticas como complemento ao libro de
texto usado nas clases. Algúns deles serán películas, con argumentos relacionados coa
materia, e que serán visionados preferentemente na última semana dos dous primeiros
trimestres.
Utilizarase internet como ferramenta básica para buscar información o máis actualizada
posible á hora de realizar os distintos traballos programados.

5. Aproveitaranse, por parte do profesor e na medida do posible, as novas tecnoloxías,
desenvolvendo algúns aspectos do temario mediante presentacións que inclúen o uso de
equipos informáticos.
11. ATENCIÓN A DIVERSIDADE.
Tendo en conta o feito de que o alumnado presenta diferenzas individuais en canto a
capacidades, interese e motivacións, resaltamos a necesidade de atender aos contidos
mínimos, considerándoos esenciais. Estes serán os que constitúan a información básica
dun determinado tema que os alumnos/as deberán dominar.

Os contidos complementarios, ofrecen a posibilidade de ampliar determinadas áreas,
profundando nas mesmas, loxicamente cun maior nivel de complexidade.

En canto ás actividades atenderase aos feitos e conceptos de cada área que son a base da
aprendizaxe, constituíndo o mínimo imprescindible para o aproveitamento de cada área
da materia.

Os materiais utilizados na aula teñen tamén unha gran importancia á hora de atender as
diferenzas individuais dos alumnos/as.

Para aqueles alumnos/as que presenten dificultades realizaranse cuestionarios de reforzo
dos coñecementos básicos, exercicios prácticos e traballos en equipo.

Para aqueles que superen os contidos e as actividades, realizaranse exercicios con maior
nivel dificultade en cuxo aprendizaxe os alumnos mostran un nivel pouco homoxéneo.

12. RECURSOS DIDÁCTICOS.
Os recursos e materiais que se utilizarán son:

Pizarra dixital, aula virtual, recursos da rede (Internet) e material impreso en distintos
formatos: libros de texto, libros de consulta, informes e revistas especializadas na
análise da conxuntura empresarial, prensa económica, prensa de información xeral,
anuarios económicos e información estatística, etc.

13- TEMPORALIZACIÓN.

A temporalización que se indica a continuación para cada Unidade didáctica é meramente orientativa. A distribución temporal forma parte do conxunto da programación da materia, e deberá de adaptarse, para cada caso concreto, ás características ou necesidades específicas do grupo de alumnos e alumnas, debendo
introducir o profesor os cambios que se consideren convenientes.

Unha proposta de distribución temporal para a impartición das diferentes Unidades
didácticas da materia podería estar en torno, á seguinte distribución:

- U.D. I, II, III, IV, V, VI- 1ª Avaliación – 1er. Trimestre
- U.D. VII, VIII, IX, X, XI- 2ª Avaliación- 2º trimestre
- U.D XII, XIII, XIV, XV- 3ª Avaliación- 3er. Trimestre

14. TEMAS TRANSVERSAIS.
Os contidos transversais son elementos educativos básicos que han de integrarse nas
diferentes áreas e que a sociedade demanda. Sempre se poderán introducir aspectos
relacionados cos temas transversais e para integrar os devanditos temas servirémonos e
valeremos da actitude e comportamento que o profesor ten para os alumnos e alumnas,
xa que son un exemplo para imitar ou desprezar polo alumnado.

Dentro do desenvolvemento das UUDD., trataranse como contidos ou áreas transversais
os que máis acorde que vaian o tema para desenvolver, dos oito establecidos (moral e
cívica, igualdade de sexos, consumidor, para a paz, para a saúde, ambiental, sexual e
viaria).Estes serían:

a) Educación moral e cívica: co fin de que os alumnos saiban actuar e resolver problemas en determinadas situacións cotiás, poñerase en práctica na aula a explicación
sistemática de alternativas, a precisión da linguaxe, a perseveranza na procura de
solucións, etc.
b) Educación para a igualdade de sexos: comportarémonos e actuaremos de forma solidaria e comprensiva, potenciado o respecto cara a si mesmo e cara aos demais.
Utilizaremos a linguaxe de forma non discriminatoria, utilizaremos materiais non

sexistas, faremos fincapé na ruptura dos estereotipos sociais, das profesións das mulleres mediante a orientación laboral.

c) Educación do consumidor: mostraremos coa nosa actitude, un uso racional e adecuado das cousas, evitando accións de consumo desmesurado sen un fin ou obxectivo concreto, é dicir accións do comprar por comprar, senón transmitir valores de racionalidade ante o consumo.
d) Educación para a paz: debemos potenciar o diálogo entre os suxeitos, como a mellor forma de resolver os conflitos e desenvolver unha actitude de respecto e recoñecemento das persoas que fomenta a convivencia e a pluralidade de ideas.
e) Educación ambiental: fomentando hábitos colectivos como: non contaminar con pilas, non utilizar papel descontroladamente, fomentar o coidado da contorna, etc.
f) Educación para a saúde: fomentando hábitos colectivos como: non ensuciar a clase, nin o centro, potenciar o uso de papeleiras, etc.
15. PROCESO DE AVALIACIÓN:Nas unidades desta asignatura realizarase un proceso de avaliación continua. Nas actividades avaliarase, tanto a calidade do traballo, como o interese e a participación nela, así como a coordinación e o dialogo nos traballos realizados en grupo. Incluirá polo menos seis probas escritas ou orales -dúas por trimestre-. A superación de calquera destas non significa a superación de ningunha anterior. A calificación de cada avaliación será a media resultante dasprobas realizadas, sempre e cando en cada unha delas obtivese a nota mínima de “3”. Na calificación de cada avaliación valorarase entre un 10 e un 20% a actitude do /da alumno alumna, o que incluirá o seguimento da materia no día a día, a entrega dos traballos indiviuais ou en grupo, no prazo asinado, a revisión do portafolio, así como a realización das tarefas asinadas para fora da clase. Despois de cada avaliación, ao alumnado que non alcanzou os obxectivos previstos faráselle un control, na avaliación seguinte.
Avaliación final. A nota final será a media resultante das tres avaliacións, sempre e cando en cada unha delas obtivese a calificación mínima de “3”.

A recuperación do alumnado de 2º de bacharelato con economía pendente de 1º de bacharelato farase dividindo a materia en dúas partes para avaliar. 1ª parte: Microeconomía. 2ª parte Macroeconomía. E posteriormente realizarase un control xeral das partes non superadas, no que se valorará o coñecemento dos contidos mínimos expostos na programación.

16. INDICADORES DE LOGRO PAA AVALIAR O PROCESO DE ENSINANZA-APRENDIZAXE E A PRÁCTICA DOCENTE.

No Bacharelato a avaliación non se refire exclusivamente aos aprendizaxes dos alumnos, sino que haberá de incluir también o desenvolvemento e a apliación do currículo. Iso implica básicamente tres cousas:

•Saber o que queremos conseguir, o sea concocer e ter claro cales son os nosos obxectivos
•Saber observar, analizar e interpretar o que ocurre na clase, en función dos obxectivos do Departamento Economía I.E.S Xelmirez II.
•Saber tomar decisions sobre o que e preciso facer para ir axustando e adecuando a nosa acción, si e preciso ao apartarnos dos obxectivos.
Esta avaliación terá en cuenta os seguintes aspectos:

En relación coa avaliación do proceso de ensinanza e da práctica docente:

- A organización do centro e o aproveitamento dos recursos.
- O clima escolar no conxunto do centro e da aula. O carácter das relacions profesor/alumno/a. A convivencia entre os alumnos, su identificación co centro…..
- A coordinación entre os profesores do centro, co equipo directivo, etc
- A regularidade e a calidade da relación coas familias

En relación coa evaluación da propia programación

- Adecuación dos contenidos
- Adecuación dos obxetivos as necesidades e as características dos alumnos.
- Adecuación dos criterios establecidos sobre a avaliación.
- Idoneidade da metodoloxía
- Idoneidade dos materiais curriculares e didácticos empregados.
- Idoneidade da distribución dos contidos aplicados ao longo do curso

17. DISEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS RESULTADOS.

Na primeira semana, farase unha proba inicial que consistirá na realización dun cuestionario tal como se indica nos recursos didácticos do libro de texto da editorial
SM. Nese cuestionario se comprobarán os coñecementos e conceptos previos do alumnado. A partires desa avaliación inicial, iranse traballando os conceptos previos
erróneos que se irán desenvolvendo ó longo das distintas unidades didácticas.

18. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAPROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS
ACADÉMICOS E PROCESOS DE MILLORA.

A avaliación da propia programación basarase en tres momentos diferentes:

- En primeiro lugar a comprobación de que a planificación se fixo de manera correcta e que as unidades de programación concretaronse con todos os elementos curriculares prescriptivos incluidos.
- En segundo lugar, está o momento dedicado a reorientación continua consecuencia da aplicación na aula da programación didáctica. Analizarase si a programación didáctica e a adecuada as características específicas do grupo. Posteriormente estableceranse as medidas de mellora que se consideren oportunas.
- Por último, despois do desenvolvemento e aplicación total da programación, a avaliación da programación completarase cos resultados das avaliacións do alumnado.

.

PROGRAMACIÓN DE INICIACIÓN A
ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E
EMPRESARIAL

CUARTO CURSO ESO

INDICE

1. ObxectivosxeraisdeEducación Secundaria. 103
2. ObxectivosdaáreadeActividadeEmprendedoraeEmpresarial. 104
3. Descritores. 106

4. Contribución daáreaao desenvolvemento dascompetenciasclave. 112

5. Organización esecuenciación decontidoseestándaresde aprendizaxeavaliables.
6.Criteriosdeavaliación eestándaresdeaprendizaxe 116
7. Criteriosmetodolóxicoseestratexiasdidácticasxeraisparautilizar naárea. 120
8. Actividadescomplementarias. 121

9. Evidenciasparao portfolio. 121

10. Criteriosdecualificación epromoción. 122
11. Recursosdidácticos. 122

12. Medidasdeatención ádiversidadeeinclusión. 123

13. Avaliación daprogramación didáctica. 124
14- Presentación das unidades 127

1. OBXECTIVOS XERAIS DE EDUCACIÓN SECUNDARIA
A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes; coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais; practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos; exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais e resolver pacificamente os conflitos, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas.
e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, incorporar novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza nun mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e na galega, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos

sociais relacionados coa
saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio, e contribuír así á súa conservación e
mellora.
n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas,
utilizando diversos medios de expresión e representación.

2. OBXECTIVOS DA ÁREA DE INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL

1. Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.
2. Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.
3. Deseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.
4. Identificar as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.
5. Distinguir os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.
6. Describir as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.
7. Identificar as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no ámbito indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.
8. Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.
9. Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.
10. Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.
11. Manexar como usuario ou usuaria a nivel básico a aplicación informática de control e seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información do proxecto de empresa.
12. Transmitir información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do proxecto de empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.
13. Crear materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da

mercadotecnia.
14. Desempeñar tarefas de produción e/ou comercialización no proxecto de empresa tomando
decisións, traballando en equipo e cumprindo os prazos e obxectivos e propoñendo melloras
segundo un plan de control prefixado.

15. Recompilar datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno
próximo coma do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao
proxecto de empresa formulado.
16. Distinguir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de
capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.
17. Enumerar as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas
recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en
funcionamento.
18. Valorar as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no
proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.
19. Determinar os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo
as principais partidas relacionadas nun balance de situación.
20. Caracterizar de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas
diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada
un e as implicacións na marcha da empresa.
21. Presentar un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de
empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas
segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo
manexando ratios financeiras básicas.
22. Analizar os produtos financeiros máis adecuados de entre as entidades financeiras do
contorno para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os
máis adecuado para o proxecto de empresa.
23. Identificar as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento
básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega
que supón a carga impositiva á riqueza nacional.

3. DESCRITORES
COMPETENCIAS
INDICADORES DESCRITORES

CLAVE

Competencia matemática e
competencias básicas en
ciencia e tecnoloxía
Coidado do contorno
ambiental e dos seres vivos
-Interactuar co contorno natural de
xeito respectuoso.
-Comprometerse co uso
responsable dos recursos naturais
para promover un desenvolvemento
sostible.
-Respectar e preservar a vida dos
seres vivos do seu contorno.
-Tomar conciencia dos cambios
producidos polo ser humano no
ámbito natural e as repercusións
para a vida futura.
Vida saudable
-Desenvolver e promover hábitos
de vida saudable en canto á
alimentación e ao exercicio físico.
-Xerar criterios persoais sobre a
visión social da estética do corpo
humano fronte ao seu coidado
saudable.
A ciencia no día a día
-Recoñecer a importancia da
ciencia na nosa vida cotiá.
-Aplicar métodos científicos
rigorosos para mellorar a
comprensión da realidade
circundante en distintos ámbitos
(biolóxico, xeolóxico, físico,
químico, tecnolóxico,
xeográfico...).
-Manexar os coñecementos sobre
ciencia e tecnoloxía para solucionar
problemas, comprender o que
acontece a arredor nosa e responder
preguntas.
Manexo de elementos -Coñecer e utilizar os elementos
matemáticos matemáticos básicos: operacións,
magnitudes, porcentaxes,
proporcións, formas xeométricas,
criterios de medición e codificación
numérica, etc.

-Comprender e interpretar a
información presentada en formato
gráfico.
-Expresarse con propiedade na
linguaxe matemática.
Razoamento lóxico e
resolución de problemas
-Organizar a información
utilizando procedementos
matemáticos.
-Resolver problemas
seleccionando os datos e as
estratexias apropiadas.
-Aplicar estratexias de resolución
de problemas a situacións da vida
cotiá.
Comunicación lingüística
Comprensión: oral e escrita
-Comprender o sentido dos textos
escritos e orais.
-Manter unha actitude favorable
cara á lectura.
Expresión: oral e escrita
-Expresarse oralmente con
corrección, adecuación e
coherencia.
-Utilizar o vocabulario adecuado,
as estruturas lingüísticas e as
normas ortográficas e gramaticais
para elaborar textos escritos e orais.
-Compoñer distintos tipos de
textos creativamente con sentido
literario.
Normas de comunicación
-Respectar as normas de
comunicación en calquera contexto:
quenda de palabra, escoita atenta ao
interlocutor...
-Manexar elementos de
comunicación non verbal, ou en
diferentes rexistros, nas diversas
situacións comunicativas.

Comunicación noutras
linguas
-Entender o contexto sociocultural
da lingua, así como a súa historia
para un mellor uso desta.
-Manter conversas noutras linguas
sobre temas cotiáns en distintos
contextos.
-Utilizar os coñecementos sobre a
lingua para buscar información e
ler textos en calquera situación.
-Producir textos escritos de
diversa complexidade para o seu
uso en situacións cotiás ou en
materias diversas.
Competencia dixital
Tecnoloxías da información
-Empregar distintas fontes para a
busca de información.
-Seleccionar o uso das distintas
fontes segundo a súa fiabilidade.
-Elaborar e publicitar información
propia derivada de información
obtida a través de medios
tecnolóxicos.
Comunicación audiovisual
-Utilizar as distintas canles de
comunicación audiovisual para
transmitir informacións diversas.
-Comprender as mensaxes que
veñen dos medios de
comunicación.
Utilización de ferramentas
dixitais
-Manexar ferramentas dixitais
para a construción de coñecemento.
-Actualizar o uso das novas
tecnoloxías para mellorar o traballo
e facilitar a vida diaria.
-Aplicar criterios éticos no uso das
tecnoloxías.
Conciencia e expresións Respecto polas -Mostrar respecto cara ao
culturais manifestacións culturais
propias e alleas
patrimonio cultural mundial nas
súas distintas vertentes (artísticoliteraria,
etnográfica, científico-
técnica...), e cara ás persoas que
contribuíron ao seu
desenvolvemento.
-Valorar a interculturalidade como
unha fonte de riqueza persoal e
cultural.

-Apreciar os valores culturais do
patrimonio natural e da evolución
do pensamento científico.
Expresión cultural e artística
-Expresar sentimentos e emocións
mediante códigos artísticos.
-Apreciar a beleza das expresións
artísticas e as manifestacións de
creatividade e gusto pola estética
no ámbito cotián.
-Elaborar traballos e presentacións
con sentido estético.
Competencias sociais e
cívicas
Educación cívica e
constitucional
-Coñecer as actividades humanas,
adquirir unha idea da realidade
histórica a partir de distintas fontes
e identificar as implicacións que ten
vivir nun Estado social e
democrático de dereito referendado
por unha constitución.
-Aplicar dereitos e deberes da
convivencia cidadá no contexto da
escola.
Relación cos demais
-Desenvolver capacidade de
diálogo cos demais en situacións de
convivencia e traballo e para a
resolución de conflitos.
-Mostrar dispoñibilidade para a
participación activa en ámbitos de
participación establecidos.
-Recoñecer riqueza na diversidade
de opinións e ideas.
Compromiso social
-Aprender a comportarse desde o
coñecemento dos distintos valores.
-Concibir unha escala de valores
propia e actuar conforme a ela.
-Evidenciar preocupación polos
máis desfavorecidos e respecto aos
distintos ritmos e potencialidades.
-Involucrarse ou promover
accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e Autonomía persoal -Optimizar recursos persoais
espírito emprendedor apoiándose nas fortalezas propias.
-Asumir as responsabilidades
encomendadas e dar conta delas.
-Ser constante no traballo,
superando as dificultades.
-Dirimir a necesidade de axuda en

función da dificultade da tarefa.
Liderado
-Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
-Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
-Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
Creatividade
-Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema.
-Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
-Encontrar posibilidades no contorno que outros non aprecian.
Emprendemento
-Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.
-Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
-Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.
-Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender
Perfil de aprendiz
-Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
-Xestionar os recursos e as motivacións persoais a prol da aprendizaxe.
-Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
Ferramentas para estimular o pensamento
-Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
-Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
Planificación e avaliación da aprendizaxe
-Planificar os recursos necesarios e os pasos que se deben realizar no proceso de aprendizaxe.

-Seguir os pasos establecidos e
tomar decisións sobre os pasos
seguintes en función dos resultados
intermedios.
-Avaliar a consecución de
obxectivos de aprendizaxe.
-Tomar conciencia dos procesos
de aprendizaxe.
121

4. CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Descrición do modelo competencial

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permitan ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguimento (entre dous e cinco por competencia), grandes piares que permiten describila dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral,

o axuste do nivel de concreción esixe que os devanditos indicadores se dividan, á súa vez, no que se denominandescritores da competencia, que serán os que «describan» o grao competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento encontraremos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.
En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétase en desempeños competenciais, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivable. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materias e cursos da etapa.

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, oselementos transversais, como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional, traballaranse desde todas as áreas, posibilitando e fomentando que o proceso de ensinanzaaprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento e a aprendizaxe dosvalores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidade dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde asdiferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial incidiremos no

adestramento de
todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Desde a área contribúese ao desenvolvemento desta competencia aplicando o razoamento lóxico e a adquisición de diferentes elementos para o bo desempeño do alumnado nela, con accións como a planificación de gastos e ingresos, o cálculo de beneficios ou perdas, a elaboración dun plan de negocio e a análise da viabilidade, a confección dun plan de comercialización... E todo iso a través da observación do contorno, da súa análise e da realización de diversas formulacións para un desenvolvemento sostible.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

-Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
-Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece arredor nosa e responder preguntas.
-Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
-Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
-Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.
-Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.

Comunicación lingüística

Importante para o desenvolvemento desta competencia é a adquisición de destrezas básicas como a lectura, a conversación e a escritura, para levar a cabo diferentes tarefas, consideradas desde a área de participación, en situacións de comunicación de grupo, expresión de ideas, elaboración dun plan de negocio, listaxe de tarefas para desenvolver a actividade do plan de empresa, xeración de diferentes documentos administrativos necesarios, comprensión de diferentes documentos... As actitudes e os valores desta competencia veranse en diferentes tarefas, nas que se fomentará o respecto ás opinións dos demais e o desenvolvemento do espírito crítico.

Os descritores que priorizaremos serán:

-Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
-Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
-Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
-Manexar elementos de comunicación non verbal ou diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

Competencia dixital

Na actualidade, é necesario o uso das tecnoloxías da información e a comunicación para diferentes ámbitos das nosas vidas, como traballo, ocio, aprendizaxe, participación na sociedade, etc.É fundamental coñecer o uso de varias aplicacións informáticas, o acceso ás fontes e o procesamento da información... todo iso desenvolverase nas diferentes tarefas propostas,

tanto individuais coma
grupais, nas que se requira consultar páxinas webs para obter información ou xerar documentos
relacionados co plan de empresa, así como tarefas de carácter administrativo, mediante a utilización

de diferentes programas de xestión, na presentación-defensa de traballos a través da utilización de
varios medios e formatos dixitais, e na publicitación do que queiramos transmitir. Por todo iso,
formularanse tarefas nas que se necesite o uso dos recursos tecnolóxicos, desenvolvendo unha
actitude activa, segura e crítica cara a estes.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

-Empregar distintas fontes para a busca de información.
-Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios
tecnolóxicos.
-Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
-Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
-Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
-Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais

A expresión cultural é fundamental para o desenvolvemento de aptitudes creativas que poidamos
trasladar a varios contextos profesionais. Desde a área de Iniciación á Actividade Emprendedora e
Empresarial podemos adestrar diferentes aspectos, como a apreciación da importancia da expresión
creativa de ideas e experiencias a través de distintos medios.

Polo tanto, nesta área traballaremos os seguintes descritores:

-Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
-Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade, e gusto pola
estética no ámbito cotián.
-Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas

Esta competencia necesita do coñecemento e adestramento de diferentes habilidades para elaborar
ideas, ter en conta a opinión dos demais, tomar decisións, resolver conflitos, interactuar con outras
persoas e grupos respectando unhas normas, interpretar fenómenos e problemas sociais... Os
diferentes aspectos que se tratarán desde esta área, como a empresa e a responsabilidade social, o
espírito emprendedor, a creatividade e a innovación, o papel do Estado e as administracións
públicas nas empresas, o valor social do diñeiro, os intermediarios financeiros na sociedade, a
análise dos impostos con respecto ao benestar social, os dereitos e deberes dos consumidores no
mundo do negocio, etc., permitirán ao alumnado a obtención dos coñecementos e as habilidades
necesarios para o desenvolvemento desta competencia.

Para iso adestraremos os seguintes descritores:

-Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
-Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
-Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

-Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
-Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a
resolución de conflitos.
-Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial céntrase sobre todo no
desenvolvemento desta competencia, a cal implica a capacidade de transformar as ideas en actos.
Desde esta área, desenvolveranse capacidades e habilidades no alumnado relacionadas coa
autonomía persoal, o liderado e a creatividade, e habilidades empresariais como a planificación, a
organización, a xestión e a toma de decisións, a participación, o liderado e a delegación, o
pensamento crítico, o sentido da responsabilidade, o recoñecemento de fortalezas e debilidades dun
mesmo e dun proxecto, a avaliación, a asunción de riscos, o plan de mercadotecnia, a xestión de
recursos materiais e humanos, a xeración de ideas creativas, o recoñecemento de oportunidades de
negocio, o deseño dun plan de negocio, a análise de viabilidade, etc.

Os descritores que adestraremos son:

-Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
-Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
-Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
-Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
-Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
-Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
-Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender é fundamental para a aprendizaxe do día a día do noso
alumnado nos diferentes contextos nos que se encontre. Desde esta área adestramos aspectos como
a capacidade para iniciar, organizar e persistir no proxecto empresarial, polo que esixe que o
alumnado se motive para levar a cabo as diferentes accións, recoñeza as súas fortalezas e as
aproveite, coñeza e controle os procesos levados a cabo, utilice diferentes estratexias para o
coñecemento dos aspectos relacionados coa autonomía persoal, así como que coñeza os
mecanismos de creación de empresas e as finanzas e desenvolva o seu pensamento crítico e creativo
para o descubrimento de novas posibilidades. Todo iso co obxectivo de mellorar o noso contorno e
avaliar se se alcanzan os obxectivos preestablecidos.

Para o desenvolvemento desta competencia, adestraremos os seguintes descritores:

-Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias
múltiples, funcións executivas...
-Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
-Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
-Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
-Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados
intermedios.
-Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

5. ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Os contidos da área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial agrúpanse en varios bloques. Os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe formúlanse para 4.º curso da ESO.

O alumnado deberá adquirir uns coñecementos e destrezas básicos que lle permitan alcanzar unha cultura científica; os alumnos e as alumnas deben identificarse como axentes activos e recoñecer que das súas actuacións e coñecementos dependerá o desenvolvemento do seu contorno.

CONTIDOS

Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación

1. A empresa na sociedade.
2. O carácter emprendedor.
3. As áreas de actividade profesional.
4. A carreira profesional.
5. Oferta e demanda de traballo.
6. A relación laboral.
7. O contrato de traballo.
8. A negociación colectiva.
9. Que é a Seguridade Social?
10. O Réxime Xeral da Seguridade Social.
11. Réxime Especial de Traballadores Autónomos.
12. Riscos laborais.

Bloque 2. Proxecto empresarial

1. A idea de negocio.
2. Elementos e estrutura da empresa.
3. O plan de empresa (I).
4. O plan de empresa (II) A contabilidade como medida do patrimonio.
5. Documentos comerciais.
6. A información de recursos humanos.
7. O arquivo.
8. O proceso produtivo.
9. Valor e mercadotecnia.
10. A promoción.
11. Axudas á creación de empresas.

Bloque 3. Finanzas

1. A forma xurídica da empresa.
2. Trámites e autónomos.
3. Trámites e sociedades.
4. A sociedade limitada expresa.
5. Os investimentos na empresa.
6. As fontes de financiamento (I).
7. As fontes de financiamento (II).
8. Outras formas de financiamento.
9. A planificación financeira (I).
10. A planificación financeira (II).
11. VAN, TIR e limiar de rendibilidade.
12. Ratios. Impostos.

6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación

1. Describir as calidades persoais e destrezas asociadas á iniciativa emprendedora analizando os requirimentos dos distintos postos de traballo e actividades empresariais.

1.1. Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.

1.2. Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.

2. Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.

2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.

3. Actuar como un futuro traballador responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.

3.1. Identifica as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.

3.2. Distingue os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.

3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas
traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas
continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.
3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica
máis relevantes no contorno indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como
as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.
Bloque 2. Proxecto empresarial

1. Crear un proxecto de empresa na aula describindo as características internas e a súa
relación co contorno así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa
rede loxística como provedores, clientes, sistemas de produción e comercialización e redes de
almacenaxe entre outros.
1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e
tomando parte na actividade que esta desenvolve.
1.2. Identifica as características internas e externas do proxecto de empresa así como os
elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou
comercialización, almacenaxe, e outros.
1.3. Describe a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as
funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do
proceso produtivo ou comercial.
2. Identificar e organizar a información das distintas áreas do proxecto de empresa aplicando
os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.
2.1. Manexa como usuario ou usuaria a nivel básico a aplicación informática de control e
seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión
financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información do proxecto
de empresa.
2.2. Transmite información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do proxecto de
empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento
protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.
3. Realizar actividades de produción e comercialización propias do proxecto de empresa
creado aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.
3.1. Crea materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa
incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da
mercadotecnia.
3.2. Desempeña tarefas de produción e/ou comercialización no proxecto de empresa tomando
decisións, traballando en equipo e cumprindo os prazos e obxectivos e propoñendo melloras
segundo un plan de control prefixado.
3.3. Recompila datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno

próximo como do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao
proxecto de empresa formulado.

Bloque 3. Finanzas

1. Describir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores así como coas esixencias de capital.
1.1. Distingue as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.
1.2. Enumera as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en funcionamento.
1.3. Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.
2. Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica incluíndo as externas e internas valorando as máis adecuadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.
2.1. Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.
2.2. Caracteriza de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.
3. Comprender as necesidades da planificación financeira e de negocio das empresas ligándoa á previsión da marcha da actividade sectorial e económica nacional.
3.1. Presenta un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios financeiras básicas.
3.2. Analiza os produtos financeiros máis adecuados de entre as entidades financeiras do contorno para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os máis adecuado para o proxecto de empresa.
3.3. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega que supón a carga impositiva á riqueza nacional.
7. CRITERIOS METODOLÓXICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS PARA UTILIZAR NA ÁREA
En concreto, na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial:

Necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman os andamios da materia. A finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico.

O alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e a análise sobre a importancia
do mundo da empresa na actualidade, as súas vantaxes e as implicacións éticas que en ocasións
consideran. Para iso, necesitamos certo grao deadestramento individual e traballo reflexivo
sobre procedementos básicos da materia: a reflexión crítica, a análise da realidade, o
desenvolvemento de capacidades individuais, a argumentación en público ou a comunicación
audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o adestramento sistemático de
destrezas emprendedoras, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de
habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta
perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada estudante parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias
predominantes. Enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde ateoría das
intelixencias múltiples facilita que todos os estudantes poidan chegar a comprender os contidos
que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial é indispensable avinculación a
contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as
tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de
aplicación dos contidos.

8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS
Con respecto ás actividades complementarias que se poden propoñer ao alumnado, convén
reflexionar sobre estas cuestións:
-Conseguíronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?
-Cal foi o resultado da realización das actividades?
-Cales delas gustaron máis?
-Que propostas de mellora podemos sinalar?

9. EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO
A partir do traballo cos desempeños competenciais, obteranse diversas evidencias de aprendizaxe,
vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos
portfolios de aprendizaxe na aula, o que fai necesario que, ao longo das distintas unidades
didácticas, se planifiquen a realización e a recollida de probas que mostren o nivel de consecución
do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna; esta recollida pode pautarse ou deixar que sexa o propio alumnado o que seleccione que evidencias quere mostrar.
Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital. No anexo de avaliación preséntase un guión para a súa realización.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:
-Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.
-Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e as alumnas.
-Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicalos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.
-Probas escritas que evidencien o traballo cos estándares de aprendizaxe.
-Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.
-Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.

10. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN
En cada avaliación, a profesora, o departamento, decidirá o peso que na cualificación final de cada trimestre e área terán os instrumentos de avaliación utilizados para o seguimento das aprendizaxes dos seus estudantes. Para a súa determinación, poden apoiarse nunhas táboas como as seguintes:

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN
Ferramentas de avaliación do traballo competencial	
Probas de avaliación escritas	
Evidencias dos estándares de aprendizaxe	
Cualificación total	

Ao final do curso:

PORCENTAXE NA NOTA FINAL

1.ª avaliación
2.ª avaliación
3.ª avaliación
Portfolio de aprendizaxe
Cualificación total

Así mesmo, cada centro determinará o peso de cada área e competencia de cara á promoción final
de cada alumno e alumna.

11. RECURSOS DIDÁCTICOS
Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

-A proposta didáctica para Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial, 4.º ESO.
-O libro dixital.
-Os cadernos de estratexias metodolóxicas.
-As monografías didácticas.
-A web do profesorado.
12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN
Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de solicitar, en
primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe
coñecerse a relativa a:

-O número de alumnos e alumnas.
-O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
-As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos
curriculares.
-As necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden
abordar(planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da
eficacia de medidas, etc.).

-As fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.
-Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.
-Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos
cooperativos.
-Os tipos de recursos que se necesitan adaptar no nivel xeral para obter un logro óptimo do
grupo.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que
tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes; a
partir dela poderemos:

-Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización
de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con
necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero
que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).

-Saber as medidas organizativas que cómpre adoptar. (Planificación de reforzos, situación de
espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).
-Establecer conclusións sobre as medidas curriculares que cómpre adoptar, así como sobre os

recursos que se van empregar.
-Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
-Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
-Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto

de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor ou
titora.

13. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da

realización e
desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica

proponse unha secuencia de preguntas que lle permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

PROPOSTAS DE

ASPECTOS PARA PARA PARA

MELLORA

AVALIAR DESTACAR... MELLORAR...

PERSOAL

Temporalización das
unidades didácticas
Desenvolvemento dos
obxectivos didácticos
Manexo dos contidos da
unidade
Descritores
e desempeños
competenciais
Realización de tarefas
Estratexias metodolóxicas
seleccionadas
Recursos
Claridade nos criterios
de avaliación
Uso de diversas
ferramentas de avaliación
Portfolio de evidencias
dos estándares de
aprendizaxe
Atención á diversidade
Interdisciplinariedade

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 1
TítuloAs empresas e a actividade empresarial
Descrición da unidade
Nesta primeira unidade didáctica abórdanse aspectos clave para a toma de decisións relacionadas
coa carreira profesional. A unidade comeza introducindo o papel das empresas na economía
española e reforzando a distinción entre microempresas, pemes e grandes empresas. Ademais,
poñemos atención ao papel do emprendemento así como ao fenómeno do intraemprendemento.
Seguidamente, destacamos as características principais das persoas emprendedoras co fin de que o
alumnado trate de identificar algunha delas na súa persoa.
A segunda parte da unidade está dedicada ás áreas de actividade profesional, destacando os
conceptos de familia profesional, cualificación profesional e unidade de competencia. Tratamos de
ofrecer esta información co fin de que o alumnado poida realizar buscas concretas que lle axuden a
definir a súa carreira profesional. A unidade péchase poñendo atención ao concepto de itinerario
formativo e analizando os factores obxectivos e subxectivos que inciden na decisión acerca do
rumbo da propia carreira profesional.

Temporalización: doce sesións.

Setembro: Outubro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS
-Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con
iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e as empresarias e o seu
papel na xeración de traballo e benestar social.

-Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno,
os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha
delas, razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.

–
Deseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do
contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a
necesidade de formación ao longo da vida.
3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE
APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE
Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e
competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a
aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor
(CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Criterios Estándares de aprendizaxe

Contidos CC

de avaliación avaliables

-A empresa na
sociedade.
-O carácter
emprendedor.
-As áreas de actividade
profesional.
-A carreira profesional.
1. Describir as calidades
persoais e destrezas
asociadas á iniciativa
emprendedora analizando
os requirimentos dos
distintos postos de traballo e
actividades empresariais.
1.1. Identifica as calidades
persoais, actitudes,
aspiracións e formación
propias das persoas con
iniciativa emprendedora,
describindo a actividade dos
empresarios e as empresarias
e o seu rol na xeración de
traballo e benestar social.
CAA,
CCEC,
CCL,
CSC
1.2. Investiga con medios
telemáticos as diferentes
áreas de actividade
profesional do contorno, os CAA,
tipos de empresa que as CSIEE,
desenvolven e os diferentes CSC,
postos de traballo en cada CCL,
unha delas razoando os CDrequirimentos para o
desempeño profesional en
cada un deles.
2. Tomar decisións sobre 2.1. Deseña un proxecto de
o itinerario vital propio
comprendendo as
carreira profesional propia
relacionando as posibilidades CMCT
posibilidades de emprego,
autoemprego e carreira
profesional en relación coas
habilidades persoais e as
alternativas de formación e
aprendizaxe ao longo da
do contorno coas calidades e
aspiracións persoais
valorando a opción do
autoemprego e a necesidade
de formación ao longo da
vida.
,
CD,
CCL,

CAA,
CSIEE,
CSC
vida.

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación proponse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe.O
cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán
substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Estándares de aprendizaxe avaliables Selección de evidencias para o portfolio

1.1. Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e as empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.
-Comparar habilidades persoais coas expostas en exemplos do texto.
-Describir as funcións das empresas.
-Identificar microempresas e pemes. Valorar a porcentaxe de poboación ocupada nelas. Realizar a mesma análise para as grandes empresas.
-Propoñer exemplos próximos e distinguir entre microempresas, pemes e grandes empresas.
-Comprender e coñecer as actitudes emprendedoras. Identificalas.
-Reflexionar sobre as propias habilidades e/ou actitudes emprendedoras.
1.2. Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas, razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.
-Investigar dentro do Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais tratando de encontrar a familia profesional, cualificacións profesionais e unidades de competencia que mellor se adaptan ás súas expectativas e habilidades.
-Coñecer o concepto de familia profesional.
-Consultar a listaxe de familias profesionais no SEPE.
-Distinguir os requisitos esixidos para o exercicio profesional dunha actividade.
-Describir os postos de traballo e informarse sobre os seus requisitos para o caso dunha empresa do seu contorno.
2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais, valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.
-Consultar o informe do SEPE «Perfís da oferta de emprego» e seleccionar unha profesión acorde coas súas expectativas, identificando as competencias requiridas, a formación necesaria, a distribución xeográfica da contratación e o desemprego.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS
Competencia Descritor Desempeño
Comunicación lingüística. Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.
Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
Comprender o sentido dos textos escritos.
Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.
Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital. Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
Manexar aplicacións informáticas de escritorio e en liña.
Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade.
Manexa unha aplicación en liña para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender. Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
Intelixencias múltiples.
Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.
Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.
Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma positiva.
Educación en valores:mostrar dispoñibilidade para a

participación activa en ámbitos
de participación establecidos.
Esfórzase, atende, participa e
realiza as actividades con
interese.
Sentido de iniciativa e
espírito emprendedor.
Mostrar iniciativa persoal para
iniciar ou promover accións
novas.
Desenvolve ideas a partir das
que achegan outros
compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións
culturais.
Expresar sentimentos e emocións
desde códigos artísticos.
Improvisa situacións onde
interpreta roles que lle
axudan a expresar as súas
ideas e sentimentos.

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS
No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

-Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
-Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
-Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
-Estruturas sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe
obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
-Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar
a aprendizaxe dos contidos da unidade.
-Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método
de aprendizaxe por experiencia.
-Exposición docente.
7. RECURSOS
Para o tratamento da unidade, ademais dos temas, utilizaranse:

-Encerado tradicional ou dixital.
-Ordenador persoal.
-Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
-Lapis de cores e rotuladores.
8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN
-Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE
-Quedificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
-Como vou minimizar as dificultades?
-Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
-Querecursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO
-Queporcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
-Que éo que mellor funcionou nesta unidade?
-Quecambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

1. Presentación da unidade 2
2. Obxectivos didácticos
3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliables/Competencias clave
4. Selección de evidencias para o portfolio
5. Competencias clave: Descritores e Desempeños
6. Estratexias metodolóxicas
7. Recursos
8. Ferramentas de avaliación
9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade
10. Autoavaliación do profesorado

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 2
Título O mercado de traballo
Descrición da unidade
Na segunda unidade do libro, os contidos versan sobre o mercado de traballo. Decidiuse abordar o
tema comezando por dar unha visión xeral do seu funcionamento. De aí que a epígrafe primeira da
unidade teña un contido relacionado coa teoría económica. Ademais, aproveitamos para introducir
conceptos importantes relacionados con este mercado, como poboación activa, ocupada e
desempregada, así como taxa de desemprego.
Na segunda epígrafe abórdase o aspecto xurídico da relación laboral, citando as fontes que a regulan
así como os principios fundamentais. Para pechar a epígrafe, prestamos especial atención á norma
de referencia, o Estatuto dos Traballadores.
A terceira parte da unidade está dedicada ao contrato de traballo. No momento de escribir estas
liñas, existe na nosa economía unha diversidade abundante de contratos e así queda reflectido na
epígrafe. Intentamos ofrecer os aspectos distintivos de cada un deles. Poñemos atención, ademais, á
formación e composición do custo laboral para as empresas.
Pechamos os contidos da unidade atendendo outra gran fonte que regula a relación laboral, o
convenio colectivo e a súa orixe, a negociación colectiva. Como caso práctico incluímos a
formalización dun contrato de traballo baixo o modelo oficial co fin de achegar o alumnado a esta
realidade.

Temporalización: doce sesións.
Outubro: Novembro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS
-Identificar as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras
e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.
-Distinguir os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en
contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE
APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE
Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e
competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a
aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor
(CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Criterios Estándares de aprendizaxe

Contidos CC

de avaliación avaliables

-Oferta e demanda de
traballo.
-A relación laboral.
-O contrato de traballo.
-A negociación
colectiva.
1. Actuar como un futuro
traballador ou traballadora
responsable coñecendo os
seus dereitos e deberes
como tal, valorando a
acción do Estado e da
Seguridade Social na
protección da persoa
empregada así como
comprendendo a necesidade
de protección dos riscos
laborais.
1.1. Identifica as normas e
institucións que interveñen
nas relacións entre persoas
traballadoras e persoas
empresarias relacionándoas
co funcionamento do
mercado de traballo.
CSC,
CSIEE,
CCEC,
CAA,
CCL
1.2. Distingue os dereitos e
obrigas que se derivan das
relacións laborais
comprobándoos en contratos
de traballo e documentos de
negociación colectiva.
CSIEE,
CSC,
CAA,
CCL,
CD,
CMCT

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO
Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.
No anexo de avaliación proponse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe.O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Estándares de aprendizaxe avaliables Selección de evidencias para o portfolio

1.1. Identifica as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.
-Recoñecer os conceptos de oferta e demanda de traballo e os seus argumentos.
-Coñecer os conceptos de poboación activa, ocupada e desempregada.
-Calcular a taxa de desemprego da economía.
-Identificar as principais normas de dereito que regulan a relación laboral e os seus principios básicos.
-Consultar o Estatuto dos Traballadores con criterio.
1.2. Distingue os dereitos e obrigas que se -Discriminar, a partir da consulta do Estatuto

derivan das relacións laborais comprobándoos
en contratos de traballo e documentos de
negociación colectiva.
dos Traballadores ou dun convenio colectivo,
os dereitos e obrigas que se desprenden da
relación laboral.
-Cumprir un contrato de traballo.
-Coñecer os distintos tipos e características
dun contrato de traballo, así como os
requisitos principais para a súa celebración.
-Coñecer o concepto de negociación
colectiva e o seu alcance dentro da lexislación
vixente.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS
Competencia Descritor Desempeño
Comunicación lingüística. Expresar oralmente de xeito
ordenado e claro calquera tipo de
información.
Explica con coherencia os
temas formulados ao profesor
ou á profesora ou aos seus
compañeiros e compañeiras.
Comprender o sentido dos textos
escritos.
Realiza con corrección as
actividades tras a lectura dos
seus enunciados.
Competencia matemática
e competencias básicas en
ciencia e tecnoloxía.
Aplicar as estratexias de
resolución de problemas a
calquera situación problemática.
Realiza cálculos para a
planificación de tempos e
prazos.
Competencia dixital. Comprender as mensaxes
elaboradas en códigos diversos.
Manexar aplicacións informáticas
de escritorio eonline.
Interpreta con corrección o
apoio visual para a
realización da actividade.
Manexa unha aplicación
online para xestionar tempos
e prazos.
Aprender a aprender. Avaliar a consecución de
obxectivos de aprendizaxe.
Recoñece os aspectos
aprendidos na unidade.
Aprendizaxe cooperativa: xerar
estratexias para aprender en
distintos contextos de
aprendizaxe.
Participa nas dinámicas
cooperativas desempeñando o
rol que lle corresponde.
Intelixencias múltiples:
Identificar potencialidades
persoais como aprendiz: estilos
de aprendizaxe, intelixencias
múltiples, funcións executivas.
Expresa de maneiras diversas
aquelas características físicas
e calidades físicas que o
identifican.
Competencias sociais e
cívicas.
Recoñecer riqueza na diversidade
de opinións e ideas.
Acepta as ideas e opinións
dos compañeiros e as
compañeiras de forma
positiva.
Educación en valores:mostrar
dispoñibilidade para a

participación activa en ámbitos
de participación establecidos.
Esfórzase, atende, participa e
realiza as actividades con
interese.
Sentido de iniciativa e
espírito emprendedor.
Mostrar iniciativa persoal para
iniciar ou promover accións
novas.
Desenvolve ideas a partir das
que achegan outros
compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións
culturais.
Expresar sentimentos e emocións
desde códigos artísticos.
Improvisa situacións onde
interpreta roles que lle
axudan a expresar as súas
ideas e sentimentos.

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS
No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

-Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
-Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
-Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
-Estruturas sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe
obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
-Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar
a aprendizaxe dos contidos da unidade.
-Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método
de aprendizaxe por experiencia.
-Exposición do docente.
7. RECURSOS
-Encerado tradicional ou dixital.
-Ordenador persoal.
-Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
-Lapis de cores e rotuladores.
8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN
-Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE
-Quedificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
-Como vou minimizar as dificultades?
-Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
-Querecursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?
10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO
-Queporcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?

-Que éo que mellor funcionou nesta unidade?
-Quecambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

1. Presentación da unidade 3
2. Obxectivos didácticos
3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliables/Competencias clave
4. Selección de evidencias para o portfolio
5. Competencias clave: Descritores e Desempeños
6. Estratexias metodolóxicas
7. Recursos
8. Ferramentas de avaliación
9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade
10. Autoavaliación do profesorado

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 3
Título Seguridade Social e riscos laborais
Descrición da unidade
A terceira unidade do libro está dedicada ao Sistema da Seguridade Social. A pesar da súa
complexidade, intentaremos introducir o alumnado nas súas características básicas e razón de ser,
sen nos esquecer dos dous réximes principais que alimentan o sistema, o Réxime Especial de
traballadores Autónomos.
Na primeira epígrafe describiremos que fai a Seguridade Social, cal é a misión do sistema e que
funcións realiza. Anotaremos na axenda quen é son actores que sustentan o sistema baixo o
principio de solidariedade interxeracional e descubriremos que se esconde baixo o termo
continxencia e os seus tipos. A solidariedade descrita anteriormente levaranos a coñecer que é o
Fondo de Reserva da Seguridade Social e para que serve e cales son as condicións baixo as cales é
posible utilizalo.
Xa na segunda e terceira epígrafes, afondaremos nos réximes principais do sistema, o xeral e o de
traballo autónomo, aprenderemos a calcular as cotas de cotización e intentaremos que o alumnado
comprenda que parte achegan os traballadores e que parte achegan as empresas, algo que viñan
enxergando desde a unidade anterior ao calcular o custo salarial para as empresas. Dentro do
Réxime Especial de Traballadores Autónomos, estudaremos as distintas opcións de cotización e
analizaremos os distintos incentivos que existen co obxecto de fomentar o paradigma do
emprendemento.
Por último, dedicaremos a cuarta epígrafe da unidade aos riscos laborais. Veremos que son os
accidentes de traballo, os seus tipos e a súa importancia, as súas consecuencias. Falaremos de
prevención de riscos laborais, describindo os aspectos fundamentais da lexislación, como o dereito
a unha protección eficaz no traballo, a evitación de riscos, a adaptación das tarefas ás persoas e aos
equipos, a integración da prevención no sistema de xestión da empresa, etcétera.
Por último, ao longo da unidade, como vén sendo habitual, propóñense recursos externos que
complementarán e apoiarán a impartición dos contidos.

Temporalización: doce sesións.
Novembro: Decembro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS
-Describir as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas
traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as
distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs
institucionais.

-Identificar as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica
máis relevantes no contorno, indicando os métodos de prevención legalmente establecidos

así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e
competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a
aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor
(CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Criterios Estándares de aprendizaxe

Contidos CC

de avaliación avaliables

-Que é a Seguridade Social?
-O Réxime Xeral da Seguridade Social.
-Réxime Especial de Traballadores Autónomos.
-Riscos laborais.
1. Actuar como un futuro traballador responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.
1.1. Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.
CSIEE,
CAA,
CSC,
CCL,
CCEC,
CMCT,
CD
1.2. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no contorno, indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de

accidente ou dano.
CAA,
CSIEE,
CSC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación proponse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe.O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias

Estándares de aprendizaxe avaliables Selección de evidencias para o portfolio

1.1. Describe as bases do sistema da -Coñecer o funcionamento do sistema de Seguridade Social, así como as obrigas de Seguridade Social.
persoas traballadoras e persoas empresarias -Describir as prestacións do sistema.
dentro deste, valorando a súa acción -Distinguir as distintas continxencias.
protectora ante as distintas continxencias -Coñecer a relación entre número de cubertas e describindo as prestacións cotizantes, fondo de reserva e estrutura mediante buscas nas webs institucionais. demográfica.
-Buscar e encontrar información relevante dentro das páxinas web oficiais.
-Calcular o custo real dun posto de traballo, aplicando cálculos sobre bases de cotización.
-Comprobar bases de cotización entre os topes máximos e mínimos.
-Calcular cota obreira e patronal á Seguridade Social dentro do Réxime Xeral.
-Calcular cotas de cotización no Réxime do Traballo Autónomo.
-Coñecer os distintos conceptos polos que unha persoa no Réxime do Traballo Autónomo pode cotizar.
1.2. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no contorno, indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.
-Identificar situacións de risco laboral.
-Investigar e listar os posibles riscos que unha situación laboral pode entrañar.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS
Competencia Descritor Desempeño
Comunicación lingüística. Expresar oralmente de xeito
ordenado e claro calquera tipo de
información.
Explica con coherencia os
temas formulados ao profesor
ou á profesora ou aos seus
compañeiros e compañeiras.
Comprender o sentido dos textos
escritos.
Realiza con corrección as
actividades tras a lectura dos
seus enunciados.
Competencia matemática
e competencias básicas en
ciencia e tecnoloxía.
Aplicar as estratexias de
resolución de problemas a
calquera situación problemática.
Realiza cálculos para a
planificación de tempos e
prazos.
Competencia dixital. Comprender as mensaxes
elaboradas en códigos diversos.
Manexar aplicacións informáticas
de escritorio eonline.
Interpreta con corrección o
apoio visual para a
realización da actividade.
Manexa unha aplicación
online para xestionar tempos
e prazos.
Aprender a aprender. Avaliar a consecución de
obxectivos de aprendizaxe.
Recoñece os aspectos
aprendidos na unidade.
Aprendizaxe cooperativa: xerar
estratexias para aprender en
distintos contextos de
aprendizaxe.
Participa nas dinámicas
cooperativas desempeñando o
rol que lle corresponde.
Intelixencias múltiples:
Identificar potencialidades
persoais como aprendiz: estilos
de aprendizaxe, intelixencias
múltiples, funcións executivas.
Expresa de maneiras diversas
aquelas características físicas
e calidades físicas que o
identifican.
Competencias sociais e
cívicas.
Recoñecer riqueza na diversidade
de opinións e ideas.
Acepta as ideas e opinións
dos compañeiros e as
compañeiras de forma
positiva.
Educación en valores:mostrar
dispoñibilidade para a

participación activa en ámbitos
de participación establecidos.
Esfórzase, atende, participa e
realiza as actividades con
interese.
Sentido de iniciativa e
espírito emprendedor.
Mostrar iniciativa persoal para
iniciar ou promover accións
novas.
Desenvolve ideas a partir das
que achegan outros
compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións
culturais.
Expresar sentimentos e emocións
desde códigos artísticos.
Improvisa situacións onde
interpreta roles que lle
axudan a expresar as súas
ideas e sentimentos.

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS
No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

-Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
-Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
-Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
-EstruturassinxelasdeaprendizaxecooperativasuxeridasnaPDparaqueoalumnado traballe
obxectivosgrupaisedesenvolvaainterdependenciapositivaeinteracciónacaraacara.
-Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar
a aprendizaxe dos contidos da unidade.
-Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método
de aprendizaxe por experiencia.
-Exposición do docente.
7. RECURSOS
Para o tratamento da unidade, ademais dos temas fotocopiados utilizaranse:

-Vídeos.
-Encerado tradicional ou dixital.
-Ordenador persoal.
-Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
-Lapis de cores e rotuladores.
8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN
-Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE
-Quedificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
-Como vou minimizar as dificultades?
-Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
-Querecursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO
-Queporcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
-Que éo que mellor funcionou nesta unidade?
-Quecambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

1. Presentación da unidade 4
2. Obxectivos didácticos
3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliables/Competencias clave
4. Selección de evidencias para o portfolio
5. Competencias clave: Descritores e Desempeños
6. Estratexias metodolóxicas
7. Recursos
8. Ferramentas de avaliación
9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade
10. Autoavaliación do profesorado

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 4
Título Plan de empresa
Descrición da unidade
Na cuarta unidade tratamos contidos asociados ao denominado plan de empresa que toda persoa
emprendedora debe realizar se desexa que o seu proxecto remate sobrevivindo no mercado.
Comezamos a unidade abordando a idea de negocio como punto de partida e instando o alumnado a
que a desenvolva a partir dunha serie de cuestións principais, sen esquecer o papel social que se lle
atribúe a toda organización como participante do mercado.
Na segunda epígrafe introducimos o concepto de empresa e os seus elementos co fin de comezar a
familiarizar o alumnado na súa clasificación e diferenciación. Ademais, reforzamos o inicialmente
impartido na primeira epígrafe cunha análise particular do ámbito.
A terceira e cuarta epígrafe están dedicadas ao que coñecemos como plan de empresa. Afrontamos a
tarefa percorrendo conceptos inherentes á mercadotecniamix, a organización da empresa,
actividade produtiva e financiamento.
Pechamos a unidade cun texto que resalta a importancia de contar cun plan de negocio.

Temporalización: doce sesións.
Xaneiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS
-Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e
tomando parte na actividade que esta desenvolve.
-Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os
elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou
comercialización, almacenaxe, e outros.
-Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as
funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do
proceso produtivo ou comercial.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE
APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE
Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e
competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a
aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito
emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos Criterios
de avaliación
Estándares de aprendizaxe
avaliables CC
-A idea de negocio.
-Elementos e estrutura
da empresa.
-O plan de empresa (I).
-O plan de empresa (II).
1. Crear un proxecto de
empresa na aula describindo
as características internas e
a súa relación co contorno
así como a súa función
social, identificando os
elementos que constitúen a
súa rede loxística, como
provedores, clientes,
sistemas de produción e
comercialización e redes de
almacenaxe entre outros.
1.1. Determina a
oportunidade dun proxecto de
empresa identificando as
características e tomando
parte na actividade que esta
desenvolve.
CCL,
CAA,
CMCT,
CSIEE,
CD
1.2. Identifica as
características internas e
externas do proxecto de
empresa así como os
elementos que constitúen a
rede desta: mercado,
provedores, clientes, sistemas
de produción e/ou
comercialización,
almacenaxe, e outros.
CAA,
CCL,
CSIEE,
CMCT,
CD
1.3. Describe a relación do
proxecto de empresa co seu
sector, a súa estrutura
organizativa e as funcións de
cada departamento
identificando os

procedementos de traballo no
CCL,
CAA,
CSYC,
CSIEE
desenvolvemento do proceso
produtivo ou comercial.

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación proponse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe.O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliables Selección de evidencias para o portfolio

1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.

-Desenvolver unha idea de negocio, analizando e avaliando debilidades, ameazas, oportunidades e fortalezas.

1.2. Identifica as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.

-Comprender o concepto de empresa e clasificar e distinguir os seus elementos.

-Analizar variables relativas ao ámbito específico do sector (clientes, provedores, competencia, barreiras de entrada, substitutivos).

-Desenvolver e analizar, para un caso concreto, real ou simulado, as variables de mercadotecnia-mix dentrodo marco establecido polo plan de empresa.

1.3. Describe a relación do proxecto de -Establecer unha estrutura organizativa
empresa co seu sector, a súa estrutura adecuada para un caso real formulado, dentro
organizativa e as funcións de cada dun sector determinado.
departamento identificando os procedementos -Valorar a importancia do financiamento e
de traballo no desenvolvemento do proceso calcular a rendibilidade dos activos
produtivo ou comercial. implicados no proxecto de investimento.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS
Competencia
Descritor

Desempeño
Comunicación lingüística. Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.
Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
Comprender o sentido dos textos escritos.
Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.
Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital. Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
Manexar aplicacións informáticas de escritorio e en liña.
Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade.
Manexa unha aplicación en liña para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender. Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
Intelixencias múltiples: Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.
Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.
Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma

positiva.
Educación en valores:mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
Esfórzase, atende, participa e realiza as actividades con interese.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
Desenvolve ideas a partir das que achegan outros compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións
culturais.
Expresar sentimentos e emocións
desde códigos artísticos.
Improvisa situacións onde
interpreta roles que lle
axudan a expresar as súas
ideas e sentimentos.

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

-Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
-Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
-Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
-Estruturas sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe
obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
-Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar
a aprendizaxe dos contidos da unidade.
-Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método
de aprendizaxe por experiencia.
-Exposición do docente.

7. RECURSOS

Para o tratamento da unidade, ademais dos apuntes fotocopiados, utilizaranse:

-Recursos interactivos propostos no apartado «Na rede», na proposta didáctica.
-Vídeos.
-Encerado tradicional ou dixital.
-Ordenador persoal.
-Folios ou cartolinas pequenas e grandes.

8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

-Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).

9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

-Quedificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
-Como vou minimizar as dificultades?
-Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
–
Querecursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

-Queporcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
-Que éo que mellor funcionou nesta unidade?
-Quecambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

PRPGRAMACIÓN DE ECONOMÍA
CUARTO DA ESO

INDICE

INTRODUCIÓN
ORGANIZACIÓN DOS CONTIDOS
ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS.
CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS
OBXETIVOS
CONTIDOS
CRITERIOS DE AVALIACIÓN´
ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
COMPETENCIAS CLAVE

4º de ESO

Economía.

O estudo e a formación en economía fanse absolutamente necesarios nun contexto moi globalizado, no que as relacións económicas son cada vez máis complexas. A economía está presente en todos os aspectos da nosa vida cotiá, calquera cidadán necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica que é utilizado polos economistas e os medios de comunicación para analizar eses feitos. A realidade non pode entenderse correctamente sen considerar o comportamento económico, individual e colectivo, das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como a produción e organización dos bens e servizos que se necesitan para iso, e a distribución dos recursos escasos.

A materia de Economía pretende preparar aos mozos para adquirir coñecementos e destrezas e desenvolver actitudes e valores que lles permitan desenvolverse nunha sociedade na que os feitos económicos teñen cada vez máis importancia, posibilitando analizar e profundar nas relacións humanas desde aspectos micro e macroeconómicos. Quizais o que mellor distingue á economía como disciplina doutras nas ciencias sociais non é o seu obxecto, senón o seu enfoque. Así mesmo, contribúe a preparar ao alumno interesado en proseguir estudos superiores neste ámbito de coñecementos.

O estudo da economía axuda a percibir e coñecer o mundo que nos rodea, e posibilita analizar e profundar nas relacións humanas desde aspectos micro e macroeconómicos, así como tema referentes á economía persoal, incluíndo diferentes variables de contexto; facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na economía e no mundo empresarial e na vida cotiá, potencia as habilidades e destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de forma crítica a sociedade na que nos desenvolvemos; ademais, contribúe a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas ao facer fronte ao estudo e investigación de diversos temas, o coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o medio ambiente, etc., un coñecemento matemático e estatístico, así como unha habilidade de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir as ideas e conclusións con argumentos e evidencias empíricas, un sólido sentido da ética e respecto ao ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

A día de hoxe cobran máis valor, se cabe, os coñecementos económicos pola importancia de contar con cidadáns solventes e informados e pola relevancia dunha boa administración

dos recursos dun
país, o que mostra a gran transcendencia social da economía pois o seu
coñecemento contribúe a
fomentar a mellora na calidade de vida, o progreso e o benestar social.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, unha serie de competencias en traballo en equipo, habilidades de comunicación, iniciativa e liderado, así como o estímulo do espírito emprendedor.

ORGANIZACIÓN DOS CONTIDOS.

En 4º de ESO, a materia divídese en seis bloques temáticos, o primeiro deles é "Ideas económicas básicas" é un achegamento á economía como ciencia e o seu impacto na vida das persoas con especial énfase nos conceptos de escaseza, a necesidade de elixir, o custo de oportunidade e as relacións económicas básicas.

O segundo bloque ¨Economía e empresa¨ introdúcenos na empresa como a principal unidade de produción, estudando os diferentes aspectos técnicos, financeiros e legais.

O terceiro bloque ¨Economía persoal¨ achega ao alumno a conceptos e instrumentos económicos básicos aplicables á vida cotiá, que lle facilitasen a súa vida como persoa responsable, permitíndolle identificar conceptos como contratos financeiros, cartóns de crédito e débito, planificación do seu futuro financeiro, xestión de orzamentos e outros.

O cuarto bloque ¨Economía e ingresos e gastos do estado¨ permítenos introducirnos no complexo mundo do papel do Estado moderno na economía, a través do orzamento, ingresos públicos, gastos públicos e a súa relación co nivel de actividade da economía, de gran actualidade nestes momentos de control do déficit e da débeda pública así como o papel redistributivo que realiza o Estado.

Co quinto bloque ¨Economía e tipos de interese, inflación e desemprego¨ preténdese introducir os conceptos relacionados co diñeiro, a inflación, o desemprego, e os posibles mecanismos e políticas para ser controladas estas variables.

Tamén se introduce ao alumno nas relacións internacionais co bloque seis, ¨Economía internacional¨, con conceptos talle como a globalización, o comercio internacional, as organizacións internacionais así como a consideración económica do medioambiente.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS.

Estes contidos desenvolvésense a través dun proceso de ensino-aprendizaxe, que se recomenda planificar de maneira rigorosa o proceso de ensino e aprendizaxe e establecer como se vai a avaliar e como se vai a realizar a retroalimentación ao alumnado. A sociedade do século XXI non require a capacidade de acumular gran cantidade de información, senón a capacidade de seleccionala, comprendela, organizala e aplicala a diferentes contextos. É aconsellable traballar sobre situacións reais, propoñer actividades que relacionen o coñecemento coas situacións da vida cotiá e que

conduzan ao alumnado para aprender en situacións de incerteza e de cambio.

Os métodos educativos enfocaranse á realización de tarefas ou situacións reais expostas cun obxectivo concreto, que o alumnado resolverá facendo un uso adecuado dos distintos tipos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes.
Desenvolveranse metodoloxías activas e contextualizadas que faciliten a participación e implicación do alumnado e a adquisición e uso de coñecementos en situacións reais, que poderán plasmarse en grupos de traballo, a través da resolución conxunta das tarefas. As metodoloxías que permiten a aprendizaxe por proxectos, o estudo de casos ou a aprendizaxe baseada en problemas favorecen a participación activa, a experimentación e facilitan o desenvolvemento das competencias crave. As estratexias interactivas permiten compartir e construír o coñecemento e dinamizar a sesión de clase mediante o intercambio verbal e colectivo de ideas.

É conveniente o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando a integración das novas tecnoloxías no proceso de ensino e aprendizaxe. Hoxe en día, o éxito crecente de aplicacións sociais e as denominadas contornas de aprendizaxe persoais (PLE, Persoal Learning Environments) posibilitan a aprendizaxe por Internet, modifícano e lévannos a novos desafíos. O uso das novas tecnoloxías permite recoñecer o estilo de aprendizaxe de cada un dos alumnos e alumnas, centrarse nas súas necesidades específicas, contribuír a preparalos para a aprendizaxe ao longo da vida e o traballo fóra da escola. É de especial importancia a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe. É necesario secuenciar o ensino, de tal modo que se parta de aprendizaxes máis simples para avanzar gradualmente cara a outros máis complexos.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS.

Este proceso de ensino-aprendizaxe vai encamiñado a que o alumno adquira as seguintes competencias craves: A competencia de “aprender a aprender” está presente ao longo desta materia xa que o alumno, deberá aprender e saber aplicar os conceptos, as súas relacións e os instrumentos de contido económico.

A competencia da comunicación lingüística conséguese de forma transversal ao longo dos contidos de todos os bloques, con especial importancia aos novos conceptos que introduce a materia.
En canto á competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, é lóxico que o alumno adquira os coñecementos básicos de cálculo e a súa aplicación no ámbito desta materia introductoria neste ámbito de coñecemento.

A competencia sociais e cívicas conseguirase cando o alumno entenda a interacción dos axentes económicos, tanto nas relacións entre eles como as súas interaccións coa contorna e os posibles efectos tanto positivos como negativos derivados das mesmas, merecendo unha

especial mención o
seu tratamento no ámbito persoal.

A competencia sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor, asociada a esta materia, incide non só na pura actividade económica senón na contribución á sociedade por parte dos individuos, a inclusión social e o aseguramiento do benestar da comunidade. p or último, esta materia contribúe á adquisición da competencia dixital ao aplicar as novas tecnoloxías de información e comunicación nesta área de coñecemento.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
Bloque 1. Ideas económicas básicas
•
a
•
d
•
f
•
B1.1. Economía
como ciencia:
actividade económica
e sociedade.
•
B1.2. Principios na
toma de decisións
económicas.
•
B1.3. Escaseza,
elección e asignación
de recursos. Custo de
oportunidade.
•
B1.1. Explicar a
economía como
ciencia social e
valorar o impacto
permanente das
decisións económicas
na vida das persoas.
•
ECB1.1.1.Recoñecea
escasezaderecursose
a necesidade de elixir
e tomar decisións
como as claves dos
problemas básicos de
calquera economía, e
comprende que todas
as eleccións supoñen
renunciar a outras
alternativas e que
todas as decisións
teñen consecuencias.
•
CCL
•
CSC
•
ECB1.1.2. Distingue
formas de analizar e
resolver problemas
económicos, e
identifica as súas
vantaxes, os seus
inconvenientes e as
súas limitacións.

•
CAA
•
CD
•
f
•
h
•
o
•
B1.4. O método na economía: modelos económicos.
•
B1.5. Fronteira de posibilidades de produción.
•
B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles.
•
ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos daáreadaeconomía.
•
CCL
•
ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa.
•
CAA
•
CSC

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
•
ECB1.2.3. Representa
eanalizagraficamente
o custo de
oportunidade
mediante a fronteira
de posibilidades de
produción.
•
CD
•
CMCCT
•
a
•
f
•
B1.6. As relacións
económicas básicas e
a súa representación.
•
B1.3. Tomar
conciencia dos
principios da
economíaparaaplicar
nas relacións
económicas básicas
coscondicionantesde
recursos e as
necesidades.
•
ECB1.3.1. Representa
as relacións que se
establecen entre as
economías domésticas
easempresas.
•
CMCCT
•
CSC
•
ECB1.3.2. Aplica
razoamentos básicos
para interpretar
problemas
económicos
provenientes das
relacións económicas
doseucontorno.
•
CMCCT
•
CSC
Bloque 2. Economía e empresa
•
a •

B2.1. A empresa e o/ •
B2.1. Describir os •
ECB2.1.1. Distingue •
CMCCT
•
b a empresario/a. tipos de empresas e as formas xurídicas •
CSIEE
•
e •
B2.2. Elementos, as formas xurídicas das empresas e
•
m funcións e obxectivos
da empresa.
•
B2.3. Clases de
empresas.
•
B2.4. Formas
das empresas, e
relacionar con cada
unha coas súas
esixencias de capital
e as
responsabilidades
relaciónaas coas
esixencias de capital
paraasúaconstitución
e coas
responsabilidades
legaisparacadatipo.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
xurídicas da empresa. legais dos/das
propietarios/as e
xestores/as, así como
as interrelacións das
empresas no seu
contorno inmediato.
•
ECB2.1.2. Identifica
e valora as formas
xurídicasdeempresas
máis apropiadas en
cada caso, en función
das características
concretas, aplicando
o razoamento sobre
clasificación das
empresas.
•
CAA
•
CD
•
ECB2.1.3. Distingue
os tipos de empresas
e de empresarios/as
que actúan no seu
ámbito, así como a
forma de interactuar
co seu contorno máis
próximo e os efectos
sociais e ambientais,
positivos e negativos,
que se observan.
•
CSIEE
•
CSC
•
a
•
f
•
e
•
B2.5. Proceso
produtivo e factores
produtivos.
•
B2.6. Sectores da
actividade
económica.
•
B2.2. Analizar as
características
principais do proceso
produtivo.

•
ECB2.2.1. Analiza os
tipos de factores
produtivos e as
relacións entre
produtividade,
eficiencia e
tecnoloxía.
•
CMCCT
•
CSC
•
ECB2.2.2. Identifica
os sectores
económicos, así como
osseusretoseassúas
oportunidades.
•
CD
•
CSC
•
e •
B2.7. Fontes de •
B2.3. Identificar as •
ECB2.3.1. Explica as •
CCL
•
f financiamento das
empresas. Novas
formas de
financiamento.
fontes de
financiamento das
empresas.
posibilidades de
financiamento das
empresas e diferencia
o financiamento
•
CD
•
CMCCT

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
externo e o interno, a
curtoealongoprazo,
así como o custo de
cada unha e as
implicacións na
marcha da empresa.
•
e •
B2.8. Ingresos e •
B2.4. Determinar, •
ECB2.4.2. Distingue •
CD
•
f custos da empresa:
clasificación.
•
B2.9. Resultados da
empresa.
para un caso sinxelo,
a estrutura de
ingresos e custos
dunha empresa,
calculando o seu
beneficio.
os ingresos e os
custos dunha
empresa, calcula o
seubeneficioou asúa
perda, aplicando
razoamentos
matemáticos, e
interpreta os
resultados.
•
CMCCT
•
a
•
e
•
f
•
B2.10. Obrigas
fiscais das empresas.
•
B2.5. Diferenciar os
impostos que afectan
as empresas e a
importancia do
cumprimento das
obrigas fiscais.
•
ECB2.5.1. Identifica
as obrigas fiscais das
empresas segundo a
súa forma xurídica e

as actividades, e
sinala o
funcionamento básico
dos impostos e as
principais diferenzas
entre eles.
•
CD
•
CMCCT
•
ECB2.5.2. Valora a
achega que para a
riqueza nacional
supón a carga
impositiva que
soportan as empresas.
•
CSC
Bloque 3. Economía persoal

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
•
d
•
e
•
f
•
B3.1. Orzamento
persoal. Control de
ingresos e gastos.
•
B3.2. Xestión do
orzamento.
Obxectivos e
prioridades.
•
B3.1. Realizar un
orzamento persoal
distinguindo entre os
tipos de ingresos e
gastos, e controlar o
seu grao de
cumprimento e as
posibles necesidades
de adaptación.
•
ECB3.1.1.Elaboraun
orzamento ou plan
financeiro persoal,
identificando os
ingresos e os gastos
integrantes, e realiza
o seu seguimento.
•
CAA
•
CD
•
CMCCT
•
ECB3.1.2. Utiliza
ferramentas
informáticas na
preparación e
desenvolvemento dun
orzamento ou plan
financeiro
personalizado.
•
CAA
•
CD
•
CMCCT
•
ECB3.1.3 Manexa

gráficos de análise
que permiten
comparar unha
realidade
personalizada coas
previsións
establecidas.
•
CAA
•
CD
•
CMCCT
•
a •
B3.3. Planificación •
B3.2. Decidir con •
ECB3.2.1. •
CAA
•
d económicoracionalidade
ante as Comprende as •
CSIEE
•
m financeira:
necesidades
económicas nas
etapas da vida.
alternativas
económicas da vida
persoal,erelacionalas
co benestar propio e
social.
necesidades de
planificación e do
manexo de asuntos
financeiros ao longo
da vida. Esa
planificación
vincúlase á previsión
realizada en cada
etapa, de acordo coas
decisiónstomadasea
marcha da actividade
económica nacional.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de aprendizaxe
Competencias
clave
•
a
•
f
•
B3.4. Aforro e
endebedamento. Os
plans de pensións.
•
B3.5. Risco e
diversificación.
•
B3.3. Expresar unha
actitude positiva cara
ao aforro, e empregar
o aforro como medio
para alcanzar diversos
obxectivos.
•
ECB3.3.1.Recoñecee
explica a relevancia
do aforro edocontrol
dogasto.
•
CAA
•
CSC
•
ECB3.3.2. Analiza as •
CAA
vantaxes e •
CSC
inconvenientes do
endebedamento,
valorando o risco e
seleccionando a
decisiónmáisaxeitada
paracadamomento.
•
a
•
b
•
e
•
f
•
g
•
B3.6. O diñeiro.
•
B3.7. Contratos
financeiros: contas e
tarxetas de débito e
crédito.
•

B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación.

•

B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.

•

B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciarostiposde contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar aoportunidadedoseu uso con garantías e responsabilidade.

•

ECB3.4.1. Comprendeostermos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria.

•

CCL

•

CMCCT

•

ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas,

•

CCL

•

CAA

•

CD

así como a importanciadeoperar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
•
ECB3.4.3. Recoñece
a capacidade de
negociación coas
entidades financeiras
e analiza os
procedementos de
reclamación ante
estas.
•
CAA
•
CD
•
ECB3.4.4. Identifica
e explica as
modalidades de
tarxetasbancarias,así
como os elementos e
os procedementos
que garanten a
seguridade na súa
operativa.
•
CCL
•
CD
•
CMCCT
•
e •
B3.10. O seguro •
B3.5. Coñecer o •
ECB3.5.1. Identifica, •
CAA
•
f como medio para a concepto de seguro e describeeclasificaos •
CCL
•
g cobertura de riscos.
Tipoloxía de seguros.
a súa finalidade. tipos de seguros
segundo os riscos ou
assituaciónsadversas
nas etapas da vida.
•
CMCCT
Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado
•
a •
B4.1. Orzamentos •
B4.1. Recoñecer e •
ECB4.1.1. Identifica •
CMCCT
•
b públicos: ingresos e analizar a as vías de onde •

CSC
•
e gastos do Estado. procedencia das proceden os ingresos
•
f principais fontes de
ingresos e gastos do
do Estado, así como
as principais áreas
•
g Estado, e interpretar dos gastos do Estado,
•
ñ gráficos onde se
amose esa
e comenta as súas
relacións.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
distribución. •
ECB4.1.2. Analiza e
interpreta datos e
gráficos de contido
económico
relacionados cos
ingresos e os gastos
do Estado.
•
CD
•
CMCCT
•
ECB4.1.3. Distingue
nos ciclos
económicos o
comportamento dos
ingresos e dos gastos
públicos, así como os
efectos que se poden
producir ao longo do
tempo.
•
CMCCT
•
CSC
•
ECB4.1.4.Describeo
contido dos
orzamentos públicos
e argumenta a
necesidade de prever
os ingresos e os
gastos, e controlar a
súa execución.
•
CCL
•
CSC
•
a •
B4.2. A débeda •
B4.2. Diferenciar e •
ECB4.2.1. •
CCL
•
e pública e o déficit explicar os conceptos Comprende e expresa •
CMCCT
•
f público. de débeda pública e
déficit público.
as diferenzas entre os
conceptos de débeda
pública e déficit
público, así como a
relación que se

produce entre eles.
•
a •
B4.3. Desigualdades •
B4.3. Determinar o •
ECB4.3.1. Coñece e •
CCL
•
c económicas e impacto para a describeosefectosda •
CMCCT
•
d distribución da renda. sociedade da desigualdade da •
CSC
•
e
•
f
desigualdade da
renda e estudar as
ferramentas de
renda e os
instrumentos de
redistribución desta.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
redistribución da
renda.
•
ECB4.3.2. Interpreta
gráficos
representativos da
distribución da renda
•
CAA
•
CD
•
CMCCT
Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego
•
a
•
c
•
e
•
f
•
B5.1. Tipos de xuro.
•
B5.2. Inflación.
•
B5.3. Consecuencias
doscambiosnostipos
de xuro e inflación.
•
B5.4. Desemprego:
clasificación e
consecuencias.
•
B5.1. Diferenciar as
magnitudes de tipos
de xuro, inflación e
desemprego, analizar
asrelaciónsentreelas
e interpretar datos e
gráficos vinculados
con esas magnitudes.
•
ECB5.1.1. Describe
ascausasdainflación
e valora as súas
principais
repercusións
económicas e sociais.
•
CCL
•
CSC
•
ECB5.1.2. Explica o

funcionamento dos
tipos de interese e as
consecuencias da súa
variación para a
marcha da economía.
•
CCL
•
CMCCT
•
CSC
•
ECB5.1.3. Valora e •
CD
interpreta datos e •
CMCCT
gráficos de contido
económico
relacionadoscostipos
de xuro, inflación e
desemprego.
•
a
•
c
•
e
•
f
•
B5.5. Causas do
desemprego e
políticas contra o
desemprego. O
desemprego en
Galicia.
•
B5.6. Perspectivas da
ocupación.
•
B5.2.Valoraropcións
de políticas
macroeconómicas
para facer fronte ao
desemprego.
•
ECB5.2.1. Describe
as causas do
desemprego e valora
as súas principais
repercusións
económicas e sociais.
•
CCL
•
CMCCT
•
CSC
•
ECB5.2.2. Analiza os
datos de desemprego
en España e as
políticas contra o
desemprego.

- CD
- CSC

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
•
ECB5.2.3.Investigae •
CAA
recoñece vieiros e •
CD
tendencias de
emprego.
Bloque 6. Economía internacional
•
a
•
e
•
f
•
m
•
B6.1. Globalización
económica.
•
B6.2. Comercio
internacional.
•
B6.3. Integración
económica e
monetaria europea.
•
B6.4. Economía e
ambiente:
sustentabilidade.
•
B6.1. Valorar o
impacto da
globalización
económica, do
comercio
internacional e dos
procesos de
integración
económica na
calidade de vida das
persoas e no
•
ECB6.1.1. Valora o
grao de interconexión
das economías de
todos os países do
mundo e aplica a
perspectiva global
para emitir xuízos
críticos.
•
CAA
•
CSC
•

ECB6.1.2. Explica as
razóns que xustifican
•
CCL
•
CSC
ambiente. o intercambio
económico entre
países e que inflúen
nel.
•
ECB6.1.3. Analiza e •
CAA
presenta •
CD
acontecementos
económicos
•
CSC
contemporáneos no
contexto da
globalización e o
comercio
internacional.
•
ECB6.1.4. Recoñece •
CCL
e enumera vantaxes e •
CD
inconvenientes do
proceso de
•
CSC
integración
económica e
monetaria da Unión
Europea.

Economía. 4º de ESO
Obxect
ivos
Contidos Criterios de avaliación Estándares de
aprendizaxe
Competencias
clave
•
ECB6.1.5.Reflexiona
sobre os problemas
ambientais e a súa
relación co impacto
económico
internacional, e
analiza as
posibilidades dun
desenvolvemento
sustentable.
•
CAA
•
CSC